

MAANPUOLUSTUSKORKEAKOULU

ISO-BRITANNIAN PANSSAROITUJEN JOUKKOJEN SOTILAALLISEN SUORITUSKYVYN KEHITTYYMISEEN VAIKUTTANEET TEKIJÄT KYLMÄN SODAN PÄÄTTYMISEN JÄLKEEN

Pro gradu -tutkielma

Yliluutnantti
Jussi Lopenen

Sotatieteiden maisterikurssi 9
Panssariopintosuunta

Huhtikuu 2020

MAANPUOLUSTUSKORKEAKOULU

Kurssi Sotatieteiden maisterikurssi 9	Koulutusohjelma Panssariopintosuunta
Tekijä Yliluutnantti Jussi Lopenen	
Opinnäytetyön nimi Iso-Britannian panssaroitujen joukkojen sotilaallisen suorituskyvyn kehittymiseen vaikuttaneet tekijät kylmän sodan päättymisen jälkeen	
Oppiaine, johon työ liittyy Operaatiotaito ja taktiikka	Säilytyspaikka Maanpuolustuskorkeakoulun kirjasto
Aika Huhtikuu 2020	Tekstisivuja 69 Liitesivuja 3
TIIVISTELMÄ Tutkimuksessa käsiteltiin Ison-Britannian asevoimien suorituskyvyn muutosta ja siihen keskeisesti vaikuttaneita tekijöitä. Tutkimuksen tarkoituksena oli kartoittaa, mikä on aiheuttanut panssaroitujen joukkojen sotilaallisessa suorituskyvyssä tapahtuneet muutokset kylmän sodan päättymisen jälkeen ja kuvata tärkeimmät suorituskyvyn kehittymiseen vaikuttaneet tekijät. Tutkimuksen tavoitteena oli tuottaa tietoa länsimaisen panssarijoukon kehityksen tämänhetkisestä tilasta ja selvittää miksi suorituskyky on kehittynyt nähdyllä tavalla. Tutkimus on luonteeltaan operaatiotaidon ja taktiikan laadullinen tapaustutkimus, jonka tarkasteltavia tapauksia olivat Persianlahden- ja Irakin sodat sekä konfliktit Georgiassa sekä Ukrainassa. Sotilaallista suorituskykyä tutkittiin organisaatioiden, doktriinin eli käyttöperiaatteiden sekä kaluston näkökulmasta. Tutkimuksen primääriaineisto koostuu kotimaisista ja ulkomaisista tutkimuksista, raporteista ja Iso-Britannian sotilasdoktriineista sekä puolustushallinnon julkaisemista asiakirjoista. Tutkimustulokset osoittavat, että sodan kuvan muutos on vaikuttanut eniten panssaroitujen joukkojen suorituskyvyn kehittymiseen. Doktriinin vaikutus suorituskykyyn on vähäisempi, sillä Iso-Britannian asevoimien doktriini on perustunut liikesodankäynnin teoriaan koko tutkimusajan. Panssaroitujen joukkojen organisaatiot ovat rykmenttien ja pataljoonien osalta pysyneet lähes muuttumattomina. Tekniikan kehitys on parantanut panssaroidun kaluston tulivoimaa sekä taistelunkestävyyttä etenkin Persianlahden ja Irakin sotien jälkeen. Sodan ja uhkakuvien muutokset ovat muuttaneet koko Iso-Britannian asevoimien käyttöperiaatteita, joukkorakenteita sekä joukkojen käytössä olevaa kalustoa. Keskeisin vaikutus sillä on ollut panssarijoukkojen määrällisellä vähentämisellä 17 panssarirykmentistä kolmeen rykmenttiin. Panssarijalkaväki- ja mekanisoitujen pataljoonien vähennykset eivät ole olleet yhtä radikaaleja, mutta niidenkin määrät ovat vaihdelleet useita kertoja. Challenger 2 ja Warrior -vaunujen taistelunkestävyys sekä tulivoima ovat korkealla tasolla ja ne mahdollistavat panssarivaunujen sekä jalkaväen liikkuvan ja tehokkaan yhteistoiminnan ympäristöstä ja olosuhteista riippumatta. Tutkimus auttaa ymmärtämään isobritannialaisten panssaroitujen joukkojen suorituskyvyssä tapahtuneita muutoksia. Tutkimustuloksia voidaan hyödyntää eurooppalaisiin panssaroituihin joukkoihin suuntautuissa tutkimuksissa yhtenä taustatutkimuksena.	
AVAINSANAT Iso-Britannia, panssaroidut joukot, suorituskyky, kylmä sota, asevoimat	

ISON-BRITANNIAN PANSSAROITUJEN JOUKKOJEN SOTILAALLISEN SUORITUSKYVYN KEHITTÄMISEEN VAIKUTTANEET TEKIJÄT KYLMÄN SODAN PÄÄTTÄMISEN JÄLKEEN

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
1.1	AIHEALUEEN ESITTELY	1
1.2	TUTKIMUSTILANNE	3
1.3	TUTKIMUSTEHTÄVÄ JA TUTKIMUKSEN RAKENNE	4
1.4	NÄKÖKULMA JA TUTKIMUKSEN RAJAAMINEN	6
1.5	TUTKIMUSMENETELMÄT	7
1.6	LÄHDEAINEISTO JA LÄHDEKRITIIKKI	9
2	KYLMÄN SODAN PÄÄTTYMINEN	11
2.1	LÄNSI JA ITÄ VASTAKKAIN: TILANNE ENNEN VUOTTA 1991	11
2.2	KYLMÄN SODAN PÄÄTÖS: UHKAKUVAN MUUTOS	13
2.3	FOLLOW-ON FORCES ATTACK	14
2.4	KALUSTOLLINEN SUORITUSKYKY	16
3	PERSIANLAHDEN SOTA	18
3.1	PERSIANLAHDEN SOTA	18
3.2	SODAN KUVA JA PANSSAROITUJEN JOUKKOJEN KÄYTTÖ	23
3.3	KALUSTOLLINEN SUORITUSKYKY	27
3.4	BRITISH DEFENCE DOCTRINE	28
3.5	JOHTOPÄÄTÖKSET	31
4	TERRORISMIN VASTAINEN SOTA: IRAK	34
4.1	UHKAKUVIEN UUSI KIRJO	34
4.2	IRAKIN SOTA	36
4.3	DOKTRIININ KEHITYS 2000-LUVULLA	40
4.4	KALUSTO JA SUORITUSKYKY	42
4.5	JOHTOPÄÄTÖKSET	45
5	KYLMÄN SODAN PALUU: GEORGIA JA UKRAINA	48
5.1	GEORGIAN KRIISI	48
5.2	UKRAINAN KRIISI	50
5.3	TAISTELUN- JA SODAN KUVA	52
5.4	DOKTRIININ PÄIVITTÄMINEN 2010-LUVULLA	55
5.5	KALUSTO JA SUORITUSKYKY	62
5.6	JOHTOPÄÄTÖKSET	63
6	YHDISTELMÄ	65
6.1	JOHTOPÄÄTÖKSET	65
6.2	TUTKIMUKSEN ARVIOINTI	68
6.3	JATKOTUTKIMUS	69
	LÄHTEET	1
	LIITTEET	1

ISON-BRITANNIAN PANSSAROITUJEN JOUKKOJEN SOTILAALLISEN SUORITUSKYVYN KEHITTYMISEEN VAIKUTTANEET TEKIJÄT KYLMÄN SODAN PÄÄTTYMISEN JÄLKEEN

1 JOHDANTO

1.1 Aihealueen esittely

Kylmän sodan aikana suurvaltojen kilpavarustelu oli kuumimmillaan, kun sekä Yhdysvaltojen johtama Nato että Neuvostoliiton hallinnoiva Varsovan liitto pyrkivät kasvattamaan ydinasearsenaaliaan sekä panssaroitujen joukkojensa määrää riittävän pelotevaikutuksen luomiseksi¹. Suurvaltojen välisten jännitteiden pelättiin eskaloituvan uudeksi sodaksi, joka oli määrä käydä Keski-Euroopan maaperällä. Tavanomaisen sodankäynnin lisäksi turvallisuuskäsitystä hallitsi ydinsodan pelko.

Iso-Britannia oli sijoittanut yli 1000 panssarivaunun vahvuiseen² Reinin armeijansa Länsi-Saksaan, jossa se vastasi yhden lohkon puolustuksesta mahdollisen Varsovan liiton hyökkäyksen varalta. Brittiarmeijassa oli 1980 -luvun aikana otettu käyttöön liikesodankäyntiä korostava doktriini, jonka mukaisesti etenkin joukkojen operatiivista liikkuvuutta kehitettiin voimakkaasti.

1990-luvulle siirryttäessä Neuvostoliitto hajosi, kaksinapainen voimapolitiikan käsitys murtui ja lukuisat Varsovan liiton valtiot julistautuivat itsenäisiksi. Vuosikymmeniä vallinnut uhka sodan syttymisestä päättyi hyvin lyhyessä ajassa. Sodankäynnin vallankumous sekä asevoimien olemassaolon oikeuttamiseksi nousseet, tai nostetut, uudet uhkakuvat mahdollistivat asevoimien uudelleenrakentamisen.

---

¹ Kylmän sodan loppuvuosina suurvaltojen tärkeimpänä tavoitteena oli itse asiassa sodan välttäminen, vaikka massamainen asevarustelu ja joukkojen keskittäminen ovat voimakkaasti ohjanneet julkista keskustelua ja mielipiteitä kyseistä ajanjaksosta. Skinner, Kiron K: *Turning points in ending The Cold War*. Hoover Institutional Press, Stanford, 2008, s. viii.

² Liite 1.

Yhdysvallat johti eurooppalaista sodan kuvan ajattelun muutosta, jonka Iso-Britannia sen keskeisimpänä liittolaisena omaksui myös nopeasti. Asevoimien varustaminen keskittyi pienempiin, kevyempiin sekä paremmin varustettuihin joukkoihin joita valmistauduttiin käyttämään ensisijaisesti oman valtion ulkopuolella ylläpitämään uutta maailmanjärjestystä. Iso-Britannia oli siirtynyt ammattiarmeijaan jo kylmän sodan aikana, ja useat asevoimat omaksuivat saman järjestelyn eri puolilla Eurooppaa.³

Liikesotaa käytiin Neuvostoliiton sijaan Irakia vastaan Persianlahden sodassa, jossa liittouman joukot saavuttivat ylivoimaisen voiton. Tavanomaisen sodankäynnin todennäköisyyden arvioitiin jatkossa olevan lähes olematonta, joten Iso-Britannia keskittyi YK- ja Nato-johtoisii operaatioihin sekä niissä tarvittavien suorituskykyjen ja joukkojen kehittämiseen. Vuoden 2001 terrori-iskut nostivat terrorismin vastaiset operaatiot lopullisesti asevoimien huomion keskipisteeseen.

Ison-Britannian panssarijoukot osallistuivat Saddam Husseinin vastaiseen koalitioon Irakin sodassa, jonka ensimmäinen vaihe toteutettiin edelleen perinteisen liikesodankäynnin opeilla. Operaatiot Irakissa ja Afganistanissa kehittyivät kuitenkin asymmetrisiksi ja sissisotamaisiksi taisteluiksi ja pitkiksi vakautusoperaatioiksi, jotka lisäsivät asevoimien joukkojen ja kaluston panssaroidun suojan ja valvontajärjestelmien tarvetta. Suurille panssaroiduille joukoille ei katsottu olevan tilausta, mutta kevyempien joukkojen taistelukestävyyttä oli kehitettävä aiempaa paremmaksi.

Venäjän voimapolitiikan aktivoituminen sekä sen kansainväliset valtapyrkimykset 2000-luvun alussa esimerkiksi Georgiassa ja Ukrainassa ovat vähitellen saaneet Iso-Britannian arvioimaan uhkakuvien kirjoansa uudestaan. Valtiollisen sekä konventionaalisen uhkan mahdollisuus Euroopan alueella on palaamassa takaisin Natomaiden uhkakuva-ajatteluun. Alueelliseen puolustukseen varautuminen on kasvamassa ja Isossa-Britanniassa on havahduttu asevoimien uudistusten olevan myöhässä nykyiseen maailmantilanteeseen nähden, sillä sen uusien keskiraskaiden joukkojen suorituskykyjen on arvioitu olevan operatiivisessa käytössä vasta 2020-luvun jälkimmäisellä puoliskolla.

---

³ 2000-luvun alussa jo 18 Euroopan Unionin jäsenvaltiota oli ottanut käyttöön ammattiarmeijan, lisäksi seitsemässä valtiossa oli käytössä valikoiva asevelvollisuus. Raitasalo, Jyri & Joonas Sipilä (toim.): *Sota - Teoria ja todellisuus, näkökulmia sodan muutokseen*. Maanpuolustuskorkeakoulu, Strategian laitos, Julkaisusarja 1: Strategian tutkimuksia No24, Edita Prima Oy, Helsinki, 2008, s. 135.

Tässä tutkimuksessa selvitetään Iso-Britannian panssaroitujen joukkojen suorituskyvyn muuttumista kylmän sodan päättymisen jälkeisellä ajalla. Tutkimuksessa keskitytään panssaroitujen joukkojen käyttöperiaatteiden, organisaatioiden sekä kaluston muuttumisen tarkasteluun sekä etsitään muutokseen vaikuttaneita syitä tai tapahtumia. Tällä tavoin voidaan lisätä ymmärrystä, vaikkakin vain yhden asevoiman näkökulmasta, miksi oman aselajinsa merkittävin suorituskkyky on jopa puolitettu verrattain lyhyessä ajassa.

Aihealueesta on olemassa paljon sotahistoriallista tutkimusta, mutta operaatiotaidon ja taktiikan alan tutkimuksia panssaroiduista joukoista on olemassa vähemmän. Aihe on tutkijalle mielenkiintoinen sen painottuessa oman aselajin tutkimukseen sekä mahdollisuuteen löytää vertailukohtia ja pyrkiä ymmärtämään muun muassa asevoimien organisaatioiden sekä toimintaperiaatteiden muutosten taustasyitä.⁴

1.2 Tutkimustilanne

Iso-Britannian asevoimien sekä etenkin niiden maavoimien kehitystä ja suorituskkykyä on tutkittu Maanpuolustuskorkeakoululla toteutetuissa tutkimuksissa ja opinnäytetöissä verrattain vähän⁵. Operaatiotaidon ja taktiikan tutkimusten painopiste on ollut lähinnä Suomen puolustusvoimien eri joukkojen sekä eri aselajiosien tutkimustyössä. Myös Venäjän asevoimien muutoksia sekä kehitystä on tutkittu viime vuosina paljon. Kylmän sodan jälkeiseltä ajalta on olemassa paljon kansainvälisiä strategian ja sotahistorian tutkimuksia eri eurooppalaisten valtioiden puolustusratkaisuista sekä puolustuspoltiikasta⁶.

Panssaroituja joukkoja on tutkittu Maanpuolustuskorkeakoululla jonkin verran. Henri Arola on Pro gradussaan *Iso-Britannian panssarijoukkojen käyttöperiaatteiden kehittyminen Kylmän sodan aikana* tutkinut panssaroitujen joukkojen kehitystä Isossa-Britanniassa⁷. Tutkimuksessa korostetaan Naton ja Iso-Britannian doktriinien muutosten vaikutusta koko aselajin käyttöperiaatteiden muuttumiseen liikesodankäynnin oppien suuntaiseksi. Tutkimus antaa perusteita

---

⁴ Huttunen, Mika & Jussi Metteri: *Ajatuksia operaatiotaidon ja taktiikan laadullisesta tutkimuksesta*. Maanpuolustuskorkeakoulu, Taktiikan laitos, Julkaisusarja 2, Edita Prima Oy, Helsinki, 2008, s. 14.

⁵ Taisto ja Doria -tietokantahaut Iso-Britannian asevoimista sekä panssaroiduista joukoista syksyn 2018 aikana.

⁶ Esim. Larrabee, Stephen F: *East European Security After the Cold War*. RAND-institution, Santa Monica; Sabev, Sabi I.: *European security after the Cold War*. Air War College, Maxwell, 1994; Steiner, Peter: *NATO and European Security in the Post-Cold War Era*. Naval Postgraduate School, Monterey, 1999.

⁷ Arola, Henri: *Iso-Britannian panssarijoukkojen käyttöperiaatteiden kehittyminen Kylmän sodan aikana*. Pro gradu -tutkielma, Maanpuolustuskorkeakoulu, 2009.

esiymmärrykselle käyttöperiaatteiden tutkimisesta sekä Iso-Britannian panssarijoukkojen rakenteesta.

Antti Vuorenvirta on tutkinut Pro gradussaan *Brittiläisen panssarivaunun kehittyminen toisen maailmansodan jälkeen* englantilaista panssarivaunun kehitystyötä toisesta maailmansodasta 2000-luvulle asti⁸. Vuorenvirta tuo esiin Nato-doktriinin vahvan vaikutuksen brittiläisessä suunnittelutyössä sekä rynnäkköpanssarivaunun kaluston merkityksen asevoimille sen liikesodankäyntiin pyrkivässä taisteluopissa. Tutkimuksen teknologinen näkökulma antaa perusteita tämän tutkimuksen suorituskyvyn kalustollisen osa-alueen tutkimiseen ja käsittelyyn.

Perttu Pellinen on Pro gradussaan *Mekanisoidun pataljoonan kehittyminen Ison-Britannian asevoimissa 1955-1991* tutkinut mekanisoidun pataljoonan organisaation kehitystä Persianlahden sotaan asti⁹. Pellinen korostaa tutkimustuloksissaan myös doktriinin vaikutusta, sekä nostaa esiin asevelvollisuudesta luopumisen sekä taloudellisten rajoitteiden merkityksen mekanisoitujen joukkojen kehittämisessä. Tutkimus antaa perusteita Iso-Britannian mekanisoitujen joukkojen rakenteesta sekä taustoittaa Arolan työn ohella tämän tutkimuksen aihepiiriä.

Antti Uljas on käsitellyt panssaroidun kaluston merkitystä jalkaväen suorituskykyyn esiupseerikurssin tutkielmassaan *Panssarikaluston vaikutus moottoroidun jalkaväkikomppanian taktiseen suorituskykyyn*¹⁰. Tutkimuksessa tarkastellaan useaa eri rynnäkkö- ja kuljetuspanssarivaunua asejärjestelmänä. Tutkimuksen keskeisimpänä johtopäätöksenä esitetään mekanisoidun joukon taktisen suorituskyvyn muodostuvan jalkaväen ja sen käytössä olevan panssarivaunun kaluston suorituskyvyistä. Sekä jalkaväellä että vaunuilla on omat vahvuutensa sekä heikkoutensa, joiden yhteensovittamisella pyritään vahvistamaan ja tukemaan jonkin osa-alueen suorituskykyä tai peittämään todettuja haavoittuvuuksia. Tutkimus auttaa lisäämään esiymmärrystä mekanisoitujen joukkojen suorituskyvyn muodostumisesta.

1.3 Tutkimustehtävä ja tutkimuksen rakenne

Tutkimustyön tarkoituksena oli kartoittaa Ison-Britannian ammattiasevoimien panssaroitujen joukkojen suorituskyvyssä tapahtuneet muutokset kylmän sodan päättymisestä 2010-luvulle ja

⁸ Vuorenvirta, Antti: *Brittiläisen panssarivaunun kehittyminen toisen maailmansodan jälkeen*. Pro gradu -tutkielma, Maanpuolustuskorkeakoulu, 2006.

⁹ Pellinen, Perttu: *Mekanisoidun pataljoonan kehittyminen Ison-Britannian asevoimissa 1955-1991*. Pro gradu -tutkielma, Maanpuolustuskorkeakoulu, 2016.

¹⁰ Uljas, Antti: *Panssarikaluston merkitys moottoroidun jalkaväkikomppanian taktiseen suorituskykyyn*. Esiupseerikurssin tutkielma, Maanpuolustuskorkeakoulu, 2015, Käyttö rajoitettu.

kuvata tärkeimmät suorituskykyjen kehittymiseen johtaneet syyt. Tavoitteena oli löytää keskeisimmät tekijät Ison-Britannian panssaroiduissa joukoissa tapahtuneiden käyttöperiaatteiden ja organisaatioiden muutosten takana, kun huomioon otettiin keskeisimpien sotatoimien (Persianlahden sota, Irakin sota) sekä 2000-luvun konfliktien (kuten Georgian ja Ukrainan kriisit) tuomat vaikutukset Iso-Britannian asevoimien uhkakuva-ajatteluun.

Tutkimusongelmaan vastaamiseksi tutkimukselle asetettiin yksi päätutkimuskysymys ja kolme alatutkimuskysymystä. Päätutkimuskysymys oli:

- Mikä on vaikuttanut Ison-Britannian panssaroitujen joukkojen suorituskyvyn kehittymiseen kylmän sodan päättymisen jälkeen?

Alatutkimuskysymykset asetettiin eri aikakausia läpileikkaavasti, jotta muutosprosesseja sekä näiden syitä selvittämällä saatiin vastattua päätutkimuskysymykseen:

- Miten doktriinin muutos on vaikuttanut panssaroitujen joukkojen suorituskyvyn kehittymiseen ja miksi?
- Miten sodan kuvan muutos on vaikuttanut panssaroitujen joukkojen suorituskyvyn kehittymiseen ja miksi?
- Miten tekniikan kehittyminen on vaikuttanut panssaroitujen joukkojen suorituskyvyn kehittymiseen ja miksi?

Tutkimuksen dispositio perustuu alatutkimuskysymysten käsittelyyn valittuihin tapahtumiin sidottuna. Toisen pääluvun alussa eritellään kylmän sodan viimeisten vuosien tilanne Euroopassa ja Isossa-Britanniassa ennen tutkimuksen alkuaajankohtaa, jonka jälkeen käsittelyn painopiste siirtyy kolmanteen päälukuun sekä Persianlahden sodassa saatujen kokemusten tarkasteluun. Neljännessä pääluvussa tarkastellaan 2000-luvulla alkanutta terrorismin vastaista sotaa sekä sotilasoperaatioita Irakissa.

Viidennessä pääluvussa keskitytään Ison-Britannian panssaroiduissa joukoissa tapahtuneisiin muutoksiin Georgian (2008) ja Ukrainan (2014-) kriisien jälkeen. Uhka- ja sodan kuvan muutoksia sekä suorituskyvyn osatekijöiden kehittymistä käsitellään raportin kolmannessa, neljännessä sekä viidennessä pääluvussa. Luvuissa selvitetään Iso-Britannian määrittelemät uhkakuvat ja tuodaan esille niiden ilmeneminen asevoimien muutoksessa. Lukujen päätteeksi esitetään lyhyt yhteenveto kulloisenkin ajankohdan keskeisimmistä havainnoista.

Alatutkimuskysymyksiin vastataan ajallisesti tutkimuksen jokaisessa luvussa. Kuudennessa pääluvussa kootaan edellisten lukujen johtopäätökset yhteen ja verrataan sekä eritellään saatujen havaintojen yhtenevyyksiä sekä eroavaisuuksia sekä pohditaan niiden syitä. Kuudes pääluku vastaa tutkimuksen pääkysymykseen.

Tutkimuksen keskeisiä käsitteitä ovat sotilaallinen suorituskyky, panssaroidut joukot, kylmän sodan päättymisen, uhkakuva, sodan kuva sekä Ison-Britannian asevoimat. Käsitteiden tarkoitusta tässä tutkimuksessa on selvennetty tarkemmin tutkimuksen liitteessä kaksi¹¹.

1.4 Näkökulma ja tutkimuksen rajaaminen

Sotilaallinen suorituskyky jaetaan neljään näkökulmaan, joita ovat vaikuttavuus, kyvykkyys, ratkaisu sekä elinjakso. Tämä tutkimus on toteutettu ratkaisunäkökulman mukaisesti. Ratkaisunäkökulma kuvaa eri osatekijöitä, joiden eri yhdistelmien avulla saadaan aikaan haluttu vaikutus. Ratkaisunäkökulman osatekijät ovat doktriini, organisaatio, koulutus, materiaali, johtajuus, henkilöstö, infrastruktuuri ja yhteistoimintakyky.¹²

Jotta tutkimuksesta ei tulisi liian laaja, tutkimuksen näkökulma rajattiin koskemaan doktriinia eli käyttöperiaatteita, organisaatioita sekä kalustoa. Tutkimuksen aihealue sijoittuu sotahistorian, strategian sekä operaatiotaidon ja taktiikan rajapinnoille, joten näkökulman valinnalla tutkimus osoitetaan nimenomaan operaatiotaidon ja taktiikan tutkimukseksi. Tutkittavien joukkojen suunnitellut käyttöperiaatteet vaikuttavat osaltaan organisaatioiden rakentumiseen sekä niissä tapahtuviin kalusto- ja miesmäärällisiin ratkaisuihin, joiden muuttumisen syiden tutkimiseen tämä työ perustuu. Lisäksi operaatiotaidon ja taktiikan tutkimuksessa käsitellään yleensä sotajoukkoja tai esimerkiksi niiden organisaatioita tai käyttöperiaatteita.¹³

Käyttöperiaatteita ja organisaatioiden muutoksia tarkasteltaessa myös kaupalliset perusteet rajataan tutkimuksen ulkopuolelle. Tässä tutkimuksessa suorituskykyä käsitellään rajatusti käyttöperiaatteiden, organisaatioiden sekä kaluston avulla, joten esimerkiksi koulutuksen, johtamisen sekä infrastruktuurin osuutta tai vaikutusta ei tutkita. Asevoimien osalta tutkimus rajataan koskemaan vain panssaroituja joukkoja. Tutkimusta rajataan koskemaan vain taistelun ja rynnäkköpanssarivaunun kalustoa sekä näiden kanssa yhteistoiminnassa olevaa jalkaväkeä, ku-

¹¹ Liite 2: Tutkimuksen keskeiset käsitteet.

¹² Pääesikunnan ohje: *Sotilaallisen suorituskyvyn käsitelmä*. HO46/31.5.2018, s. 9.

¹³ *Taktiikan laitoksen opinnäytetöiden ohjaajan opas*. Maanpuolustuskorkeakoulu, Taktiikan laitos, Julkaisusarja 2, Edita Prima Oy, Helsinki, 2009, s.12.

ten tutkimuksen keskeisimmissä käsitteissä todettiin. Panssarikaluston suorituskykyä tutkitaan niiden tulivoiman, liikkuvuuden sekä suojan osalta.

Panssaroinnin ja teloille siirtymisen lisääntynyt vaikutus esimerkiksi tykistö-, viesti-, huolto- ja ilmatorjuntakalustoihin mainitaan, mikäli se on tutkimuksen kannalta oleellista. Useamman aselajin kehityksen analysointi tekisi työstä liian laajan ja täten pintapuolisen tarkastelun. Lisäksi saman aihealueen sisältä ainakin tykistön aselajista on muodostumassa oma tutkimuksensa samanaikaisesti tämän tutkimuksen kanssa. Panssaroitujen joukkojen tarkastelu johtuu myös tutkijan omasta aselajitaustasta sekä mielenkiinnosta.

Tutkimuksen keskiössä ovat Iso-Britannian asevoimien panssaroidut joukot. Iso-Britannia valikoitui tarkasteluun vahvana eurooppalaisena asevoimana sekä sen aktiivisesta osallisuudesta kylmän sodan jälkeisiin sotiin ja kansainvälisiin kriiseihin. Henri Arolan Pro graduissa keskeiseksi jatkotutkimustarpeeksi esitettiin Iso-Britannian panssarijoukkojen käyttöperiaatteiden muutosten tutkiminen Neuvostoliiton hajoamisen jälkeisessä, uudessa turvallisuusympäristössä. Tämä tutkimus vastaa osaltaan esitettyyn tutkimustarpeeseen.

1.5 Tutkimusmenetelmät

Tutkimusraportti on luonteeltaan operaatiotaidon ja taktiikan laadullinen tutkimus. Tieteenfilosofisena lähestymistapana käytetään hermeneutiikkaa. Tutkimusfilosofia perustuu esiymmärrykseen tutkittavasta aiheesta, tutkimuskohteiden antamaan tietoon sekä tutkijan omaan ajatteluun.¹⁴ Esiymmärrys panssaroiduista joukoista muodostuu tutkijan koulutustaustasta sekä oman kiinnostuksen kautta. Tutkimuskohteiden antama tieto perustuu Iso-Britannian asevoimien sotilaallisen suorituskyvyn kehityksen tarkasteluun vuosien 1991-2018 välisenä aikana. Tutkijan ajattelu perustuu tutkimusaineiston analyysistä tehtäviin havaintoihin, päätelmiin sekä yleistyksiin.¹⁵

¹⁴ Huttunen & Metteri (2008), s. 24-26: *"Lähestymistapa sopii hyvin ongelmiin, joissa tutkimus on selkeästi määritelty, tutkijalla on riittävää perustietämystä ja osaamista tai vähintään valistuneita ennakkoaavistuksia tutkimusalueesta ja mahdollisuudesta luoda uutta tietoa jostain, mahdollisesti uudesta, näkökulmasta"*.

¹⁵ <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tieteenfilosofiset-suuntaukset/hermeneutiikka>, luettu 7.4.2020.: *"Hermeneuttisessa suuntauksessa tietoa tuotetaan hahmottamalla asioiden ja niiden kontekstien välisiä yhteyksiä ja tarkastelemalla ilmiöitä suhteessa sekä toisiin samanaikaisiin ilmiöihin että ilmiöiden kehitykseen"*.

Tutkimus toteutettiin laadullisena tutkimuksena, jossa pyrittiin kuvaamaan panssaroitujen joukkojen sotilaallisen suorituskyvyn kehittymistä ja ymmärtämään siihen vaikuttaneita syitä analysoimalla Iso-Britannian asevoimien käyttöperiaatteissa tapahtuneita muutoksia erilaisten sotien ja kriisien avulla.¹⁶

Tutkimuksessa menetelmänä käytettiin tapaustutkimusta. Tapaustutkimuksen periaatteiden mukaisesti tutkimustyössä on erotettava toisistaan tapaus tai tapaukset sekä tutkimuksen kohde. Tässä tutkimuksessa tutkittavat tapaukset ovat Persianlahden ja Irakin sodat sekä Georgian ja Ukrainan kriisit. Tutkimuksen kohteena ovat Iso-Britannian panssaroitujen joukkojen sotilaallisen suorituskyvyn kehittymisen tutkiminen. Tapaustutkimus soveltuu pitkään jatkuneiden ilmiöiden tutkimiseen ja mahdollistaa yksityiskohtaisen tiedon tuottamisen erilaisilla menetelmillä ja aineistoilla.¹⁷

Tutkimuksen luotettavuuden sekä tulosten yleistettävyyden parantamiseksi tutkimus toteutettiin usean tapauksen tutkimuksena. Useampi tapaus mahdollisti laaja-alaisempien havaintojen tekemisen, jolloin tutkimuksesta saadut tulokset eivät jääneet liian suppeiksi. Saatuja tuloksia oli mahdollista vertailla tapausten välillä ja löytää sekä eroavaisuuksia että yhtäläisyyksiä. Usean yksittäisen tapauksen avulla oli mahdollista tutkia ja kuvata yleistä kehityskulkua tutkimuksessa tehtyjen valintojen ja rajausten ehdoilla.¹⁸

Tutkimuksen kautta hankittua tietoa analysoitiin sisällönanalyysin keinoin. Tutkimusaineistosta etsittiin kohtia, jotka liittyivät tutkittavaan aiheeseen. Aineistosta tehdyt havainnot luokiteltiin eri koodien mukaisesti luetteloiksi, jonka jälkeen ne teemoiteltiin. Käytettyjä koodeja olivat muun muassa uhkakuva, sodan kuva, uusi teknologia, asevoimien reformi, käyttöperiaatteet, sotilaallinen suorituskky, panssaroidut joukot sekä kylmän sodan päättymisen.¹⁹

Käytetyt koodit tiivistettiin tutkimusilmiöön keskeisesti liittyviksi teemoiksi, jolloin aineistosta kyettiin löytämään tutkimuksen kannalta olennaiset tiedot. Analyysin avulla etsittiin asevoimien suorituskkyjen kehittämisessä toistuvia yhteisiä ilmiöitä sekä kussakin tapauksessa

¹⁶ Huttunen & Metteri (2008), s. 34.

¹⁷ Rantapelkonen, Jari & Lotta Koistinen: *Pohdintoja sotatieteellisistä käsitteistä*. Maanpuolustuskorkeakoulu, Sotataidon laitos, Julkaisusarja 2: Tutkimusselesteita nro 1, Helsinki, 2016, s. 133-134.

¹⁸ Ronkainen, Suvi, Leila Pehkonen, Sari Lindbom-Yläne & Eija Paavilainen: *Tutkimuksen voimasaat*. Sanoma Pro Oy, Helsinki, 2013, s. 68.

¹⁹ Kananen, Jorma: *Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä, Miten kirjoitan kvalitatiivisen opinnäytetyön vaihe vaiheelta*. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 176, Juvenes Print, 2014, s. 103-104, 113.

esiintyviä, spesifejä ilmiöitä. Analyysin, vertailun sekä niistä johdetun induktiivisen päättelyn avulla pyrittiin muodostamaan keskeiset käsitteet ja syyt tutkittavien muutosten takana.²⁰

1.6 Lähdeaineisto ja lähdekritiikki

Tutkimuksen lähdeaineistona käytettiin kirjallisia dokumentaatiolähteitä. Lähdeaineisto koostui pääosin Ison-Britannian hallinnon julkaisemista asiakirjoista, kotimaisista ja ulkomaalaisista tutkimuksista, raporteista, artikkeleista, asiakirjoista sekä näihin perustuvista kirjallisuuslähteistä. Lähdeaineisto luokiteltiin arvioimalla niiden hyödynnettävyyttä ja luotettavuutta tutkittavan aiheen sekä tutkimuskysymysten näkökulmasta. Myös lähteen tekijää tai kustantajaa arvioitiin muun muassa niiden uskottavuuden sekä arvostettavuuden osalta²¹.

Asevoimien uhka- ja sodan kuvaa käsittelevä aineisto muodostui pääosin isobritannialaisista puolustus- ja turvallisuuspoliittisista raporteista ja julkaisuista sekä julkaistuista doktriineista. Hallituksen julkaisuissa tuodaan esiin valtion viralliset uhkakuvat sekä suunnitelmat niihin vastaamiseksi, jotka puolestaan toimivat eri hallinnonalojen työskentelyn lähtökohtina. Hallinnon julkaisemat raportit ovat luotettavia ja käytettävyydeltään erinomaisia lähteitä, joita tulkittaessa on kuitenkin otettava huomioon niiden julkaisuajankohtien sattumanvaraisuus.

Doktriineihin pätevät lähes samat lainalaisuudet kuin puolustuspoliittisiin raportteihinkin. Brittiläiset doktriinit eivät kuitenkaan sellaisenaan määrittele tarkasti joukkojen käyttöperiaatteita, vaan ne toimivat lähinnä korkeimman tason ohjeistuksena joita asevoimissa on kyettävä soveltamaan. Tutkijalla ei myöskään ollut pääsyä panssaroitujen yhtymien tai sitä alempien organisaatioiden doktriineihin ja ohjesääntöihin, sillä ne eivät ole julkista tietoa. Primääritiedon puuttuminen korvattiin etsimällä organisaatioita koskevat tiedot esimerkiksi muista tutkimuslähteistä.

Brittiläisiä panssaroituja joukkoja sekä niiden organisaatioiden kokoonpanoja koskevaa tietoa koostettiin myös monikansallisten tutkimusryhmien ja instituutioiden tuottamista julkaisuista sekä erilaisista aselajilehdistä. Myös Persianlahden sekä Irakin sodasta tehdyissä tutkimuksissa eriteltiin joukkojen kokoonpanoja varsin tarkasti. Muun muassa Taylor & Francis, RUSI Journal sekä RAND Corporation ovat tuottaneet useita tieteellisiä tutkimuksia, joiden avulla Ison-Britannian hallinnon julkaisujen tietoja voitiin tarkentaa. Esimerkiksi Patrick Cording-

²⁰ Huttunen & Metteri (2008), s. 51, 54.

²¹ Hirsjärvi, Sirkka, Pirkko Remes & Paula Sajavaara: *Tutki ja kirjoita*. Kustannusosakeyhtiö Tammi, Helsinki, 2015, s. 113-114.

leyn julkaisuja voidaan tiedelehtijulkaisun ohella pitää luotettavana lähteenä Persianlahden sodan ajalta, sillä hän toimi brittiläisen 7. divisioonan komentajana koko operaation ajan.

Suurten tieteellisten kustantamoiden kuten Oxford University Pressin, Cambridge University Pressin, Praeger Publishingin sekä Routledgen julkaisemat käsikirjoitukset sekä toimitetut teokset ovat laadukkaita, sillä kustantamot yleensä arvioituttavat teokset alan asiantuntijoilla ennen niiden julkaisupäätöstä²².

Lähdemateriaalin arvioinnin ja luokittelun jälkeen tutkimusaineisto jaettiin päälähdeaineistoon sekä tutkimusta tukevaan aineistoon. Tutkimuksen päälähteet käsittelivät kattavasti Iso-Britannian asevoimia sekä sen panssarikaluston kehitystyötä. Tutkimusta tukeva lähdeaineisto täydensi päälähteistä tehtyjä havaintoja sekä tarjosi yksityiskohtaista tietoa spesifeihin asioihin.

Tutkimuksen kannalta olennaisimmat lukuarvot, kuten joukkojen vahvuudet ja määrät pyrittiin varmentamaan useammasta eri lähteestä, ja mahdolliset ristiriidat lähteiden välillä tuotiin tutkimuksessa esille. Tutkimukseen varatun ajan sekä tutkittavan valtion vuoksi aineisto jakautui suomen- ja englanninkielisiin lähdeteoksiin.

---

²² Sipilä, Joonas, Tommi Koivula, Olli-Matti Mikkola & Antti Pulkka: *Analyysiopas*. Sotataidon laitos, Julkaisusarja 2: Tutkimusselosteita nro 3, Maanpuolustuskorkeakoulu, 2017, s. 57-60.

2 KYLMÄN SODAN PÄÄTTYMINEN

2.1 Länsi ja Itä vastakkain: tilanne ennen vuotta 1991

Kylmän sodan ajan luonnetta kuvastaa parhaiten lännen ja idän ideologian vastakkainasettelu, jossa toinen osapuoli koettiin suurimpana uhkana omien tavoitteiden saavuttamiselle sekä omalle selviytymiselle. Kylmä sota itsessään jakoi saman sodan kuvan käsittäen laajojen kenttäarmeijoiden kokoamisen taistelukentille, koko yhteiskunnan valjastamisen sodan päämäärien saavuttamiseksi sekä sodan voittamiseksi ratkaisutaisteluiden avulla. Ideologioiden kohtaamisen lisäksi muita kylmän sodan ominaisuuksia olivat konventionaalisten aseiden lisääntynyt tuhovoima sekä ydinaseiden kehittäminen.²³

Yhdysvallat, yhdessä Naton kanssa, oli kaikista merkittävin läntinen toimija kylmässä sodassa. Neuvostoliitto muodosti länsimaille yhtenäisen ja vaarallisen uhkakuvan, jota vastaan Naton ja Yhdysvaltojen koko ydinasearsenaali sekä suuret konventionaaliset asevoimat oli suunniteltu puolustautumaan. Uhakuva-ajattelussa Neuvostoliitto sekä Varsovan liiton maat edustivat kommunismin leviämistä, joka koettiin lännessä hyökkäykselliseksi ja aggressiiviseksi levittäytymispolitiikaksi. Kommunismi muodosti ideologisen uhkan kapitalistiselle talous- ja yhteiskuntajärjestykselle.²⁴

Konkreettisesti edellä mainitut uhkakuvat tarkoittivat Varsovan liiton nopeaa ja laajamittaista tavanomaisten asevoimien toteuttamaa hyökkäystä syvälle Eurooppaan. Tämä uhkamalli asetti vaatimukset läntisten asevoimien- sekä niiden käytön suunnittelulle. Nato-maiden keskuudessa asevoimien kehittämisen lähtökohta oli vastata Neuvostoliiton ja Varsovan liiton konventionaalisten mekanisoitujen joukkojen muodostamaan uhkaan.²⁵

Kylmän sodan aikana Nato-maiden ja Varsovan liiton maiden panssarikalusto erosivat toisistaan etenkin laadun ja määrän osalta. Länsimailla panssarivaunuja oli lukumääräisesti vähemmän, mutta erilaisten osajärjestelmien ja parempien ominaisuuksien vuoksi ne olivat laadultaan parempia itämaisiin vastineisiinsa nähden. On arvioitu, että Nato-maiden panssarivaunut olisivat sodan syttyessä aiheuttaneet moninkertaiset tappiot Varsovan liiton T-sarjan

²³ Raitasalo, Jyri & Joonas Sipilä (toim.): *Muuttuva Sota*. Maanpuolustuskorkeakoulu, Strategian laitos, Gummerus Kirjapaino Oy, Jyväskylä, 2005, s. 101.

²⁴ Ibid, s. 102.

²⁵ Ibid, s. 103-104.

vaunukalustolle verrattuna omiin tappioihin, mutta Varsovan liiton määrällisen panssariyli-voiman vaikutusta taisteluille on vaikea arvioida sen pidemmälle.²⁶

Vuonna 1990 Yhdysvaltojen ja Neuvostoliiton väliset suhteet olivat lientyneet, ja Nato julisti Euroopan siirtyneen uuteen aikakauteen. Sotilaallista vastakkainasettelua pyrittiin purkamaan politiikan keinoin, ja aiemmin vihamieliset suurvallat olivat päätyneet yksimielisyyteen ainakin yhdestä asiasta: panssarivaunujen määrän voimakkaasta vähentämisestä Euroopan alueella rauhan vuoksi. Pariisissa marraskuussa 1990 Neuvostoliitto, Yhdysvallat sekä näiden liittolaiset olivat päätyneet ratkaisuun, jonka mukaan 33000 panssaroitua ajoneuvoa vedettäisiin pois manner-Euroopasta tai tuhottaisiin kuluvan vuosikymmenen kuluessa.²⁷

Vuodesta 1989 lähtien britannialaiset puolustusselonteot määrittivät selkeät tehtävät ja roolit asevoimille. Näitä olivat esimerkiksi strategisen ydinasepelotteen säilyttäminen, Länsi-Saksan keskisen alueen puolustamiseen kykenevän maa- ja ilmavoimallisen suorituskyvyn ylläpitäminen sekä Iso-Britannian puolustamiseen kykenevän asevoimallisen suorituskyvyn varustaminen. Lisäksi merivoimilla tuli olla kyky suojata transatlanttisia laivaväyliä tulevan mahdollisen suursodan varalta.²⁸

Kylmän sodan aikana Iso-Britannian armeijan päätehtävä oli, yhdessä Naton kanssa, Länsi-Euroopan puolustaminen Varsovan liiton mahdollista hyökkäystä vastaan. Osa puolustusvalmisteluista keskittyi laajassa mittakaavassa käytäviin, panssaroitujen joukkojen välisiin suurtaisteluihin. Taistelut ajateltiin käytävän liikkuvilla ja tulivoimaisilla taisteluosastoilla varsin naisten puolustuslinjojen etupuolella. Ison-Britannian panssaroitujen joukkojen vahvuus käsitti yli 1200 erilaista taistelu- ja rynnäköpanssarivaunua.²⁹

Vuonna 1981 voimaan tullut puolustus suunnitelma (*The Way Forward*) oli määritellyt useita muutosesityksiä Iso-Britannian panssaroiduille joukoille. Keskeisimpänä organisaatiomuutoksena oli esitys Britannian Reinin armeijan (British Army Of the Rhine) uudesta panssaroitujen

²⁶ Jörgensen, Christer & Chris Mann: *Tank Combat - The Theory and Practise of Tank Warfare 1916-2000*. Amber Books Ltd, London, 2017, s. 142.

²⁷ *Tanks, dans l'enfer des combats*. IMAGISSIME, Netflix, 30.11.2018; Judge & Langdon (2018), s. 349.

²⁸ Meijer, Hugo & Marco Wyss (eds.): *The handbook of European Defence Policies & Armed forces*. Oxford University Press, New York, 2018, s. 75.

²⁹ Schulze, Carl: *British Armour Evolution: Development, Types and Detail of Modern British Vehicle Armour*. Tankograd Publishing, Erlangen, 2007, s. 2; kts. myös Louth, John & Trevor Taylor: *British Defence in the 21st Century*. Routledge, Oxon, 2019, s. 27.

divisioonien rakenteesta: divisioona muodostettaisiin kolmesta prikaatista, kun aiemmin prikaateja oli kaksi. Lisäksi divisioonien määrää pudotettaisiin neljästä kolmeen.³⁰

Uudelleen muodostetut divisioonat eivät olleet mies- ja kalustomäärällisesti identtisiä. Esimerkiksi 3. Panssaridivisioona oli suunniteltu toteuttamaan hyökkäyksellisiä tehtäviä 1. ja 4. Panssaridivisioonien sitoutuessa enemmän puolustus- ja viivytystehtäviin. Keskeisimmät organisatoriset eroavaisuudet olivat 3. Panssaridivisioonan koostuminen yhdestä panssariprikaatista sekä kahdesta jalkaväkiprikaatista, 1. Panssaridivisioonan koostuminen kolmesta panssariprikaatista sekä 4. Panssaridivisioonan koostuminen kahdesta panssariprikaatista sekä mekanisoidusta prikaatista.³¹

Vuonna 1990 panssaroidut joukot koostuivat 17 panssarirykmentistä, joita oli muodostettu kahdella tavalla riippuen komppanioiden määrästä rykmentissä. *Type 57* -rykmentissä oli neljä komppaniaa, joista jokainen koostui neljästä kolmen panssarivaunun joukkueesta, kahdesta päällikön vaunusta sekä rykmentin komentajan vaunusta. Rykmenttejä oli kahdenlaisia, sillä *Type 43* -organisaatiossa oli yksi komppania vähemmän.³²

2.2 Kylmän sodan päätös: uhkakuvan muutos

Varsovan liiton päättymisen jälkeen myös sen vastakkainasettelu Naton kanssa päättyi. Samalla nopeasti kehittyvän laajamittaisen sodan uhkan nähtiin pienentyneen selkeästi. Asevoimille ja varsinkin Naton kaltaiselle sotilaalliselle liitolle oli löydettävä oikeutus ja tarkoitus ja niiden oli sopeuduttava uuteen maailmantilanteeseen. Globaalin sodan rinnalle uhka-arviossa merkityksellisemmiksi nousivat alueelliset sodat ja niitä pienemmät valtiolliset kriisit, joiden koettiin Naton tai jonkin yksittäisen valtion sijaan uhkaavan kansainvälisen järjestelmän vakautta.³³

Edellä mainitut *uudet* uhkakuvat, mukaan lukien kansainvälinen järjestäytynyt rikollisuus, huumekauppa, terrorismi sekä joukkotuhoaseiden leviäminen, muuttivat sotilaallisen voimankäytön perusteita ja aiheuttivat tarpeen uudistaa sotilaallisen voimankäytön kyvykkyyksiä niin

³⁰ *The United Kingdom Defence Programme: The Way Forward*. 1981, s. 7.

³¹ Gander, T.J.: *Britain's Armed Forces Today: 3 British Army Of the Rhine*. Ian Allan Ltd, Shepperton Surrey, 1984, s.6-8.

³² Dunstan, Simon & Peter Sarson: *Challenger Main Battle Tank 1982-1997*. Osprey Publishing, Oxford, 1998, s. 36.

³³ *Euroopan turvallisuuskehitys ja Suomen puolustus*, Valtioneuvoston selonteko eduskunnalle 17.3.1997, s. 49; Jouko, Petteri: *Ylijohdon reservi - Suomalaisen panssaritaktiikan vuosisata*. Maanpuolustuskorkeakoulu, Julkaisusarja 1: Tutkimuksia nro 36, Edita Publishing Oy, Keuruu, 2019, s. 270.

sanottua *humanitaarista interventiota* varten soveltuviksi. Luonteeltaan uhkakuvien katsottiin olevan vähemmän uhkaavia, mutta aiempaa laajempia sekä haastavammin vastattavia.³⁴

Humanitaaristen interventioiden rinnalle muodostui lopulta laaja ja monitulkintainen kirjo asevoimien tehtäviä tai niitä kuvaavia käsitteitä, kuten rauhaan pakottaminen, pienimuotoiset sotilasoperaatiot sekä rauhanoperaatiot. Asevoimien tehtävien sovittaminen sekä aseellisen voimankäytön luonnehdinta ja oikeutus muuttuivat samalla monimutkaisemmiksi, sillä kansainvälisen yhteisön hyväksyntä interventiotoinille muuttui entistä tärkeämmäksi. YK:n turvallisuusneuvoston tuen lisäksi toteutettavien operaatioiden monikansallisuus nousi tärkeään asemaan operaatioiden mahdollistamiseksi.³⁵

Muuttuneen turvallisuusympäristön vuoksi valtion johdolla oli haastavaa määritellä, minkälaisia rooleja ja suorituskyvykkyyksiä asevoimien tulisi omata. Koska myös Isossa-Britanniassa maanpuolustuksen määrärahoja leikattiin tuntuvasti, tulevaisuusperusteisen suunnittelu- ja varautumistyön sijaan puolustushallinnossa keskityttiin huolelliseen ja varovaiseen havainto- ja arviointityöhön. Asevoimien suunnittelutyön painopisteeksi muodostuivat kokemukset uusimmista viimeaikaisista konflikteista, kuten Persianlahden sodasta 1991.³⁶

Turvallisuus- ja puolustuspoliittinen suunnittelutyö aiheutti hallinnollisesti useita eriäviä mielipiteitä etenkin puolustusministeriön ja ulko- ja kansainyhteisöasiainministeriön (Foreign and Commonwealth Office) välillä. Ensimmäinen korosti yhdysvaltaisjohtoista länsimaista ajatusta alueellisten kriisien hallinnasta ja rajoittamisesta Euroopan rajojen ulkopuolella, jälkimmäisen pohtiessa edelleen Neuvostoliiton seuraajan, Venäjän, muodostamaa konventionaalista uhkaa. Vasta vuoden 1998 puolustuspoliittisen selonteon myötä edellä mainitut ministeriöt olivat yksimielisiä laajemman turvallisuusympäristön ajatuksesta sekä painopisteen muodostumisesta Euroopan ulkopuolelle.³⁷

2.3 Follow-On Forces Attack

*”FOFA is a subconcept of operations for defending Europe”*³⁸ - Kenraali Bernard Rogers

³⁴ Raitasalo & Sipilä (2005), s. 105-106.

³⁵ Raitasalo & Sipilä (2008), s. 127-128.

³⁶ Meijer & Wyss (2018), s. 76.

³⁷ Vuoden 1993 selonteossa asevoimien tärkeysjärjestys oli Iso-Britannian puolustaminen, sitten Euroopan puolustaminen ja viimeiseksi puolustuksen suuntaaminen Euroopan ulkopuolelle. Vuoteen 1998 mennessä Euroopan ulkopuoliset alueet olivat nousseet jo tärkeimmiksi. Ibis, s. 76.

³⁸ Bernstein, Richard: General defends NATO's new tactical doctrine, *The New York Times*, 14.11.1984.

Natossa oli kylmän sodan aikana tutkittu menetelmiä, joilla Varsovan liiton porrastettuihin rintamiin perustuva hyökkäys voitaisiin torjua. Jokainen rintama sisälsi kaksi operatiivista porrasta, jotka jakautuivat edelleen kahteen taktiseen portaaseen. Vuonna 1984 käyttöön otettu Follow-On-Forces Attack -konsepti korosti operatiivisen syvyyden merkitystä staattisen, Länsi-Saksan rajalle työnnetyn rintamalinjapainotteisen, puolustuksen sijaan. Operatiivisen syvyyden hankkiminen keski-Euroopan alueelta katsottiin olevan Länsi-Saksassa poliittisesti arka aihe, sillä syvyys oli tarkoitus hankkia vihollisen alueelta.³⁹

Naton Euroopan joukkojen komentaja, kenraali Bernard Rogers uudistuksen läpi, vaikka ajatus aiheutti eurooppalaisissa liittolaisissa aluksi vastustusta. Follow-On-Forces Attack perustui perinteiseen ”*vasara ja alasin*” -taktiikkaan, jossa Varsovan liiton joukkojen ensimmäinen porras pysäytettäisiin Naton suunnittelemissa puolustustasoilla, ja jälkimmäiset portaat lyötäisiin syvyyteen ulottuvilla vastahyökkäyksillä. Syvien hyökkäysten onnistuessa taktisiin ydinaseisiin ei tarvitsisi edes turvautua.⁴⁰

Operatiiviset vastahyökkäykset perustuivat liikkuvaan sodankäyntiin ja ne oli tarkoitus toteuttaa konventionaalisilla, pääosin panssaroiduilla, hyökkäystaisteluun kykenevillä joukoilla. Vastahyökkäysten varsinainen tarkoitus ei ollut niinkään hyökätä Varsovan liiton alueelle, vaan vallata takaisin jo menetettyjä alueita sekä lyödä murtoon päässeet liikkuvat operatiiviset ryhmät. Vastahyökkäysten kohteina olivat vihollisen toisen portaan joukot.⁴¹

Follow-On Forces Attack -doktriiniin kuului myös viholliseen vaikuttaminen syvyydessä muun muassa ilma-asein, pitkän kantaman ohjuksilla sekä tykistön erikoisampumatarvikkeilla. Pitkän kantaman vaikuttamisella tarkoituksena oli tuottaa tappioita vihollisen jäljempänä hyökkäävälle operatiiviselle portaalte, ennen kuin niitä ehdittäisiin edes vetämään taisteluun. Edellä mainittuja suorituskykyjä ei kuitenkaan käsitellä tässä tutkimuksessa.⁴²

³⁹ FOFA-doktriinia pidetään Yhdysvaltain AirLand Battle -doktriinin eurooppalaisena alakonseptina. Krüger, Dieter & Volker Bausch (eds.): *Fulda Gap, Battlefield of the Cold War Alliances*. Lexington Books, Lanham, 2018, s. 4-5, 69-70, 108; King, Anthony: *The Transformation of Europe's Armed Forces: From the Rhine to Afghanistan*. Cambridge University Press, New York, 2011, s. 108; kts. myös Rekkedal, Nils: *Operaatiotaito*. Maanpuolustuskorkeakoulu, Taktiikan laitos, Julkaisusarja 1, Edita Prima Oy, Helsinki, 2013, s. 78.

⁴⁰ Rekkedal (2013), s. 78-79; Vuorenvirta (2006), s. 23-24.

⁴¹ Arola (2009), s. 37, 51-52, liite 5; Bernstein (1984).

⁴² U.S. Congress, Office of Technology Assessment: *Technologies for NATO's Follow-On Forces Attack Concept-Special Report*. OTA-ISC-312, U.S. Government Printing Office, Washington D.C., 1986, s. 1, 10-11.

2.4 Kalustollinen suorituskyky

Tulivoiman ja suoja-arvon voimakas kasvattaminen merkitsi panssarivaunukaluston operatiivisen liikkuvuuden heikkenemistä lisääntyneen painon ja polttoaineenkulutuksen vuoksi. Brittiläiset FV4030 Challenger 1 ja FV4034 Challenger 2 edustavat edellä mainitun suunnittelutyön tuloksia. Operatiivisen liikkuvuuden heikkeneminen vaikeutti panssarivaunujen huoltamisen, etenkin täydennyksien, kehitystä. Brittiläisen suunnittelun lähtökohtana oli ollut taistelu määrällisesti ylivoimaista vihollista vastaan, joka näkyi taistelupanssarivaunujen tulivoiman ja taistelunkestävyyden painottamisena liikkeen kustannuksella.⁴³

1980-luvun aikana Neuvostoliiton T-64 ja T-72 taistelupanssarivaunut muodostivat merkittävän uhkan Iso-Britannian panssaroiduille joukoille, sillä Chieftain- ja Challenger -panssarikaluston suorituskyvyn katsottiin olevan riittämätöntä vastaamaan neuvostoliittolaiseen panssarivaunukehitykseen. Molemmilla kalustoilla oli käynnissä modernisointisuunnitelmat muun muassa tornin ergonomian ja ammunnanhallintajärjestelmän parantamiseksi, sekä uuden pääaseen ja ampumatarvikkeiden kehityshankkeet. Jopa kokonaan uuden panssarivaunutyyppin hankkimista suunniteltiin, kuten amerikkalaista M1 Abramsia tai saksalaista Leopard 2 -vaunua. Ulkomaiseen panssarivaunukalustoon siirtymistä perusteltiin muun muassa Nato -yhteensopivuuden parantumisella, sillä molempien edellä mainittujen panssarivaunujen pääaseena oli keskenään yhteensopiva 120mm sileäputkinen pääase, kun brittiläisissä panssarivaunuissa käytettiin rihlattua pääasetta. Vickers Defence Systems oli myös esitellyt Challenger 2 -projektin Challengerin korvaamiseksi.⁴⁴

Kesäkuussa 1987 järjestetyssä *Canadian Army Trophy NATO tank gunnery* -kilpailussa Challenger 1 sijoittui viimeiseksi. Tulos kiihdytti keskustelua uuden panssarivaunukaluston tarpeesta, sillä Challengerin havaittiin olevan oleellisesti hitaampi maalien havainnoimisessa ja tuhoamisessa, etenkin ammuttaessa liikkeestä tai kohti liikkuvia maaleja. Koska Challenger ja Chieftain -vaunuissa käytettiin samaa ammunnanhallintajärjestelmää, tuli Chieftain -panssarivaunun korvaamisesta entistä tärkeämpää.⁴⁵

⁴³ Gudmundsson, Bruce I: *On Armour*. Praeger Publishers, Westport, 2004, s. 175-176; Vuorenvirta (2006), s. 77.

⁴⁴ Dunstan, Simon & Tony Bryan: *Challenger 2 Main Battle Tank 1987-2006*. Osprey Publishing, Oxford, 2006, s. 3; Dunstan & Sarson (1998), s. 23.

⁴⁵ *Ammunnanhallintajärjestelmän heikkoudet ja riittämättömyys havaittiin Canadian Army Trophyssä jo 1985. Tuolloin britit osallistuivat tapahtumaan Chieftain-kalustolla ja miehistö oli valittu huolellisesti etukäteen.* Dunstan & Sarson (1998), s. 16-17.

Teloille siirtymisen vaikutus näkyi selkeimmin brittiläisessä suunnittelussa 1970-luvulta alkaen. Neuvostoliiton kehitettyä BMP-1 -rynnäköpanssarivaunun myös Isossa-Britanniassa heräsi tarve tulivoimaiselle ja jalkaväen kuljetuskyvyn omaavalle taisteluajoneuvolle, jossa oli myös riittävä panssarointi. Lisäksi Naton soveltama Follow-on Forces Attack -doktriini korosti jalkaväen liikkuvuutta ja tulivoimaa. FV510 Warrior -tuoteperhe oli Britannian vastine BMP-kalustolle. Paremmiin panssaroihin, riittävän tulivoiman omaava rynnäköpanssarivaunu liikkui teloilla ja kykeni vaatimustensa mukaisesti yhteistoimintaan taistelupanssarivaunujen kanssa.⁴⁶

Warrior suunniteltiin mekanisoidun jalkaväen taisteluajoneuvoksi 1980-luvulla. Sen pääasiallisina suunnitteluvaatimuksina olivat riittävä kuljetuskyky, suoja pienikaliiperisten aseiden tulta vastaan, riittävä tulivoima sekä tarvittava liikkuvuus toimia Challenger -taistelupanssarivaunujen kanssa. Warriorin aseistus koostuu konetykistä ja konekivääristä. Pääasetta ei ole vakautettu, joten vaunulla ammutaan pääsääntöisesti pysähdyksistä.⁴⁷

---

⁴⁶ Arola (2009), s. 52.

⁴⁷ Foss, Christopher & Peter Sarson: *Warrior Mechanised Combat Vehicles*. New Vanguard, Osprey Publishings, Oxford, 1994, s. 6, 14

3 PERSIANLAHDEN SOTA

3.1 Persianlahden sota

Sodan syttyminen ja joukkojen perustaminen

Persianlahden sodan suurimpana syynä voidaan pitää öljyä. Irak oli sotinut Irania vastaan käytännössä koko 1980-luvun, ja sotatoimet olivat aiheuttaneet Irakille suuria taloudellisia vaikeuksia. Sotatoimien rahoittamiseksi Irak oli velkaantunut ja vaati 1990-luvun alussa lainaehdojensa lieventämistä, mutta Kuwait oli täysin haluton neuvottelemaan asiasta⁴⁸. Koska Kuwaitin armeija oli vahvuudeltaan vain murto-osa Irakin armeijan kokonaisvahvuudesta, Saddam Husseinin päätös maan valtaamisesta ei ollut kovin riskialtis. Riskiarviota pienensi Yhdysvaltain pelotevaikutuksen puuttuminen alueelta sekä Husseinin arvio, ettei Yhdysvallat tappiota välttääkseen edes toimisi sotilaallisesti Irakia vastaan.⁴⁹

Irak keskitti asevoimansa Kuwaitin vastaiselle rajalle heinäkuussa 1990 ja hyökkäsi Kuwaitiin elokuun alussa. Kuwaitin asevoimat olivat taisteluissa vailla mahdollisuuksia ja Irak valtasi maan kahdessa vuorokaudessa. Maailmanyhteisön reaktio Kuwaitin ja sen öljyvarantojen valtaamiseen oli jyrkkä, ja jo saman syksyn aikana Yhdysvallat onnistui muodostamaan liittouman Irakia vastaan.⁵⁰

Iso-Britannian hallitus oli tukenut Yhdysvaltoja kriisin alusta lähtien, sillä sen ulko- ja turvallisuuspolitiikan keskeisenä tekijänä oli tiivis toiminta Yhdysvaltojen rinnalla. Britit olivat myös tukeneet Kuwaitia jo 1961 Irakin uhatessa sitä hyökkäyksellä. Liittouman suurimmat uhat aiheutuivat Irakin ballistisista ohjuksista sekä sen kemiallisista aseista, joita Irak oli käyttänyt useasti Irania vastaan 1980-luvun sodassa. Elokuun yhdeksäntenä päivänä Iso-Britannian puolustusministeri Tom King ilmoitti isobritannialaisten joukkojen osallistumisesta Saudi-Arabian puolustamiseen. Operaatio Granby oli alkanut.⁵¹

⁴⁸ Pimlott, John & Stephan Badsey: *The Gulf War Assessed*. Arms and Armour Press, London, 1992, s. 36-37; kts. myös Louth & Taylor (2019), s. 4.

⁴⁹ Jouko, Petteri: *Brittien maaoperaatiot Falklandin ja Persianlahden sodissa*. Diplomityö, Maanpuolustuskorkeakoulu, Sotahistorian laitos, Helsinki, 1998, s. 51.

⁵⁰ Pimlott & Badsey, s. 37; *Aspects of Britain and the Gulf Crisis*. Her Majesty's Stationary Office, London, 1993, s. 7-8.

⁵¹ Jouko (1998) s. 57-58; Freedman, Lawrence & Efraim Karsh: *The Gulf Conflict 1990-1991*. Princeton University Press, New Jersey, 1993, s. 110-112; Pearce, Nigel: *The Shield and the Sabre, The Desert Rats in the Gulf 1990-1991*. Her Majesty's Stationary Office, London, 1992, s. 16-19.

Iso-Britannian maavoimissa käytiin pitkään keskusteluja operaatioon osallistuvista joukoista. Ratkaisu saatiin Yhdysvaltain ulkoministeriltä, joka pyysi erityisesti panssaroituja joukkoja amerikkalaisen merijalkaväen tueksi. Saksaan sijoitetuista pääjoukoista operaatioon valittiin 7. Panssariprikaati, sillä se oli hyvin koulutettu ja varustettu uusimmalla kalustolla. Prikaatin taistelevat joukot koostuivat kahdesta panssarivaunurykmentistä, yhdestä panssarijalkaväkikivitaljoonasta sekä lukuisista aselaji- ja huoltoyksiköistä. Prikaatia vahvennettiin entisestään aselajijoukoilla, jotta se olisi kykenevä taistelemaan itsenäisenä yhtymänä.⁵²

Prikaatin panssarivaunurykmenttejä olivat Queen's Royal Irish Hussars sekä Royal Scots Dragoon Guards, joista molempien iskeviin osiin kuului neljä panssarivaunukomppaniaa. Yhden rykmentin vahvuus oli noin 600 miestä ja 57 Challenger 1 -taistelupanssarivaunua. Staffordshiren jalkaväkikivitaljoonan iskevän osan muodostivat kolme panssarijalkaväkikomppaniaa. Pataljoonan kokonaisvahvuus oli 750 miestä.⁵³

Operaatioon osallistuvat organisaatiot kokivat useita muutoksia sekä henkilöstön että kaluston osalta. Saksaan sijoitettujen panssaroitujen joukkojen määrävahvuus oli alle sodan ajan määrävahvuuden, koska osa tehtävistä oli suunniteltu täydennettävän reserviläisillä tarpeen vaatiessa. Iso-Britannian hallitus ei halunnut liittää reserviläisiä tuleviin taistelutehtäviin, joten tarvittava henkilöstö koottiin runko-organisaatioiden ulkopuolisista ammattisotilaista. Panssarirykmenttien Challenger 1-vaunuista haluttiin mahdollisimman uusia versioita, joten ne koottiin keräämällä ne muista panssarijoukoista. Staffordshiren pataljoona sai lisää Warrior -rynnäkköpanssarivaunuja etenkin panssarintorjunta- ja tulenjohto-osien suoja-arvon ja liikkuvuuden parantamiseksi.⁵⁴

Operaation valmisteluaikana Yhdysvaltain presidentti Bush päätti lähettää lisää joukkoja Persianlahdelle. Iso-Britannia halusi säilyttää mahdollisimman hyvät vaikutusmahdollisuudet operaation suunnitteluvaiheessa, joten myös britit kasvattivat joukkojaan divisioonaksi. Divisioona perustettiin aiemmin lähetetyn 7. Panssariprikaatin ympärille lisäämällä siihen toinen panssariprikaati sekä lisää aselaji- ja huolto-osia. Divisioonan toiseksi prikaatiksi valikoitui 4.

⁵² Pimlott & Badsey (2005), s. 92-93, Cordingley, Patrick: *In The Eye of the Storm, Commanding the Desert Rats in the Gulf War*. Coronet Books, London, 1997, s. 9.

⁵³ Halberstadt, Hans: *Desert Rats, The British 4. and 7. Armoured Brigades, WWII to Today*. Motor-books International Publishers and Wholesalers, Osceola, 1993, s. 93.

⁵⁴ Cordingley (1997), s. 39-40; Pearce (1992), s. 24.

Panssariprikaati, joka myös koottiin maavoimien parhaiten koulutetuista joukoista. Prikaatin iskevän osan muodostivat yksi panssarirykmentti sekä kaksi panssarijalkaväkipataljoonaa.⁵⁵

Ensimmäiset brittijoukot saapuivat Saudi-Arabiaan lokakuussa 1990. Kalustollisten valmisteluiden ohella prikaatin koulutusta jatkettiin etenkin taisteluosaston kokoonpanossa. Jalkaväen ja panssarivaunujen yhteistoiminnan lisäksi harjoittelussa korostui yhteistoiminta amerikkalaisten joukkojen kanssa. Sotatoimi- ja harjoitusalueet olivat pääosin aavikkoa. Tasainen aavikkomaasto mahdollisti tähystämisen ja suora-ammuntatulen pitkille ampumaetäisyyksille. Brittien panssarijalkaväkipataljoona sekä toinen panssarirykmentti olivat harjoitelleet vastaanlaisessa toimintaympäristössä taistelemista jo edellisenä vuonna Kanadassa.⁵⁶

Koko Kuwaitin vapautusoperaatio koostui neljästä vaiheesta, joista strategiset pommitukset, ilmaherruuden saavuttaminen sekä Irakin maavoimien kuluttaminen, perustuivat liittouman ilmavoimien aktiiviseen käyttöön. Operaation neljäs vaihe muodostui maajoukkojen hyökkäyksestä Kuwaitin vapauttamiseksi. Iso-britannialaista 7. Panssaridivisioonaa suunniteltiin aluksi käytettävän murtoon pääseen vihollisen lyömiseen, sillä sen organisaatio ja kalusto mahdollistivat kyseisen taistelutehtävän tehokkaan suorittamisen. Iso-Britannia hyväksyi operaatiosuunnitelman, mutta esitti panssaridivisioonansa siirtämistä amerikkalaisen 7. Armeijakunnan alaisuuteen. Britit halusivat joukkojensa olevan painopistesuunnassa sekä kokivat joukkojen yhteistoiminnan olevan helpompaa Yhdysvaltain Euroopasta siirrettyjen joukkojen kanssa.⁵⁷

Taistelutehtävät

Panssaridivisioonaa sai ensimmäisen tehtävänsä tammikuussa 1991. Tehtävä muodostui amerikkalaisen 7. Armeijakunnan oikean sivustan suojaamisesta sekä irakilaisen taktisten reservien tuhoamisesta. Brittien hyökkäys suuntautui viiden eri irakilaisen jalkaväkidivisioonan vastuualueen kautta. Keskeisimpänä kohteena oli irakilainen 12. panssaridivisioonaa, jonka arvioitiin muodostavan merkittävän uhkan amerikkalaisen armeijakunnan sivustalle. Brittiläisen divisioonan toiminta-ajatuksena oli tuhota hyökkäysalueella olevat irakilaiset joukot kahden prikaatin porrastetulla hyökkäyksellä. Hyökkäyksen porrastamisella pyrittiin epäsuoran tulen

---

⁵⁵ *Divisioonaa oli suuruudeltaan verrattain maltillinen, mutta vaati jopa 90 prosenttia brittiarmeijan kuljetusjoukkojen resursseista, jotta joukkojen ylläpitäminen onnistui.* Stone, John: *The Tank Debate - Armour And The Anglo-American Military Tradition*. Routledge, Oxfordshire, 2015, s. 147; kts. myös Jouko (1998), s. 63.

⁵⁶ Jouko (1998), s. 53-53, 61-62.

⁵⁷ Ibid, s. 62, 66-67; Cordingley (1997), s. 119.

parempaan keskittämiseen sekä prikaatien huoltamiseen porrastetusti. Näin divisioona kykeni etenemään mahdollisimman nopeasti.⁵⁸

Taisteluissa brittiläiset taistelupanssarivaunut sekä panssarijalkaväki hyökkäsivät kiinteässä yhteistoiminnassa, usein jopa kaksi joukkoyksikköä rinnan. Hyökkäyksiä tuettiin runsailla tulinvalmisteluilla. Taistelutehtäviä toteutettiin myös kolmen pataljoonan peräkkäisillä hyökkäyksillä tukemisen parantamiseksi sekä riittävän reservin varaamiseksi. Myös pataljoonien taisteluajatukset koostuivat usein komppanioiden porrastetuista hyökkäyksistä.⁵⁹

Noin 100 tuntia kestäneiden sotatoimien aikana brittiläinen 1. Panssaridivisioona hyökkäsi noin 300 kilometrin pituisen matkan. Irakilaisten tappiot olivat satoja panssarivaunuja ja panssaroituja ajoneuvoja. Lisäksi yli 8000 sotilasta jäi vangiksi. Brittiläinen divisioona menetti taisteluissa ainoastaan 14 miestä, joista yhdeksän menetettiin omien joukkojen ilmarynnäkössä. Irakilaiset lyötiin pääsääntöisesti voimakkaalla epäsuoralla- ja suora-ammuntatulella sekä nopealla joukkojen liikkeellä. Irakilaisten jalkaväkidivisioonien parhain kalusto koostui vanheneista T-55 ja T-59 -taistelupanssarivaunuilla varustetuista panssarivaunupataljoonista. Mekanisoiduissa- ja panssaridivisioonissa kalustona oli panssaroituja miehistönkuljetusvaunuja sekä T-55 ja T-62 -taistelupanssarivaunuja.⁶⁰

Panssarijalkaväen rooli Persianlahden sodassa oli vähäinen, sillä operaatioalue suosi selkeästi panssarikalustoa. Etenkin pitkät ampumaetäisyydet mahdollistivat kalustollisen etulyöntiaseman tehokkaan hyödyntämisen. Mekanisoitujen joukkojen vahvuus, hyökkääminen, oli tehokkaammin toteutettavissa, sillä panssarivaunujen ja jalkaväen tulituen ja liikkeen tahdittaminen osoittautuivat operaatiossa menestykseksi.⁶¹

Länsimainen panssarivaunukalusto, etenkin M1 Abrams ja Challenger 1, osoittivat tehokkuutensa Persianlahdella neuvostoliittolaisella panssarikalustolla taistelleita irakilaisia vastaan. Suoraa vertailua ja yleistämistä on kuitenkin vaikea tehdä, sillä länsiliittoumalla oli taisteluissa muun muassa jatkuva ilmaherruus ja hyökkäyksiä edelsivät voimakkaat ilma-aseilla suoritettavat tuli-iskut ja pommitukset, joiden vaikutus kalustotappioihin ja joukkojen taistelukykyyn sekä moraaliin on syytä huomioida. Lisäksi irakilaiset joukot käyttivät taisteluissa pai-

⁵⁸ Pearce (1992), s. 79; Cordingley (1997), s. 208-209.

⁵⁹ Jouko (1998), s. 72-73; Cordingley (1997), s. 265-266, 269-270; Pearce (1992), s. 103, 107, 110-111, 113-114.

⁶⁰ Cordingley (1997), s. 277-279; Jouko (1998), s. 54-55.

⁶¹ Cordingley, Patrick: The Gulf War - Operating With Allies, *Rusi Journal of the Royal United Services Institute for Defence Studies*. Volume 137, Royal United Services, London, 1992, s. 20.

koin jopa harjoitusampumatarvikkeita, jolloin irakilaisilla ei ollut aina edes realistisia mahdollisuuksia läpäistä liittouman panssarivaunuja.⁶²

Oletettavasti myös joukkojen koulutustasoissa on ollut suuria eroja. Esimerkiksi brittien ensimmäinen panssaridivisioona on Iso-Britannian vanhin ja pitkäaikaisin panssaroitu joukko, jonka koulutustason voidaan olettaa olleen irakilaisia huomattavasti parempaa. Lisäksi Saddam Hussein piti parhaiten koulutettua joukkoansa, tasavaltalaiskaarta, käytännössä reservinä ja irti taisteluista⁶³. Myös taistelutapa suosi hyökkääjää, sillä valtaosa irakilaisten panssarivaunuista oli kaivettuna aavikolle ikään kuin asepesäkkeiksi. Syynä lienee Husseinin haluttomuus varsinaisesti hyökätä Kuwaitin alueen ulkopuolelle, mutta myös T-55- ja T-72 -kaluston varsin maltillinen peruutusnopeus, 4-6 kilometriä tunnissa, joka ei suosinut tuliasematoiminnan tapaista aktiivista puolustustaistelua.⁶⁴

Persianlahden sodassa Yhdysvaltain johtaman liittouman doktriini perustui vahvasti liikeseo-dankäynnin periaatteille. Amerikkalaisten sekä brittijoukkojen välinen yhteistoiminta onnistui tehokkaasti. Uusi tehtävätaktiikka antoi alajohtoportaille mahdollisuuden toteuttaa annetut tehtävät vapaammin. Britit käyttivät taisteluissa hyväkseen myös yliverstaista teknologiaa, sillä panssarivaunujen ammunnanhallintajärjestelmät olivat irakilaisia panssarivaunuja huomattavasti parempia, panssarointi tehokkaampaa ja pimeänäkö sekä tähystysvälineet ylivoimaisia.⁶⁵

Persianlahdella briteillä ei ollut puolustajaan verrattuna merkittävää määrällistä ylivoimaa. Porrastetuilla hyökkäyksillä taistelevien joukkojen määrää tuettiin vahvalla tukiosalla, jonka käyttäminen onnistui menestyksekkäästi. Joukkojen pitkä ja tehokas koulutusjakso ja -taso olivat merkittävässä asemassa koko operaation aikana. Hyökkäyssuunnitelmat perustuivat syvän taistelun oppeihin, eli nopeaan liikkeeseen sekä voimakkaaseen tulenkäyttöön. Irakilaiset saatettiin reagoivaksi osapuoleksi lähes jokaisessa taistelussa ja usein irakilaisten joukkojen käyttö muodostui yksittäisten joukkojen vastarinnasta järjestelmällisen puolustuksen sijasta. Persianlahden sota oli Iso-Britannian asevoimille hyvin soveltuva operaatio, sillä sen käyttämä doktriini, kalusto, joukon koulutustaso sekä käytössä ollut kokoonpano mahdollistivat tehokkaan osallistumisen koalitioon.⁶⁶

⁶² *Tanks, dans l'enfer des combats*. IMAGISSIME, Netflix, 30.11.2018.

⁶³ *Irakin tasavaltalaiskaarti vastasi suunnittelultaan Yhdysvaltojen armeijan merijalkaväkeä*. Ibid.

⁶⁴ Jörgensen & Mann (2017), s. 165.

⁶⁵ Jouko (1998), s. 78-80, 90-91; kts. myös Jörgensen & Mann (2017), s. 169.

⁶⁶ Jouko (1998), s. 90-93; Louth & Taylor (2019), s. 4.

3.2 Sodan kuva ja panssaroitujen joukkojen käyttö

Persianlahden sodan aikana käytetyistä ilma-aseoperaatioista, täsmäaseista sekä huipputeknologiasta tehtiin lännessä johtopäätöksiä muun muassa tulevien sotien luonteesta sekä niissä tarvittavista asejärjestelmistä sekä käyttöperiaatteista; olivathan uudet ja vallankumoukselliset välineet mahdollistaneet länsiliittouman selkeän voiton Irakin armeijasta.⁶⁷

Kylmän sodan päättyessä koko taistelupanssarivaunu konseptina kyseenalaistettiin, vaikka Persianlahdella niiden katsottiinkin olleen suuressa roolissa operaation menestyksen kannalta. Etenkin Isossa-Britanniassa puolustuspoliittinen keskustelu käytiinkin siitä, montako uutta panssarivaunua armeijalle oli tarkoitus toimittaa. Vuoden 1991 puolustuspoliittisen selonteon myötä Iso-Britannian puolustusministeriön rahoitusta leikattiin runsaasti, mikä vaikutti etenkin pitkäaikaisten sotavarusteiden päivitystöiden ohjelmiin ja vähensi huomattavasti lyhytaikaistenkin hankintojen, kuten uusien panssarivaunujen, määrää.⁶⁸

Persianlahden sodan jälkeen puolustushallinto vahvisti brittiarmeijan virallisen kokoonpanon, jolloin mekanisoitujen jalkaväkipataljoonien määrää pudotettiin kolmestatoista kahdeksaan. Samalla 1048 Warrior -vaunun tilausta pudotettiin 787 vaunuun. Pataljoonan vahvuuteen kuului 52 Warrioria, joista jokaisessa kolmessa komppaniassa oli 14 vaunua.⁶⁹

Alueellisiin kriiseihin vastaamiseksi suurvallat ja sotilasliitot suuntasivat asevoimiensa kehittämistä siten, että aseellista voimaa olisi mahdollista viedä ja käyttää oman alueensa ulkopuolella. Suurten joukkojen ja kaluston siirtäminen oli kuitenkin vaativaa ja kallista, jolloin asevoimissa keskityttiin pienempiin mutta paremmin varustettuihin joukkoihin. Joukkojen laadun parantamiseksi ammattisotilaiden määrä armeijoissa lisääntyi huomattavasti ja alemman valmiuden tai varustelutason joukkoja lakkautettiin tai vähennettiin.⁷⁰

Strateginen puolustuskatsaus 1998

Vuoden 1998 strategisessa puolustuskatsauksessa todettiin, ettei Iso-Britanniaa vastaan kohdistunut suoran sotilaallisen konfliktin uhkaa. Sotilaallisen uhkan mahdollisuuden ei myöskään arvioitu olevan todennäköistä tulevaisuudessakaan. Kylmän sodan aikaisten jännitteiden

⁶⁷ Raitasalo & Sipilä (2005), s. 115.

⁶⁸ Dunstan & Bryan (2006), s. 9.

⁶⁹ Foss & Sarson (1994), s. 9, 19, 21-22.

⁷⁰ Valtioneuvoston selonteko eduskunnalle 17.3.1997, s. 49-50.

katsottiin peittäneen samanaikaiset mutta pienemmän uhka-arvion muodostamat jännitteet, jotka voitiin nyt ottaa suurempaan tarkasteluun.⁷¹

Isoimmiksi uhkakuviksi nousivat Euroopan sisäinen epävakaus muun muassa Bosniassa ja Kosovossa sekä terrorismi. Vaarallisten hallintojen konventionaalisten aseiden uhkaa ei voinut mitätöidä, sillä Euroopassa oli käynnissä asevoimien vahvuuksien voimakas vähentäminen. Uusista teknologisista mahdollisuuksista oli löydettävissä myös haavoittuvuuksia. Informaationsodankäynnin ulottuvuus oli myös mahdollisten vastustajien hyödynnettävissä ja lisääntynyt median vaikutus korosti operatiivisen ja poliittisen päätöksenteon vastuutta ja läpinäkyvyyttä.⁷²

Valtion puolustuksen tärkeimmiksi tehtäviksi määriteltiin muun muassa rauhanajan turvallisuuden takaaminen, rauhanturva- ja humanitaariset operaatiot, alueelliseen konfliktiin varautuminen Nato -valtioiden sisä- ja ulkopuolella sekä Natoa vastaan kohdistuvaan hyökkäykseen varautuminen. Terrorismiin varautuminen sekä sen torjunta nostettiin tärkeimmäksi prioriteetiksi. Rauhanturvaoperaatioiden arvioitiin jatkuvan sekä niihin sitoutumisen katsottiin olevan kasvavassa määrin tarpeellista. Alueellisten konfliktien painopisteen arvioitiin pysyvän Lähi-Idässä.⁷³

Konventionaalisen sodan uhkaa ei pidetty todennäköisenä, joten asevoimien määrällisen vähentämisen katsottiin olevan mahdollista. Puolustussuunnittelun tuli kuitenkin kyetä säilyttämään kyky tarvittaessa kasvattaa asevoimien vahvuutta ja kalustollista suorituskkyä pitkän aikavälin kuluessa. Arviodun uhkatason madaltuminen sopi myös brittihallituksen tavoitteille tasata ja laskea valtion vuosittaisia kustannuksia. Esimerkiksi Iso-Britannian puolustusbudjetti laski vuoden 1986 33,5 miljardista punnasta 23,5 miljardiin puntaan vuoteen 2000 mennessä.⁷⁴

Brittihallitus katsoi Persianlahden sodan ja Bosnian operaation myötä, että ilma-aseen ja täsmäpommien merkitys oli tärkeää myös tulevaisuudessa. Maavoimien tulivoiman, liikkuvuuden ja suoja-arvon yhdistävät suorituskkyvät olivat edelleen tärkeitä, mutta täsmäaseiden sekä

⁷¹ *Strategic Defence Review: Modern Forces For The Modern World*. 1998, s. 8-9, 12.

⁷² *Ibid*, s. 8-9, 15, 22-23.

⁷³ *Ibid*, s. 19

⁷⁴ *Ibid*; Alexander, Michael & Timothy Garden: *The Arithmetic of Defence Policy*. Royal Institute of International Affairs, London, 2001, s. 512.

esimerkiksi Apache -taisteluhelikoptereiden suorituskyvyillä voitiin korvata muuta taistelulustoa.⁷⁵

Asevoimien tuli vastaisuudessa kyetä joko osallistumaan Persianlahden sodan kaltaiseen kansainväliseen aseelliseen konfliktiin, tai osallistua pitkäkestoiseen mutta kooltaan vähäisemmän operaatioon kuten Bosniassa⁷⁶. Jälkimmäisessä tapauksessa maavoimilla tuli olla lisäksi valmius asettaa prikaatin vahvuinen osasto toiseen samanaikaisen kriisin hallintaan. Puolustushaarojen välistä yhteistoimintaa tuli lisätä merkittävästi. Puolustushaarojen joukoista tuli koota hyvin varustettu nopean toiminnan joukko, joka kyettäisiin suuntaamaan operaatioalueelle lyhyelläkin varoitusajalla. Tämän *Joint Rapid Reaction Forces* -konseptin tuli olla operatiivisessa valmiudessa vuoteen 2001 mennessä.⁷⁷

Vuonna 1998 panssaroidut joukot koostuivat kolmesta panssariprikaatista sekä kahdesta mekanisoidusta prikaatista. Hallituksen suunnitelmana oli tasapainottaa joukkojen operatiivista kierrättämistä, joten laskuvarjojääkäriprikaati oli määrä muuttua mekanisoiduksi prikaatiksi. Laskuvarjojoukkojen vahvuutta pienennettiin muun muassa Apache -helikopterien käyttöönoton myötä ja laskuvarjojoukkojen rooli ja tehtävät suunniteltiin yhdistettävän yhden ilmarynnäköprikaatin vastuulle.⁷⁸

Panssarivaunujen merkityksen ei katsottu vähentyneen oleellisesti, mutta Persianlahden ja Bosnian kokemusten mukaan panssarirykmenttien henkilöstömäärät olivat todellista tarvetta pienempiä. Panssarirykmenttejä oli kahdeksan, joista jokaiseen kuului 38 panssarivaunua. Yhden panssarirykmentin henkilöstövahvuus oli noin 470 miestä. Uuden suunnitelman mukaan panssarijoukkojen vahvuus olisi kuusi rykmenttiä, joista jokaiseen olisi sijoitettu 58 panssarivaunua sekä noin 600 miestä. Yhdessä rykmentissä olisi neljä panssarivaunukomppaniaa, joista jokaiseen kuuluisi 14 panssarivaunua.⁷⁹

Muutoksilla pyrittiin keskitetympään vaikutuksen luomiseen ja joukkojen käytön tehostamiseen. Vähennettävistä kahdesta rykmentistä oli määrä muodostaa yksi panssaritiedusteluryk-

⁷⁵ Strategic Defence Review (1998), s. 31.

⁷⁶ Strachan, Hew: *Big Wars and Small Wars, The British Army and the lesson of war in the twentieth century*. Routledge, Oxon, 2006, s. 163

⁷⁷ Strategic Defence Review (1998), s. 32,

⁷⁸ Ibid, s. 38, 144-145.

⁷⁹ Ibid, s. 38, 144-145, 348.

mentti sekä sulauttaa yksi rykmentti osaksi biologisen ja kemiallisen puolustuksen suorituskykyä.⁸⁰

Myös mekanisoitujen jalkaväkiprikaatien kokoonpanoihin tehtiin muutoksia. Yhteensä 40 jalkaväkipataljoonan määrää pidettiin riittävänä, mutta panssarijoukkoja koskevien muutosten myötä niiden rooleja ja tehtäviä oli muutettava: kahdeksan panssarijalkaväkipataljoonan määrää lisättiin yhdellä pataljoonalla sekä neljän mekanisoidun jalkaväkipataljoonan määrää lisättiin kahdella. Lopuista joukoista muodostettiin 22 kevyttä jalkaväkipataljoonaa sekä kolme laskuvarjojääkäripataljoonaa.⁸¹

Panssarijalkaväkipataljoonan kokoonpanoon kuuluu esikuntakomppania, kolme jalkaväki-komppaniaa sekä tukikomppania. Vuoden 1998 päätöksellä rynnäkköpanssarivaunujen määrää nostettiin 52 vaunusta 69 vaunuun, sillä yksiköiden ja pataljoonien liikkuvuutta haluttiin kehittää paremmaksi. Tehdyllä lisäyksellä vanhempia FV 432 -vaunuja korvattiin Warrior-kalustolla. Aiemmin esimerkiksi pataljoonien panssarintorjuntaohjusryhmät liikkuivat FV 432 -kuljetuspanssarivaunulla, jonka maastoliikkuvuus ei ollut Warriorin tai Challengerin tasolla. FV 432 ei mahdollistanut ohjuksen ampumista vaunusta, joten ryhmien oli jalkauduttava ampumaan. Warriorin Milan -versioissa ampumalaitteen paikka oli vaunun katolla, jolloin ohjus voitiin laukaista vaunun pysähtymisen jälkeen jalkauttamatta koko ryhmää.⁸²

Panssarijalkaväkipataljoonia suunniteltiin käytettävän ristiin alistettuna panssarirykmenttien kanssa, jolloin pataljoona luovuttaa yhden jalkaväkiyksikön panssarirykmentille ja saa tilalle panssarivaunuyksikön. Muut vahvennukset voivat olla esimerkiksi pioneereja, patteriston osia tai ilmatorjuntajoukkoja. Ohjesäännönmukaista muodostelmaa kokoonpanolle ei ole annettu, sillä yksikön tehtävä ratkaisee tarvittavan kokoonpanon.⁸³

Uusi asevoimien panssaroitujen joukkojen rakenne oli:

1. Panssaridivisioona:

- yksi panssaritiedustelurykmentti
- kolme panssariprikaatia, joista jokaisen taisteluvoima muodostuisi yhdestä rykmentistä

⁸⁰ Strategic Defence Review (1998), s. 38, 144-145.

⁸¹ Dunstan & Sarson (1998), s. 16-17.

⁸² Schulze, Carl: *Warrior, British Combat Vehicle Tracked*. Concord Publications co, Hong Kong, 2001, s. 5, 11, 32; kts. myös Foss & Sarson (1994), s. 21, 41-42.

⁸³ Schulze (2001), s. 12.

- rykmentti koostui neljästä panssarivaunukomppaniasta sekä kahdesta panssarijalkaväkipataljoonasta.

3. Divisioona

- kolme mekanisoitua prikaatia, joista jokaisessa:⁸⁴

- yksi panssarirykmentti, jossa neljä panssarivaunukomppaniaa
- yksi panssaritiedustelurykmentti
- yksi panssarijalkaväkipataljoona
- kaksi mekanisoitua jalkaväkipataljoonaa

3.3 Kalustollinen suorituskyky

Kylmän sodan jälkeisissä alueellisissa konflikteissa ja niitä seuranneissa rauhanturvaoperaatioissa taistelujoukkojen käyttämä taktiikka ja taistelutekniikka erosivat huomattavasti siitä, miten niitä oli suunniteltu käytettävän. Sotilaallisen pidäkkeen muodostamiseen tarkoitetuissa voimannäyttötehtävissä taistelu- ja tiedustelujoukkoja pidettiin avoimissa ja näkyvissä asemissa pitkiä aikoja. Aiemmin miehistöt pyrkivät paljastamaan vaunukalustosta vain keulan, joka oli parhaiten panssaroitu.⁸⁵

Sekä maaston tarjoaman että liikenoitella saavutettavan suojan hyödyntäminen oli edellä mainituissa tehtävissä usein mahdotonta, mikä altisti panssarikaluston sinkoaseilla ja tienvarsiompeilla tehtäville iskuille. Uhkaan pyrittiin vastaamaan erilaisilla lisäpanssaroinneilla. Chobham-panssarointia käytettiin erityisesti Challenger ja Warrior-vaunujen lisäsuojamiseen, ja kevyempää Warrioria vahvennettiin vielä rutiläpanssarielementeillä.⁸⁶

Vickers Defence Systemsin kehittämä uusi pääase sekä uusi, köyhdytetystä uraanista valmistettu ampumatarvike, osoittivat tehokkuutensa Challenger 1- vaunuissa Persianlahden sodassa vuonna 1991. Sodan jälkeen kehitettiin vielä uusi ampumatarvike, joka paransi Challengerin pääaseen läpäisykykyä vielä 25 prosenttia edelliseen ampumatarvikkeeseen verrattuna. Ampumatarvikkeiden ohella parannuksia tehtiin myös tähtäinlaitteisiin sekä ampumatarvikkeiden säilytystelineisiin.⁸⁷

⁸⁴ Strategic Defence Review (1998), s. 341.

⁸⁵ Schulze (2007), s. 2.

⁸⁶ Ibid, s. 2, 4, 29.

⁸⁷ Ibid, s. 3-5.

Persianlahden sodassa havaittiin keskeisimpinä syinä Challengerin hyvälle suorituskyvyllä olleen GPS-järjestelmän sekä lämpökameran hyödyntäminen panssarivaunun osajärjestelminä. Vaunujen hyvä pimeätoimintakyky osoittautui merkittävästi paremmaksi kuin vanhemmilla infrapunajärjestelmillä varustetut irakilaispanssarivaunut. GPS mahdollisti joukkojen sijainnin määrittämisen entistä luotettavammin, mikä toisaalta vähensi omien joukkojen kohtaamislanteita, mutta mahdollisti myös vihollisen vahvojen torjuntatasojen kiertämisen sekä hyökkäysten suuntaamisen sivustoista ja selustasta.⁸⁸

Päätös Challenger 2 taistelupanssarivaunun hankkimisesta tehtiin kesäkuussa 1991. Samaan aikaan Challenger 1 piti päivittää uudella pääaseella ja samalla tornilla kuin uudempi Challenger. Puolustusbudjettiin kohdistuneiden leikkausten vuoksi hanke kuitenkin keskeytettiin, ja alkuperäistä 127 Challenger 2 -vaunun tilausta kasvatettiin vielä 259 vaunulla.⁸⁹

Iso-Britannian hallitus päätti vuonna 1994 korvata Chieftain -kaluston ohella myös Challenger 1 -kaluston uudella Challenger 2 -vaunulla, jolloin lopulliseksi tarpeeksi määritettiin 426 taisteluvaunua. Taloudellisten rajoitteiden vuoksi määrää kuitenkin pudotettiin 386 vaunuun. Korvaaminen alkoi vuonna 1998 ja Ison-Britannian asevoimat siirtyivät täysin Challenger 2 -kalustoon keväällä 2002.⁹⁰

Challenger 2 -vaunussa päädyttiin jatkamaan 120 millimetrin rihlatulla pääaseella, sillä briteillä oli käytössä useita erityyppisiä ampumatarvikkeita kyseiselle aseelle. Ampumatarvikkeiden monikäyttöisyys etenkin kevyesti panssaroituja kohteita vastaan oli merkittävä lisä taistelupanssarivaunun käytettävyyden kannalta.⁹¹

3.4 British Defence Doctrine

Vuoden 1997 doktriinissa eriteltiin useita modernin konfliktin ominaispiirteitä. Informaatioteknologian hyödyntäminen taistelukentällä lisäsi johtajien tilannekuvaa merkittävästi, mutta aiheutti samalla taistelun informaatioylivoimasta. Asejärjestelmien kehittyminen mahdollisti sodankäynnin kaikkina vuoden- ja vuorokaudenaikoina. Modernin konfliktin tunnusmerkiksi eriteltiin myös konfliktien lisääntynyt epäsymmetrisyys. Konfliktit tunnistettiin jatkossa käy-

⁸⁸ Schulze (2007), s. 39-40, Strachan (2006), s. 168-169.

⁸⁹ Dunstan & Sarson (1998), s. 35.

⁹⁰ Dunstan, Bryan (2006), s. 16; kts. myös Dodd, Tom: *Frontline First: The Defence Costs Study*. Research Paper 94/101, 1994, s. 25; Lüdeke, Alexander: *International Tank Developments From 1970*. Pen & Sword Books Ltd, Barnsley, 2018, s. 40.

⁹¹ Lüdeke (2018), s. 42.

tävän median läsnä ollessa, ja asevoimien toiminnan vaikutus julkisen mielipiteen muodostumiseen oli suurta.⁹²

Doktriinissa eriteltiin asevoimien käyttötarkoitukset: pelote, pakottaminen, tuhoaminen, rajoittaminen ja häirintä. Pelote perustui suorituskykyjen olemassaoloon ja sotilaalliseen läsnäoloon ilman voimankäytön tarvetta. Voimannäyttö ja valmius olivat asevoimien keskeisimpiä vaikutuskeinoja pelotteen luomiseksi. Ydinaseet muodostivat jo itsessään riittävän pelotteen. Pelotteen vaikutus oli psykologinen ja sen tarkoituksena oli saada vastustaja luopumaan aseellisista aikeistaan jo ennen konfliktin syntymistä.⁹³

Pakottaminen oli pelotteen aktiivisempi muoto, joka sisälsi suoran ja konventionaalisen voimankäytön mahdollisuuden ja sillä uhkaamisen. Onnistunut pakottamistoimenpide palauttaisi tilanteen passiivisemmän pelotteen tasolle. Tuhoamisella tarkoitettiin ihmisten ja materiaalin fyysistä tuhoamista sekä vastustajan lyömistä. Rajoittamisella tarkoitettiin esimerkiksi merisaartoa tai siltojen sulkemista, jolla estettäisiin jonkin alueen käyttäminen. Häirinnän tarkoituksena oli vaikuttaa vastustajan päätöksentekokykyyn sekä koheesioon esimerkiksi johtamisjärjestelmiä tuhoamalla.⁹⁴

Doktriinin keskeisin sisältö koostui liikesodan teoriasta ja sen brittiläisestä tulkinnasta. Kylmän sodan aikana suunnittelu oli perustunut pienten osastojen toimintaan yksittäisissä taisteluissa. Nyt teorian pääajatuksena oli prikaatin kokoisten yhtymien taistelu. Puolustushaarojen välinen yhteistyö oli välttämätöntä, sillä lähestymistapa ei perustunut massamaisen ylivoiman hyväksikäyttöön. Asevoimien vahvuudet tuli suunnata vastustajan heikkouksia vastaan, toisin kuten kylmän sodan aikaisessa, massamaisten panssariarmeijoiden kaksintaisteluun perustuvassa, ajattelussa.⁹⁵

Asevoimien käytön tärkeimmät periaatteet olivat aloitteellisuus, tempo, yllätyksellisyys sekä komentajan päätöksentekosykliin vaikuttaminen. Komentajien tuli hyödyntää yhä lisääntyvät tietoteknologian mahdollisuudet. Persialahden sodan ilmaoperaatio oli malliesimerkki vastustajan päätöksentekokykyyn vaikuttamisesta. Irakin sähkö- ja televerkkoja sekä johtamisjärjes-

⁹² *British Defence Doctrine*. Her Britannic Majesty's Stationery Office, Caldwell Prince Ltd, London, 1997, s. 2.11 - 2.12.

⁹³ *Ibid*, s. 3.14 - 3.15

⁹⁴ *Ibid*, s. 3.15 - 3.17.

⁹⁵ *Ibid*, s. 4.8.; kts. myös Strachan (2006), s. 168.

telmiä vastaan kohdistetut ilmahyökkäykset lamauttivat asevoimien välittömän johtamistoiminnan.⁹⁶

Modernin asevoiman vaatimuksia olivat tiedusteluylivoina, nopea päätöksentekokyky, joustavat ja hyvin liikkuvat joukot, joukkojen taistelukestävyys sekä tarkkuuteen ja pitkään kantamaan perustuva tulivoima. Kaikkien puolustushaarojen tuli kyetä osallistumaan operaatioihin, joissa asevoimat toimisivat osana suurempaa liittoumaa.⁹⁷

Doktriinissa asevoimien operaatiot jakautuivat sotilaallisen maanpuolustuksen lisäksi muun muassa taisteluoperaatioihin, pelotteena toimimiseen, rauhan turvaamis- ja pakottamisoperaatioihin sekä diplomatian tukemiseen. Taisteluoperaatioilla tarkoitettiin joko suoria sotatoimia tai lyhyitä aseellisia interventioita. Aseellisiksi interventioiksi katsottiin esimerkiksi vastakumoukselliset- ja terrorismin vastaiset operaatiot. Rauhanturvaoperaatioiden ominaispiirteitä olivat erilaiset tarkkailu- ja valvontatehtävät, yleensä Yhdistyneiden Kansakuntien valtuuttamina tai aloittamina. Rauhaanpakottamisoperaatiot olivat yleensä monikansallisia operaatioita, joissa asevoimien tuli olla valmistautuneita käyttämään aseellista voimaa. Asevoimien tuli varautua vastapuolen epätavanomaiseen toimintaan, tehottomaan paikallishallintoon sekä mahdollisen operaation keston vaikeaan ennustettavuuteen.⁹⁸

Asevoimien tehtäväkentän monimuotoisuus edellytti suorituskykyisiä joukkoja, joiden oli kyettävä pitkäkestoiseen toimintaan valtion rajojen ulkopuolella. Joukot tuli kyetä siirtämään operaatioalueelle nopeasti ja lyhyellä varoitusaajalla. Nämä velvoitteet asettivat vaatimuksia joukkorakenteen valmiustasojen luomiselle, sillä koko asevoimia ei voitu edes kustannussyistä pitää korkeassa valmiudessa. Doktriinissa valmiustasot jaettiin pysyviin tehtäviin, kansainvälisiin tehtäviin reservin tehtäviin. Pysyvät tehtävät tarkoittivat esimerkiksi päivittäisen maanpuolustuksen tehtäviä ja reservin tehtävillä mahdollistettaisiin sotavalmisteluiden käynnistäminen ja sodan ajan joukkokokoonpanojen muodostaminen.⁹⁹

Asevoimien tärkein suorituskyky tuli muodostua kansainvälisten tehtävien joukoista, joita olivat puolustushaarojen yhteiset nopean toiminnan joukot sekä erikoisjoukot. Suurten kansainvälisten konfliktien syttyessä kansainvälistä joukkorakennetta oli tarkoitus käyttää asevoimien

⁹⁶ British Defence Doctrine (1997), s. 4.8, 4.10 - 4.11.

⁹⁷ Ibid, s. 4.11 - 4.12, 4.14.

⁹⁸ Ibid, s. 6.4 - 6.10.

⁹⁹ Ibid, s. 6.14 - 6.16, 6.19.

runkona, jota laajennettaisiin muilla keskitettävillä joukoilla. Nopean toiminnan joukkoina suunniteltiin käytettävän osia Kommandoprikaatista sekä Ilmarynnäköprikaatista.¹⁰⁰

British Defence Doctrine oli Iso-Britannian asevoimien ensimmäinen virallinen ja julkaistu doktriini. Aiemmin puolustushaarat olivat kehittäneet omia suunnitelmiaan joko lainaamalla ajatuksia muualta tai keräämällä hiljaista tietoa puolustushaarojen ja aselajien sisältä. Joustavuudella onkin Ison Britannian asevoimissa pitkät perinteet, sillä 1997 julkaistua doktriinia-kaan ei velvoitettu noudattamaan kirjaimellisesti: komentajien kehoitettiin olevan tarvittaessa joustavia ja mukautuvaisia suunnittelutyössään.¹⁰¹

Englantilaisessa ajattelussa doktriini ymmärretään ensisijaisesti korkeimman tason doktriiniksi, jonka pohjana ovat valtionhallinnon linjaukset. Joustavuus ilmenee brittien tapana käsittää jokainen sotilasoperaatio omana haasteenaan, johon doktriini ei yritäkään tarjota valmista ratkaisua tai menetelmää, vaan ne kehitetään operaation aikana komentajien kokemusten mukaan.¹⁰²

3.5 Johtopäätökset

Kylmän sodan loppuvuosina käyttöön otettu Follow-on Forces Attack -doktriini edellytti etenkin panssaroidun jalkaväen operatiivisen liikkuvuuden parantamista. Panssarivaunujen kehityksessä suojan merkitystä korostanut ajattelu siirtyi liikkuvuuden ja tulivoiman kehittämiseen. Divisioonien taisteluosastoihin perustuva käyttö sekä maa- ja ilmavoimien välinen yhteistyö oli paluu perinteiseen liikesodankäyntiin, jossa panssarijoukot taistelivat jalkaväen kanssa samoissa taisteluosastoissa.

Persianlahden sodassa panssaroidut joukot toteuttivat ensimmäistä kertaa *uutta* taistelutapaa. Taisteluosastojen sekä pataljoonien porrastetut hyökkäykset sekä liikkeen voimakas hyödyntäminen toimivat irakilaisia vastaan erinomaisesti.

Laajemmassa mittakaavassa Persianlahden sota määritteli uudelleen asevoimien kehityksen suuntaa. Huipputeknologian, kuten täsmä- ja kaukovaikutteisten aseiden katsottiin mahdollistavan tulevaisuuden sodankäynnin ilman valtavia siviili- ja sotilastappioita. Lisääntynyt tekno-

¹⁰⁰ British Defence Doctrine, s. 6.17 - 6.18.

¹⁰¹ Egnell, Robert: *Complex Peace Operations and Civil-Military Relations, Winning the Peace*. Routledge, Oxon, 2009, s. 122.

logia ulottui myös panssaroituun kalustoon, sillä pimeänäkölaitteet, johtamisjärjestelmä- ja paikannuslaitteet sekä parannellut ammunnanhallintajärjestelmät paransivat panssarikaluston suorituskykyä merkittävästi.

Neuvostoliiton hajoamista seurannut maailmanjärjestyksen muutos aiheutti asevoimissa muutostarpeita. Uudet uhkakuvat muuttivat asevoimien rakennetta merkittävästi, kun määrällisesti suuret ja raskaat massa-armeijat käytännössä lakkautettiin. Isossa Britanniassa panssarijoukot piti suunnitella uudelleen osaksi maavoimia. Yhdysvaltojen sekä sodankäynnin vallankumouksen johdolla myös Isossa Britanniassa asevoimien kehittämisessä panostettiin lähes täysin kevyempiin sekä hyvin varustettuihin vastakumouksellisiin joukkoihin. Kylmän sodan aikana asevoimat valmistautuivat tulevaa konfliktia varten, kun 1990-luvun lopulla asevoimien käytön perusajatuksiksi muodostui tulevien konfliktien ennaltaehkäiseminen.

Panssaroiduille joukoille uusi suuntaus tarkoitti organisaatioiden ja kaluston uudelleenorganisointia sekä määrällistä vähentämistä. Panssaroidut sekä mekanisoidut joukot soveltuivat edelleen parhaiten aktiiviseen ja liikkuvaan sodankäyntiin, mutta niistä ei katsottu olevan tarpeeksi hyötyä muihin tehtäviin, joita uuteen maailmanjärjestykseen siirtyminen toivat mukanaan. Sotilaallinen maanpuolustus liitettiin entistä enemmän yhdeksi turvallisuuspolitiikan alakäsitteeksi.

Uhkakuvan muutos ja taloudelliset tekijät mahdollistivat kalliin ja raskaan panssarikaluston vähentämisen. Panssaroitujen joukkojen käyttöperiaatteet eivät kuitenkaan muuttuneet, vaikka panssaroitujen rykmenttien määrä lähes puolitettiin 1990-luvun aikana. Rykmenttien radikaali vähennys uhkakuvien muuttumisen ja taloudellisen paineen lisäksi selittynee myös sillä, että vanhan Chieftain -taistelupanssarivaunukaluston luopumisen myötä asevoimien vahvuudesta katosi yli 700 panssarivaunua¹⁰³. Chieftainia ei enää Persianlahden sodan jälkeen pidetty teknisesti riittävän suorituskykyisenä ja se oli auttamatta liian hidas liikesodankäyntiin. Challenger 2 -taistelupanssarivaunusta oli määrä tulla 2000-luvun alkupuolella panssarijoukkojen uusi pääkalusto.

¹⁰² Reid, Brian: Introduction: The Operational Level of War and Historical Experience, *The British Army and The Operational Level of War*. Tri-Service Press Limited, London, 1989.

¹⁰³ *Challengereitä oli koko 1990-luvun käytössä 426 kappaletta, kun Chieftainin vahvuudet laskivat vuosittain. Challenger 2 -vaunun käyttöönotto sinetöi Chieftain -vaunun hylkäämisen lopullisesti.* Kts. Liite 1.

Panssarirykmenttien vähentämisen yhteydessä niiden organisaatiot muuttuivat suorituskykyisemmiksi. Persianlahden kokemusten myötä rykmentin panssarivaunujen määrä nousi 20 vaunulla, kun rykmentin komppanioiden määrä nostettiin kolmesta neljään. Asevoimien mitta-kaavassa suorituskyky laski rykmenttien vähäisemmän määrän vuoksi, mutta jäljelle jääneet rykmentit olivat nelijakoisina suorituskyvyltään parempia lisääntyneen tulivoiman vuoksi. Panssaroidun jalkaväen kokoonpanomuutoksilla panssarivaunu- ja jalkaväkiyksiköiden lukumäärät saatiin lähemmäs toisiaan, mikä mahdollisti niiden käytön taisteluosastoina sekä yhtyminä.

Kalustollisesti panssaroitujen joukkojen kehityksessä saatettiin loppuun Follow-on Forces Attack -doktriinin suunnitelmat ja vaatimukset tulivoiman ja liikkuvuuden kasvattamisesta esimerkiksi Warrior -rynnäkköpanssarivaunun laajemman käyttöönoton sekä Challengerin pääaseen ja ampumatarvikkeiden kehitystyön myötä. Liikkuvuus ja tulivoima olivat auttavia liikesodankäyntiin, vaikka Warrioriin ei jostain syystä suunniteltu vakautettua pääasetta. Syynä lienee perinteinen brittiläinen näkemys suosia taistelupanssarivaunua asejärjestelmänä, sekä asevoimien vähäistä kokemusta konetykillä varustetusta rynnäkköpanssarivaunusta.

Liikesodasta huolimatta kaluston kehityksessä palattiin panssaroidun suojan kasvattamiseen. Persianlahden operaatiomaaston ja olosuhteiden takia lisäpanssaroinnin merkitys kasvoi, sillä aavikolla ei ollut maaston tarjoamaa suojaa ja panssarivaunut olivat lähes jatkuvasti näkyvillä. Warriorin lisäsuojaaminen Chobham -panssaroinnilla paransi kuitenkin sen taistelukestävyyttä ja siten suorituskykyä Challengerin rinnalla.

1990-luvulla panssaroitujen joukkojen doktriini ei muuttunut olennaisesti. Naton kautta käytöön otettu Follow-on Forces Attack -doktriini jalostettiin brittiläisellä ajattelulla liikesodankäynnistä ja julkaistiin asevoimien ensimmäisenä yhteisenä doktriinina vuonna 1997. Brittiläisessä ajattelussa doktriini toimii yläkäsitteenä, joka ei suoraan puutu organisaatioiden tapoihin toimia ja taistella. Iso-Britannian maavoimat omaavat pitkät perinteet toimintansa kehittamisestä joustavasti taistelukokemusten perusteella.

4 TERRORISMIN VASTAINEN SOTA: IRAK

4.1 Uhkakuvien uusi kirjo

*”The world changed on 11 September, but there are no doubt more twists and turns to come to which we must be ready to respond.”*¹⁰⁴ - Iso-Britannian pääministeri Geoffrey Hoon

Vuoden 2001 terrori-iskut aiheuttivat Isossa-Britanniassa tarpeen tarkastella puolustuspolitiisia ja -strategisia linjauksia sekä varmistaa niiden ajanmukaisuus. Vaikka terrorismi koettiin uhkana jo edellisessä turvallisuuskatsauksessa vuonna 1998 ja jo tuolloin ei-konventionaalisten vaikutuskeinojen käyttämisen arvioitiin olevan todennäköistä, ei iskuilla arvioitu olevan strategisia vaikutuksia.¹⁰⁵

Vuonna 2002 tehty strategisen puolustuksen katsaus muodosti puolustuspolitiikan painopisteeksi terrorismin kitkemisen niin kutsutun *etualueen puolustuksen* periaatteilla joko Afganistanissa tai muualla, mistä uhkan arvioitiin todennäköisesti muodostuvan¹⁰⁶. Terrorismi sekä joukkotuhoaseiden leviämisen uhka nousivat tärkeimmäksi uhkakuvaksi lähes välittömästi. Esimerkiksi improvisoitujen räjähteiden muodostama uhka koettiin jo tärkeämmäksi kuin suora konventionaalisten aseiden välinen konflikti. Täsmäaseiden tarve korostui terrorismin vastaisessa aseellisessa vaikuttamisessa, sillä terroristien toiminnan siviiliväestön keskuudessa arvioitiin muodostavan yhä enemmän haasteita tavanomaisille taisteleville joukoille.¹⁰⁷

Vuoden 2003 valkoinen kirja piti terrorismin ja joukkotuhoaseiden muodostamat uhkakuvat ennallaan. Hajoavien valtioiden muodostamat kansainväliset jännitteet sekä rikollisuuden, terrorismin sekä pakolaisuuden lisääntyminen niissä koettiin merkittävänä uhkana. Kylmän sodan jälkeistä asevoimien käytön suunnittelua oli kuvattu *suorituskykyperusteiseksi* suunnitte-luksi, joka oli nyt määrä muuttaa *vaikutuskeskeiseksi* lähestymistavaksi. Lähestymistavan

¹⁰⁴ Ministry Of Defence: *The Strategic Defence Review: A New Chapter*. 2002, s. 5.

¹⁰⁵ Ibid, s. 7.

¹⁰⁶ Louth & Taylor (2019), s. 8.

¹⁰⁷ *Oikeutus Afganistanin operaatioon tuli Naton viidennen artiklan aktivoinnista. Operaation tarkoituksena oli taleban -hallinnon kaataminen sekä al-Qaidan poistaminen hallinnon rakenteista.* Ibid, s. 17-18, 24, Louth & Taylor (2019), s. 8-9.

muutoksella haluttiin kuvata asevoimien tehtäväkentän monimuotoisuutta sekä kuvata kaikkien aselajien korostunutta yhteistoimintaa uhkakuviin vastaamiseksi.¹⁰⁸

Terrorismin uhkaa oli tarkoitus torjua rauhanturva- ja terrorismin vastaisilla operaatioilla, joiden tarkoituksena olisi joko ennalta ehkäistä tai vakauttaa tulevat konfliktit, ei niinkään lyödä vastustajan joukkoja¹⁰⁹. Asevoimien katsottiin muodostuvan raskaista ja kevyistä suorituskyvyistä. Raskailla suorituskyvyillä tarkoitettiin tulivoiman, taktisen liikkuvuuden sekä hyvän suoja-arvon omaavia joukkoja, joilla oli kyky tavanomaiseen maasodankäyntiin, mutta jotka vaativat paljon tukea operaatioalueelle siirtämisen sekä siellä huoltamisen osalta. Kevyet joukot oli mahdollista siirtää nopeasti ja helposti, mutta niiden muut suorituskyvyt olivat panssaroituja ja mekanisoituja joukkoja huomattavasti vajavaisempia.¹¹⁰

Asevoiman jakaminen kevyisiin ja raskaisiin joukkoihin ei kuitenkaan ollut optimaalinen valtion rajojen ulkopuolelle suuntautuvia operaatiota varten. Asevoimien joustavuuden parantamiseksi brittihallitus halusi muodostaa kevyiden ja raskaiden suorituskykyjen väliin niin sanottu keskiraskaan suorituskyvyn omaavat joukot. Joukkojen tuli olla ilmakuljetteisia eli tarpeeksi kevyitä kalustoltaan, mutta liikkuvampia ja suoja-arvoltaan parempia kuin kevyet joukot. Irakin sodan havainnot vahvistivat päätöstä ja tarvetta keskiraskaiden joukkojen tarpeesta.¹¹¹

Keskiraskaan joukkorakenteen perustamisen oli määrä mahdollistaa taistelu- ja rynnäkköpanssarivaunukaluston sekä raskaan tykistön asteittaisen vähentämisen. Yhdestä panssariprikaatista oli määrä muodostaa kevyt prikaati, jonka tehtäviksi suunniteltiin erityisesti rauhanturvaoperaatiot.¹¹²

Puolustus suunnittelun keskittyminen nopeasti projisoitaviin sekä ilmateitse kuljetettaviin joukkoihin vähensi panssaroitujen joukkojen merkittävyyttä, sillä kaluston painon vuoksi niiden nopea siirtäminen olisi parhaimmillaankin ollut erittäin haastavaa. Vuosituhannen vaihteen rauhanturva- ja vakautusoperaatioissa raskaasti panssaroiduille joukoille ei oltu nähty

¹⁰⁸ Ministry of Defence: *Delivering Security in a Changing World - Defence White Paper*. 2003a, s. 4-5, 7, 10,

¹⁰⁹ Asevoimien tarkoitus oli sodankäynnin sijaan osallistua tehtäviin, joita ei aikaisemmin luokiteltu perinteisiksi puhtaasti sotilaallisiksi tehtäviksi. Moskos, Charles C., John Allen Williams & David R. Segal: *The Postmodern military: Armed forces after the Cold War*. Oxford University Press, New York, 2000, s. 2.

¹¹⁰ Ministry of Defence (2003a), s. 11-12.

¹¹¹ Farrell, Theo, Frans Osinga & Terry Terriff: *A Transformation Gap? American Innovations and European Military Change*. Stanford University Press, Stanford, 2010, s. 54.

¹¹² Ibid, s. 12-13.

tarvetta. Lisäksi Britannia panosti voimakkaasti muihin kyvykkyyksiin, kuten siviili- ja sotilaallisen yhteistyö kehittämiseen ja erilaisiin operaatioissa tarvittaviin suorituskykyihin.¹¹³

4.2 Irakin sota

Taisteluvaihe

Maaliskuussa 2002 Yhdysvaltojen huomio siirtyi Afganistanista Irakiin. Varsinaisten sotatoimien Afganistanissa katsottiin päättyneen ja valtion vakauttamisoperaation alkaneen. Yhdysvallat oli julistanut Irakin kuuluvan pahuuden akseliin jo vuonna 2001, sillä Yhdysvalloissa pelättiin Irakin kehittävän joukkotuhoaseita. Länsimaisessa ajattelussa nähtiin uhkana, että nämä aseet päätyisivät terroristiryhmittymien hallintaan. Väitetyt joukkotuhoaseet olivat myös perustana brittien tuelle osallistua Irakin operaatioon.¹¹⁴

Koalition joukkojen hyökkäykselle haluttiin nopea menestys, joten kenraali Franks suunnitteli hyökkäyksen Irakiin myös siten, että toimeenpano olisi mahdollista aloittaa osin jo Afganistanissa olevilla joukoilla. Suunnitelman painopiste oli joukkojen liikenopeuden hyödyntämisessä yllätysedun saavuttamiseksi, jolloin valmisteluaikaa olisi mahdollista lyhentää, sillä joukkoja tarvittaisiin vähemmän: ”*We would not apply overwhelming force. Rather, we would apply the overwhelming ‘mass of effect’ of a smaller force. Speed would represent a mass all its own*”¹¹⁵.

Hyökkäys toteutettiin lähes Franksin suunnitelmien mukaisesti maaliskuussa 2003. Iso-Britannia keskitti Yhdysvaltojen jälkeen eniten joukkoja Irakin operaatioon. Persianlahden sota oli aloitettu pitkäkestoisella ilmaoperaatiolla, mikä osaltaan antoi irakilaisille ennakkovaroituksen tulevasta maahyökkäyksestä. Tällä kertaa maa- ja ilmaoperaatiot aloitettiin lähes samanaikaisesti. Lopputuloksena oli Franksin haluaman yllätysmomentin saavuttaminen ja tehokas hyödyntäminen. Liittouman joukot valtasivat presidentin palatsin 8.4. ja suuremmat taistelut päättyivät kolme vuorokautta myöhemmin. Varsinainen sotavaihe kesti ainoastaan 21

¹¹³ King (2011), s. 178; kts. myös Simón, Luis: *Geopolitical Change, Grand Strategy and European Security, The EU-NATO Conundrum in perspective*. Palgrave-Macmillan, London, 2013, s. 156.

¹¹⁴ Rekkedal, Nils: *Nykyaikainen sotatäito*. Maanpuolustuskorkeakoulu, Edita Prima Oy, Helsinki, 2006, s. 388.

¹¹⁵ Barry, Ben: *Harsh Lessons, Iraq Afghanistan and the Changing Character of War*. The International Institute for Strategic Studies, Routledge, London, 2017, s. 18-19.

vuorokautta, jonka jälkeen Yhdysvaltain presidentti George Bush julisti varsinaisten sotatoimien Irakissa olevan ohi.¹¹⁶

Brittiläinen 7. Panssaridivisioona muodosti yhden kolmesta etelässä hyökänneistä liittouman osista. Divisioonan rungon muodostivat 7. Panssariprikaati, 16. Ilmarynnäköprikaati sekä 3. Kommandoprikaati. Liittouman joukkojen tunnusomaisia piirteitä liikenopeuden lisäksi olivat syvät tavoitteet sekä mies- ja kalustomääräisesti alivoimaiset joukot¹¹⁷. Kokonaisoperaation mittakaavassa vahvasti puolustetut kohteet pyrittiin mahdollisuuksien mukaan kiertämään, jottei operaation eteneminen keskeytyisi. Liittouman joukot hyökkäsivät useina kiiloina, mikä pakotti irakilaisia jakamaan kokonaisvoimansa laajemmalle alueelle ja esti irakilaiden taisteluvoiman keskittämisen.¹¹⁸

Panssaroidut joukot olivat ratkaisevassa roolissa Irakin sodan alkuvaiheessa. Vaikka suuri osa irakilaiden panssaroidusta kalustosta tuhottiin ilma-aseiden ohjuksilla ja pommituksilla, panssaroiduilla joukoilla kyettiin päihittämään irakilaisjoukot jopa rakennetuilla alueilla. Panssarivaunujen tulivoimaa hyödynnettiin tehokkaasti etenkin asepesäkkeitä ja rakennuksia vastaan. Panssarivaunujen tärkeimmäksi tehtäväksi nousikin jalkaväen tukeminen, sillä irakilaispanssarivaunujen uhka kyettiin minimoimaan jo sodan alkuvaiheessa. Taisteluiden keskittyminen rakennetun alueen välittömään läheisyyteen korosti jalkaväen suorituskyvyn merkitystä.¹¹⁹

Taistelupanssarivaunuja jouduttiin käyttämään myös kaupunkien kaduilla, mihin niitä ei perinteisesti ole edes suunniteltu. Irakilaisia T-72 -panssarivaunuja oli naamioitu kaduille ampumaan, jolloin brittien ainoa vaihtoehto oli käyttää Challenger- yksiköitä kärjessä. Panssarivaunujen väliset ampumaetäisyydet olivat yhteenotoissa jopa vain 20 metriä, mihin britit eivät olleet aiemmin tottuneet. Taistelutekniikkaa oli sovellettava joustavasti, mihin doktriinit olivat toisaalta myös ohjanneet.¹²⁰

¹¹⁶ Barry (2007), s. 20; kts. myös Huttunen, Mika, Keijo Kostiainen, Petteri Lalu, Kari Nisula & Janne Tähtinen: *Taistelun kuva muutoksessa - Taistelukentästä taistelutilaan*. Maanpuolustuskorkeakoulu, Taktiikan laitos, Julkaisusarja 4, Helsinki, 2008, s. 76-77.

¹¹⁷ Amerikkalaisten pääkalusto koostui hieman yli kahdesta sadasta M1A1 -taistelupanssarivaunusta, M2 -rynnäköpanssarivaunusta sekä AAV-7 -amfibiorynnäköpanssarivaunusta, joita oli yhteensä 450 kappaletta. Brittiläisten pääkalusto kuului 116 kappaletta Challenger 2 -taistelupanssarivaunua sekä 120 Warrior -rynnäköpanssarivaunua. Vastaavasti irakilaisilla oli noin 2000 panssarivaunua sekä hieman alle 2000 kevyttä vaunua. Gordon, John & Bruce Pirnie: *Heavy Forces in Operation Iraqi Freedom*, *Joint Forces Quarterly JFQ*, issue 39, 2005, s. 85, 88; kts. myös Keegan, John: *The Iraq War*. Hutchinson, London, 2004, s. 129.

¹¹⁸ Cordesman, Anthony: *The Iraq War: Strategy, Tactics, and Military Lessons*. Center for Strategic and International Studies, Praeger Publishers, Westport, 2003, s. 1, 150, 181.

¹¹⁹ Barry (2017), s. 87-88.

¹²⁰ *Tanks, dans l'enfer des combats*, IMAGISSIME, Netflix, 30.11.2018; kts. myös

Vakauttamisvaihe

Iso-Britannian asevoimat kokivat eriasteisia aseellisia yhteenottoja Irakissa, kuten tavanomaisia joukkojen välisiä taisteluita, ylläköitä sekä tienvarsipommeja. Uhkiin vastattiin eri aselajien välistä yhteistoimintaa tehostamalla. Etenkin pioneerien käyttöä panssarivaunujen sekä jalkaväen tukena lisättiin merkittävästi. Tykistön, ohjusten, helikoptereiden sekä lennokkien täsmäaseita ja tehokasta osumatarkkuutta hyödynnettiin jatkuvasti maakomponentin tukena.¹²¹

Vastustajan monipuolisista vaikutuskeinosta johtuen ajoneuvojen ja jalkaväen suojan parantaminen nousi keskeisimmäksi kehityskohteeksi. Rynnäkköpanssarivaunujen lisäpanssarointi kehittyi huomattavasti sekä erilaiset lisäjärjestelmät yleistyivät. Kevyemmät partioajoneuvot korvattiin nopeasti rynnäkköpanssarivaunuilla sekä osin jopa täysin uusitulla kalustolla. Panssaroidut joukot osallistuivat aktiivisesti vielä vakautusvaiheen toimenpiteisiin, sillä Afganistanin operaation vaikeuksia ei haluttu tuoda enää Irakiin. Afganistanin operaatio toteutettiin lähes yksinomaan kevyemmällä joukoilla, jonka kaluston panssarointi ei ollut riittävää operaatioturvallisuuden takaamiseksi. Operaatio aloitettiin jo ennen Irakia, mutta ensimmäiset Warriorit lähetettiin Afganistaniin vasta 2007.¹²²

Tienvarsipommit muodostivat suurimman uhan sekä aiheuttivat koko operaation suurimmat tappiot isobritannialaisille joukoille. Vasta-aseiksi kehitettiin jalkaväelle IED-ilmaisimia, vahvistamalla joukkoja erilaisilla raivaamissuorituskyvyillä ja -osastoilla, sekä hyödyntämällä pioneeripanssarivaunujen erilaisia ominaisuuksia. Osaa pienemmistä ajoneuvoista kyettiin jopa käyttämään miehittämättöminä sekä lisäämällä niihin maastovalvontatutkia, joiden avulla kyettiin havaitsemaan maahan kaivettuja räjähdeseansoja.¹²³

Irakin sodassa käytettiin liikesodankäynnin nykyaikaista käsitettä, jonka mukaan vihollinen ensin etsittiin, sidottiin taisteluun, ja siihen iskettiin samanaikaisesti lähi-, kauko- ja selusta-taisteluilla. Hyökkäysvaiheessa panssarijoukkojen merkitys nopean voiton saavuttamiseksi oli ratkaisevassa asemassa. Taistelut varsinkin kapinallisia vastaan olivat lyhyitä ja ankaria, jolloin panssaroidut joukot taistelivat niiden luonteenomaisessa ympäristössä. Liikesodan oppien mukaisesti joukkoja tuettiin ilmaylivoimalla, jolloin reservejä saatiin sekä sidottua taisteluun, että eristettyä ilmavoimien joukoilla.¹²⁴

¹²¹ Barry (2017), s. 85-86.

¹²² Neville, Leigh: *British Troops in Afghanistan 2006-14, Task Force Helmand*. Osprey Publishing Ltd, Oxford, 2015, s. 30-33.

¹²³ Barry (2017), s. 88-89.

¹²⁴ Jenkin, Bernard: Find, Fix and Strike, The Doctrinal Lessons of the Second Gulf War, *RUSI Defence Systems*. January 2004, s. 96; kts myös Huttunen ym. (2008), s. 107.

Vakauttamisvaiheen taisteluille ominaista oli, että ne käytiin usein asutuskeskuksissa tai niiden läheisyydessä, jolloin ampumaetäisyydet etenkin panssarivaunuilla olivat lyhyitä. Myös vastustajan luonne muuttui, sillä operaation edetessä taistelupanssarivaunut sitoutuivat enenevässä määrin jalkaväen tukemiseen, sillä vihollispanssareiden kohtaaminen oli entistä harvinaisempaa. Panssarivaunujen asejärjestelmiä jouduttiin käyttämään eri käyttötarkoituksiin mihin ne oli alun perin suunniteltu. Kaupungeissa kapinalliset pyrkivätkin viemään ylivoimaisemman osapuolen olosuhteisiin, joissa asejärjestelmien ylivoimaetu kyettiin joko kiistämään, tai ainakin radikaalisti vähentämään.¹²⁵

Koalition nykyaikaisella tietojärjestelmällä tuotettu hyvä tilannetietoisuus auttoi osaltaan vähentämään vastustajan maastontuntemuksen tuomaa etua. Esimerkiksi Walter Boyle kuvaili Joint STARS -järjestelmää niin tehokkaaksi, että ”linnoitetuissa asemissa tai vaunussa sisällä olevan irakilaissotilaan kannalta mahdollisuutena taistelukentällä oli odottaa paikallaan kuolemaa, joka oli tulossa myöhemmin tai liikkeelle lähtiessä kuolla heti”.¹²⁶

Sodan jälkeen Iso-Britanniassa analysoitiin operaation hyökkäysvaiheen onnistumista ja onnistumiseen vaikuttaneita tekijöitä. Yhtymien menestyksellä taistelu perustui voiman keskittämiseen, puolustushaarojen väliseen yhteistoimintaan maa- ja ilmakomponentin välillä sekä etenkin panssaritujen joukkojen tehokkaaseen taktiseen käyttöön. Vakautusvaiheessa tavoitteena oli sitouttaa mahdollisimman paljon uuden Irakin armeijan joukkoja mukaan koalition operaatioihin.¹²⁷

Warrior ja Challenger -kalustot olivat pääosassa maaoperaatioita. Rynnäkköpanssarivaunujen ja panssarijalkaväen yhteistyö käsitettiin korvaamattomana elementtinä, mutta Warrioreita ei ollut koskaan riittävää määrää operaatiossa. Kaluston määrävahvuutta jouduttiin usein korvaamaan panssaroiduilla pyöräajoneuvoilla kuten Bulldog ja Mastiff -ajoneuvoilla, joiden panssarointia jouduttiin parantamaan jatkuvasti operaation aikana.¹²⁸

¹²⁵ Huttunen ym. (2008), s. 102, 113.

¹²⁶ Boyle, Walter J.: *Operation Iraqi Freedom*. Tom Doherty Associates, New York, 2003, s. 127; kts. myös Cordesman (2003), s. 366.

¹²⁷ Ministry Of Defence: *Operations in Iraq, January 2005-May 2009 (OP TELIC 5-13), An Analysis from the Land Perspective*. Hampshire, 2016, s. 8-9.

¹²⁸ Ibid, s. 9-10, 14.

4.3 Doktriinin kehitys 2000-luvulla

2000-luvun alussa asevoimien tärkeimmät tehtävät olivat terrorismin ja joukkotuhoaseiden leviämisen vastaiset toimenpiteet. Lisääntyvien tehtävien myötä joukkojen tuli olla joustavia sekä kykeneväisiä sopeutumaan tilanteisiin. Asevoimien käytön suunnittelun keskeisimmiksi tavoitteiksi tuli osallistuminen eriasteisiin terrorismin vastaisiin operaatioihin. Painopiste muodostettiin pienissä ja keskisuurissa operaatioissa vaadittaviin suorituskykyihin.¹²⁹

Lokakuussa 2001 julkaistun puolustusdoktriinin uusin sisältö oli nimeltään *sodankäynnin eetos*. Eetoksen pääasia oli sisäistää ajatus omien joukkojen tappioista huolimatta siitä, millä tavalla ja minkälaisissa toimintaympäristöissä asevoimia tulaisiin käyttämään. Viimeaikaisia rauhanturvaoperaatioita käytettiin esimerkkeinä tilanteista, joissa ei suoranaisesti ollut kyse Iso-Britannian itsenäisyyden tai alueellisen koskemattomuuden turvaamisesta. Eriasteiset operaatiot olivat kuitenkin asevoimille kuuluvia tehtäviä, joihin asevoimia oli käytetty ja arvioitiin käytettävän myös tulevaisuudessa.¹³⁰

Toinen keskeinen sisältö muodostui tehtävätaktiikan laajasta omaksumisesta osaksi asevoimien johtamiskulttuuria. Liikesodankäynnin käsite säilyi edellisen doktriinin tavoin asevoimien sodankäynnin oppina, mutta puolustushaarojen välisen yhteistoiminnan korostaminen oli tärkeää, jotta asevoimien koko potentiaali oli hyödynnettävissä tehokkaasti. Maavoimien tapauksessa maasto saattoi hidastaa liikenopeuden hyödyntämistä yllätykseen pääsemiseksi, jolloin ilma- ja merikuljetuksia hyväksikäyttämällä joukkojen haluttu liikenopeus oli mahdollista saavuttaa.¹³¹

Joint -ajatteluun katsottiin kuuluvaksi myös yhä lisääntyvä yhteistyö eri hallinnonalojen sekä siviiliorganisaatioiden kanssa. Doktriinissa korostettiin Iso-Britannian asevoimien toimivan ensisijaisesti Naton kautta, jolloin puolustushaarojen tuli omien doktriineidensa lisäksi hyödyntää Naton julkaisemia doktriineja apuna sotilaallisten toimien suunnittelussa.¹³²

¹²⁹ Pienillä operaatioilla tarkoitettiin esimerkiksi Makedonian operaatiota. Afganistan oli esimerkki keskisuuresta operaatiosta. Ministry Of Defence (2003a), s. 7.

¹³⁰ *British Defence Doctrine*. Joint Warfare Publication 0-01 (JWP 0-01), Swindon, 2001, s. 3-4.

¹³¹ Ibid, s. 3-7.

¹³² Ibid, s. 3-8, 4-2.

Asevoimien käyttötarkoitukset pysyivät pääsääntöisesti samoina kuten vuoden 1997 doktriinissa: pelote, pakottaminen, tuhoaminen sekä kiistäminen. Häirintää ei enää mainittu erillisenä tehtävänä. Rauhan- ja sodan ajan välillä tunnistettiin doktriinissa laaja kirjo asevoimien eri toimintaympäristöjä, kuten *jännite*, *kriisi*, *vihollisuudet* sekä *konflikti*. Iso-Britannian osallistuessa johonkin edellä mainituista, sotilaallisten keinojen rinnalla käytettäisiin aina lisäksi taloudellisia sekä diplomaattisia keinoja.¹³³

Vuoden 2001 doktriinissa asevoimien operaatiot jaettiin konfliktien ennaltaehkäisyn tehtäviin, kansainvälisen järjestyksen valvonta- ja vahvistamistehtäviin, erilaisten selkkausten hallintatehtäviin, humanitaariseen apuun sekä yhteistyöhön eri viranomaisten kanssa. Kansainvälisen järjestyksen ylläpitämiseen liittyvien tehtävien katsottiin olevan lähimpänä tavanomaista sodankäyntiä, sillä konfliktin toinen osapuoli oli pakotettava neuvotteluihin jopa sotilaallisin voimakeinoin. Persianlahden sotaa pidettiin aikaisempaan esimerkkinä kuvatuunlaisena operaationa.¹³⁴

Selkkausten hallintatehtävillä tarkoitettiin tavanomaisia rauhanturvaamisoperaatioita, joissa sotilaallinen läsnäolo oli kuitenkin tarpeellista. Sen alakäsitteinä mainittiin esimerkiksi pidätyväisyys voimankäytössä sekä laaja-alaiset vaatimukset joukkojen tehtävistä. Operaatioiden tavoitteet tuli pyrkiä saavuttamaan mahdollisimman vähäistä aseellista voimaa käyttämällä. Edellä mainitun teesin sekä tulevan toimintaympäristön arvioinnissa tehdyt virheet saattoivat olla osasyynä siihen, etteivät britit aluksi hyödyntäneet panssaroidun kaluston suoja-arvoa Afganistanin operaatiossa. Laaja-alaiset vaatimukset vuorostaan tarkoittivat, että operaatiossa olevan joukon oli kyettävä sekä humanitaarisen avun tehtäviin että taistelutehtäviin samanaikaisesti ja samalla toiminta-alueella.¹³⁵

Vuoden 2003 valkoisen kirjan esitysten perusteella maavoimien kokoonpanoa muutettiin jälleen. Kolmen panssariprikaatin sijaan asevoimien runko tuli muodostaa kahdesta panssariprikaatista, kolmesta keskiraskaasta prikaatista sekä kevyestä prikaatista. Keskiraskaiden joukkojen pääkaluston suunnittelu oli aloitettu jo vuonna 1998, mutta suorituskykyvaatimusten määrittämishaasteiden sekä toimitusstrategian ongelmien vuoksi hanke aloitettiin vasta vuonna

¹³³ British Defence Doctrine (2001), s. 5-1 - 5-3, 6-1 - 6-2.

¹³⁴ Ibid, s. 6-2 - 6-10.

¹³⁵ Ibid, s. 6-4 - 6-5.

2004. Uudella kalustolla oli kasvava tarve, sillä Afganistanin operaation pitkittyessä tehtäviin soveltuvasta ajoneuvo- ja panssarikalustosta oli jopa pulaa.¹³⁶

Prikaatien muutosten lisäksi hallituksen tavoitteena oli muodostaa kolme kevyesti panssaroitua komppaniaa ja muuttaa yksi Challenger -rykmentti panssaritiedustelurykmentiksi. Katoavat suorituskyvyt oli määrä korvata Apache -taisteluhelikoptereilla sekä muun muassa Javelin -panssarintorjuntaohjuksen käyttöön otolla vuodesta 2005 alkaen. Pitkän aikavälin tavoitteena oli lakkauttaa seitsemän panssarivaunukomppaniaa vuoteen 2007 mennessä.¹³⁷

4.4 Kalusto ja suorituskyky

Tietokoneavusteiset ammunnanhallintajärjestelmät, laseretäisyysmittarit, uusien ja paremmin vakautettujen optisten tähtäimien sekä lämpökamerajärjestelmien parantaminen ovat olleet keskeisiä tekijöitä läntisessä panssarivaunukehityksessä. Persianlahden- ja Irakin sodissa saadut kokemukset vahvistivat kehitystyön hyödyllisyyden, sillä modernisoimattomasta irakilais-ten T-55 ja T-72 -kalustosta ei käytännössä ollut vastusta länsiliittouman panssarijoukoille.¹³⁸

Challenger 2 -panssarivaunut osallistuivat ensi kertaa operatiiviseen toimintaan Naton Kosovon-operaatiossa vuonna 2000. Irakin sodassa vuonna 2003 saadut havainnot osoittivat Challengerin korkean suoja-arvon ja taistelunkestävyyden panssarintorjunta-aseita vastaan. Havainnot aiheutuivat tilanteista, joissa panssarivaunuja oli käytetty asutuskeskustaisteluissa jopa täysin ilman jalkaväen tukea, mitä pidettiin panssariaseelle täysin hyväksymättömänä tilanteena. Tuolloin käydyissä taisteluissa Challenger -vaunut saivat useita osumia RPG-tyypin singoista kärsimättä laajoja vahinkoja, ja jopa miehistöt selvisivät ilman loukkaantumisia.¹³⁹

Tulivoima, liike ja suoja

Panssarivaunuja käytettiin sotatoimivaiheessa käytännössä aina kärjessä. Yksiköiden päälliköillä ja toisinaan jopa osastojen komentajilla oli harvoin käytössä niin tarkkaa tilannekuvaa kun olisi haluttu. Koska ennakkovaroitusta vihollisen kohtaamisesta ei ollut, joukot etenivät jatkuvasti taisteluvalmiina. Panssarivaunujen hyvän suoja-arvon vuoksi ne olivatkin luonnol-

¹³⁶ Ministry of Defence: *Delivering Security in a Changing World - Future Capabilities*. 2004, s. 7-8. Kts. myös Dannat, Sir Francis: *Shaping the Future British Army, NATO's Nations & Partners for Peace II/2008*. Mönch Publishing Group, 2008, s. 98.

¹³⁷ Ministry of Defence, 2004, s. 8

¹³⁸ Lüdeke (2018), s. 5.

¹³⁹ *Basrassa käydyissä taisteluissa raportoitiin muun muassa yhden Challengerin saaneen kahdeksan RPG-singon osumaa sekä yhden ATGW-panssarintorjuntaohjuksen osuman ilman läpäisyvaikutusta vaunun miehistötiloihin*. Dunstan & Bryan (2006), s. 18, 32, 40; kts. myös Schulze (2007), s. 13.

linen valinta kärkiyksiköiksi. Panssarivaunut kykenivät myös aloittamaan tulenkäytön välittömästi viholliskosketuksesta verrattuna esimerkiksi tykistön tai ilma-aseiden vasteaikoihin.¹⁴⁰

Rynnäkköpanssarivaunut etenivät yleensä välittömästi taistelupanssarivaunujen takana. Ajatuksena oli aloittaa taistelut raskaammin panssaroiduilla taistelupanssarivaunuilla, jotka varmasti kestäisivät irakilaiden suora-ammuntatulen. Samalla vihollisasemat paljastuisivat myös taaempaan tuleville rynnäkköpanssarivaunuille, joiden konetykkien sekä -kiväärien tulta käytettiin tehokkaasti havaittuihin maaleihin. Warriorin 30 millinen konetykki soveltui taistelupanssarivaunun pääasetta paremmin asutuskeskuksiin sen suuremman ammustäytön sekä nopeamman toimintaperiaatteen vuoksi. Eri ampumatarvikkeilla saavutettiin erinomainen läpäisy- ja vaikutuskyky asepesäkkeisiin, kevyesti panssaroituihin ajoneuvoihin sekä jalkaväkeä vastaan.¹⁴¹

Taistelupanssarivaunujen ammunnanhallintajärjestelmää sekä tähtäys- ja tähystysvälineitä ei ole suunniteltu yksittäisiä taistelijoita vastaan etenäkään asutuskeskusympäristössä. Hyvän panssarointinsa vuoksi ne joutuivat etenemään kärjessä suojaten taaempaan tulevia rynnäkköpanssarivaunuja ja jalkaväkeä. Taistelupanssarivaunujen suora-ammuntatulivoimaa hyödynnettiin kuitenkin ampumalla reikiä rakennusten seiniin, jonka jälkeen rakennukset otettiin haltuun jalkaväellä. Jalkaväen aseistukseen lisättiin asutuskeskustaistelun vuoksi kiväärikraanainheitimiä sekä kevyitä konekiväärejä.¹⁴²

Panssaroidut joukot kykenivät murtamaan ja tuhoamaan vastustajan joukot etenkin niiden hyvän liikkuvuuden turvin. Joukkojen nopeaa liikettä tuettiin suora-ammuntatulen lisäksi ilma-asein, sillä liittoumalla oli käytännössä jatkuvasti ilmaylivoima. Kehittyneet ja digitaaliset johtamis- ja viestijärjestelmät mahdollistivat jopa rykmenttirunkoisten taisteluosastojen tehokkaan ja liikkuvan käytön. Ilma-asetta käytettiin myös hyökkäävien maajoukkojen sivustansuojamiseen, mikä nopeutti entisestään koalition panssarijoukkojen hyökkäystä.¹⁴³

¹⁴⁰ Gordon & Pirnie (2005), s. 86; *Afganistanin operaation komentajat olisivat halunneet Challenger -panssarivaunuja myös Afganistaniin, mutta puolustushallinnossa siitä kieltäydettiin.* <https://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/asia/afghanistan/8212290/Tanks-needed-to-fight-Taliban.html>, luettu 8.1.2020.

¹⁴¹ Gordon & Pirnie (2005), s. 86-87.

¹⁴² Ministry of Defence: *Operation TELIC - United Kingdom Military Operations in Iraq*. National Audit Office, London, 2003b, s. 6; kts. myös Kettunen, Aleksei: Panssari palaa!, *Suomen Sotilaan panssarit*. Kustannus Oy Suomen Mies, Helsinki, 2018, s. 39-40 ja Uljas (2015), s. 22.

¹⁴³ Hawkins, William R.: Iraq: Heavy Forces and Decisive Warfare, *Parameters*. Autumn, 2003, s. 61-62; kts. myös Huttunen ym. (2009), s. 114-115.

RPG-7 oli yleisin irakilaisten käyttämä panssarintorjunta-ase. Sen suunnattuun räjähdysvaikutukseen perustuvan taistelukärjen läpäisykyky oli jopa 300 millimetriä panssariterästä. Silti niillä ei Irakin operaatiossa tuhottu yhtäkään Challengeriä. Eräässä taisteluraportissa kerrottiin yhden Challengerin saaneen 17 osumaa RPG-singoista sekä yhden osuman Milan -panssarintorjuntaohjuksesta. Miehistö selvisi osumista vahingoittumattomana, ja alueelta poishinaamisen jälkeen vaunu oli toiminnassa vain kuuden tunnin korjaustöiden jälkeen.¹⁴⁴

Irakin operaation aikana Challengerin panssarointia lisättiin *Dorchester Armour Level 2F* -lisäpanssarielementillä, sillä hyökkäysvaihetta seurannut sissi- ja kaupunkisota lisäsivät kalustotappioiden todennäköisyyttä sekä riskiarviota. Chobham-panssarilevyjen lisäksi Dorchester-panssarointiin kuuluivat vaunun takaosaan asennettava rutiläpanssari ja vuodesta 2006 alkaen elektroninen omasuojajärjestelmä.¹⁴⁵

Rynnäkköpanssarivaunut eivät olleet yhtä hyvin suojattuja sinkoaseita vastaan. RPG:n painekranaatti ei yleensä läpäissyt Warriorin panssarointia, mutta sen ontelokranaatti läpäisi. Juuri sinkoaseiden suuren määrän ja niiden muodostaman uhkan vuoksi taistelupanssarivaunuja käytettiin hyökkäysten kärjessä. Panssarivaunujen lisäsuojaamisen ohella myös mekanisoidun jalkaväen taisteluväestöön lisättiin panssaroituja suojalevyjä.¹⁴⁶

FRES

Future Rapid Effects System -konsepti on viiden taisteluajoneuvoalustan muodostama kokonaisuus, jonka on määrä vastata asevoimien uuden joukkorakenteen kalustotarpeisiin. Koska Challenger- ja Warrior -vaunut oli varattu panssariprikaatien pääkalustoksi, hankkeella oli tarkoitus hankkia uusille keskiraskaille prikaateille sen tarvitsema kuljetus- ja taisteluajoneuvokalusto. Vuonna 1998 asetettu tarve oli 3700 ajoneuvoa, mutta kustannussyistä määrä vähennettiin 3300 ajoneuvoon vuonna 2006.¹⁴⁷

Hanke käynnistettiin varsinaisesti vuonna 2004, ja myöhemmin pyörä- ja tela-ajoneuvot eriteltiin omiksi hankkeikseen. Tämän tutkimuksen osalta huomionarvoisin alusta on Scout SV -rynnäkköpanssarivaunu, jota on suunniteltu käytettävän eri versioina myös Warrior -rynnäkköpanssarivaunun tapaan. Puolustushallinnon ensimmäinen tilaus käsitti 245 Scout

¹⁴⁴ Gordon & Pirnie (2005), s. 85; kts. myös Lüdeke (2018), s. 43.

¹⁴⁵ Schulze (2007), s. 13.

¹⁴⁶ Gordon & Pirnie (2005), s. 86; Ministry of Defence (2003b), s. 6.

¹⁴⁷ <https://www.army-technology.com/projects/fres/>, luettu 3.2.2020.

SV-vaunua. Sen pääaseena on 40 millimetrin konetykki, jonka tehokas ampumaetäisyys on jopa 2500 metriä. Lisäksi aseistukseen kuuluu 7.62 millimetrin konekivääri.¹⁴⁸

Etenkin Afganistanin ja Irakin kokemusten myötä Scout SV on määrä varustaa modernilla johtamis-, omasuoja- sekä paikantamisjärjestelmällä. Irakissa erinomaisesti hyödynnetty *IS-TAR (Intelligence, Surveillance, Target Acquisition and Reconnaissance)* -kyvykkyys on keskeinen suorituskykyvaatimus uudelle järjestelmälle. Lisäksi miehistön miina- ja räjähdessuojausta on parannettu, ja muiden brittipanssarivaunujen tapaan siihen on mahdollista asentaa erilaisia lisäpanssarielementtejä.¹⁴⁹

Keskiraskaita prikaateja oli suunniteltu käytettävän rauhanturva- ja interventio-operaatioiden runkojoukkoina, joten ne oli ensisijaisesti tarkoitus kuljettaa operaatioalueelle ilmateitse. Täten ajoneuvojen Afganistanin ja Irakin myötä kaluston panssarointi sekä miehistön suoja-arvo nousivat suunnittelussa tärkeämmäksi. Lisääntynyt panssarointi nosti kaluston painon 17 tonnista länsimaiselle rynnäköpanssarivaunukalustolle tyypilliseen 25-30 tonnin välille.¹⁵⁰

FRES-konseptin tela-ajoneuvojen on suunniteltu korvaavan useita vanhempia kuljetus- ja taisteluaajoneuvoja, kuten Saxon-, Scorpion- ja Spartan -ajoneuvoja¹⁵¹. Warrior ja Challenger -vaunuja on suunniteltu käytettävän ainakin 2020-luvun loppupuolelle asti, joten niiden korvaaminen ei ole ajankohtaista. Scout -tela-alustalle on kuitenkin alustavasti suunniteltu myös taistelupanssarivaunuissa käytetty 120 millimetrin pääaseella varustettu torni.¹⁵²

4.5 Johtopäätökset

Vuoden 2001 tapahtumien jälkeen uhkakuvissa korostuivat vähäisen konventionaalisen uhkan todennäköisyys, sillä terrorismi ja vastakumoukselliset operaatiot hallitsivat Iso-Britannian puolustus suunnittelua. Haluttu asevoimien vaikutus oli saavutettavissa lisääntyneellä teknologian määrällä sekä kevyillä joukoilla toteutettavilla vakautusoperaatioilla. Pienemmät, kevy-

¹⁴⁸ <https://api.parliament.uk/historic-hansard/written-statements/2004/may/05/future-rapid-effect-system>, luettu 2.2.2020; <http://www.military-today.com/apc/ajax.htm>, luettu 2.2.2020.

¹⁴⁹ <https://www.forces.net/services/army/all-gen-ajax-military-vehicle>, luettu 3.2.2020; Farrel, Osinga & terriff (2010), s. 54.

¹⁵⁰ Coker, Christine: The Future Rapid Effects System Programme, The Highest Priority Programme Within the British Army, *Military Technology 9/2007*. Mönch Publishing Group, 2007, s. 28; Galbreath, David J.: Western European Armed Forces and the Modernisation Agenda: Following or Falling Behind?, *Defence Studies 14:4*. Routledge, 2014, s. 407.

¹⁵¹ *The Report of the Iraq Inquiry*. Report of a Committee of Privy Councillors, Volume XI, The House of Commons, July, 2006, s. 21.

emmät mutta paremmin varustellut joukot oli siirrettävissä nopeasti kohdealueelle verrattuna suuriin ja raskaisiin panssariyhtymiin. Kevyemmällä pyöräkalustolla oli kenties myös vähemmän provosoiva vaikutus operaatioalueen väestöön ja ajatuksiin operaatiota kohtaan.

Panssaroiduilla joukoilla oli edelleen kyky hyökkäykselliseen sodankäyntiin sekä vastustajan lyömiseen nopeasti tavanomaisin keinoin. Irakin sodan hyökkäysvaihe oli hyvä esimerkki panssaroitujen joukkojen suorituskyvystä. Uusien kevyiden joukkojen saavutukset Afganistanissa ja Irakissa eivät olleet riittäviä, sillä niiden taistelunkestävyyden sekä suoja-arvon katsottiin olleen puutteellisia. Ratkaisuksi muodostettiin keskiraskas joukkorakenne, koska joukkojen nopean siirtämisen haluttiin edelleen olevan mahdollista. Uusien joukkojen perustaminen merkitsi raskaiden joukkojen eli panssaroitujen joukkojen vähentämistä.

Kevyiden joukkojen kehityssuunta merkitsi panssaroitujen joukkojen suorituskyvyn laskua, sillä kolmesta panssariprikaatista vähennettiin yksi. Vähennykset tehtiin suorituskykyisemmästä 7.divisioonan yksiköistä. Suorituskyvyltään valmiiksi kevyempi 3.divisioona päätettiin muuttaa keskiraskaaksi joukoksi. Sotilaallinen suorituskyky teoriassa paranee joukon muuttuessa kevyestä keskiraskaaksi, mutta joukolle suunniteltu kalusto oli vasta suunnitteluvaiheessa. Suorituskykyvaje oli matalamman uhka-asteen vuoksi hallittu riski.

Ison Britannian maavoimissa julkaistiin useita päivityksiä vastakumouksellisten operaatioiden doktriineihin. Varsinainen puolustusdoktriini painotti kuitenkin edelleen liikesodankäyntiä. Liikesodankäynnin opeilla brittijoukot saavuttivat menestystä Irakin sodassa, vaikka koalitio oli vahvuudeltaan huomattavasti pienempi kuin aiemmin Persianlahdella. Tavanomaisessa sodankäynnissä panssarijoukkojen merkitys oli edelleen ratkaisevaa.

Irakin sota muutti osaltaan myös panssaroitujen joukkojen käyttöperiaatteita, sillä taistelupanssarivaunujen väliset taistelut vähenivät huomattavasti sodan hyökkäysvaiheen jälkeen. Sodassa rikottiin panssaroitujen joukkojen *perinteistä lainalaisuutta* taistelemalla rakennetulla alueella, missä niitä käytettiin tiiviimmin jalkaväen tulitukiosana. Taistelupanssarivaunujen vahvuus taistelunkestävyydessä kompensoi kevyemmän kaluston heikompaa suojaa. Vastavasti panssarijalkaväki suojasi taistelupanssarivaunuja asutuskeskusten katvealueilla¹⁵³.

¹⁵² Hooton, Ted: FRES - A New Approach for British Armour, *Military Technology* 7/2004. Mönch Publishing Group, 2007, s. 38, 40-41.

¹⁵³ Vrt. Gordon & Pirnie (2005), s. 86, 88; Uljas (2015), s. 22.

Jalkaväellä oli Irakissa huomattavasti Persianlahden sotaa merkittävämpi rooli. Jalkaväen määrän lisääminen asevoimissa oli kenties osasyynä panssaroidun kaluston vähentämiselle. Taistelupanssarivaunut kestivät vastustajan tulivaikutuksen hyvin, eivätkä ne kärsineet käytännössä tappioita operaatioissa. Britit kenties ajattelivat, että panssaroidun kaluston vähäisempi määrä riittäisi täten myös tulevilla operaatioilla.

Haavoittuvammat rynnäköpanssarivaunut puolestaan kärsivät tappioita Irakissa, mikä aiheutti muutoksia uusien hankintojen suoja-arvon lisäämiseksi. Lisävaatimukset FRES -kaluston panssaroinnin lisäämiseksi eivät ainakaan nopeuttaneet uuden suorituskyvyn käyttöön saamista tulevaisuudessa.

Kalustollisesti suorituskyky muuttui etenkin verkostokeskeisen ajattelun sekä digitalisaation myötä. Erilaisten osajärjestelmien, kuten lämpökameroiden, pimeänäkölaitteiden sekä optisten tähtäimien, kehittymisen myötä brittiarmeijalle ei käytännössä ollut väliä, taisteltiinko päivällä vai yöllä. Vastustajalla ei vastaavia kyvykkyyksiä ollut, joten panssaroitujen joukkojen suorituskyky parani 2000-luvun aikana ainakin kaluston osalta.

Asutuskeskus toimintaympäristönä lisäsi panssarikaluston suojan tarvetta. Ratkaisuksi puolustusministeriö kehitti erilaisia lisäpanssarointeja sekä omasuojajärjestelmiä lähes kaikelle käytössä olleelle kalustolle. Rihlatun pääaseen säilyttäminen taistelupanssarivaunuissa hankaloitti joukkojen yhteensopivuutta muiden Naton joukkojen kanssa, mutta mahdollisti panssariaseen tehokkaamman käytön asutuskeskuksissa ampumatarvikkeiden monipuolisuuden ansiosta etenkin tilanteissa, joissa vastassa oli vain jalkaväkeä ja kevyesti panssaroitua vihollista.

5 KYLMÄN SODAN PALUU: GEORGIA JA UKRAINA

Huolimatta pitkään kestäneistä operaatioista Irakissa ja Afganistanissa, ja osittain niidenkin ansiosta, Iso-Britannian hallitus päätti vähentää asevoimiensa henkilöstövahvuutta. Suurin syy vähennyksiin oli vuosituhaten alussa alkanut kansainvälinen talouskriisi, joka pakotti valtion säästämään puolustuskustannuksissa jopa noin miljardin punnan verran. Vaihtoehtoisia säätöratkaisuita haettiin myös muun muassa tukikohtien lakkauttamisista sekä erilaisten modernisointihankkeiden keskeyttämisistä. Sisäpoliittisesti edellä mainitut vaihtoehdot koettiin kuitenkin ongelmallisina, sillä ne olisivat aiheuttaneet monille puolustusteollisuudessa toimineille siviileille töiden päättymistä jo muutenkin haastavassa taloudellisessa tilanteessa.¹⁵⁴

5.1 Georgian kriisi

Vuoden 2008 Georgian sota oli lyhyt, viisipäiväinen sotatoimi Georgian ja Venäjän välillä. Sodan syinä olivat muun muassa maiden välillä jatkuneet erimielisyydet Abhasian ja Etelä-Ossetian alueista, Venäjän pyrkimykset rajoittaa Naton laajentumista itään sekä osoittaa muille entisille neuvostovaltioille, että niiden Nato-jäsenyyspyrkimyksillä olisi seurauksensa. Kriisiä edelsivät useita vuosia kestäneet poliittiset sekä sotilaalliset painostuskeinot, jotka viimein johtivat maiden välisiin lyhyisiin sotatoimiin Georgian alueella.¹⁵⁵

Venäjä oli aloittanut peitetoiminnan Georgiassa jo vuonna 1992 tukemalla eri alueiden venäläismielisiä ryhmittymiä. Valtioiden väliset suhteet huononivat entisestään Mihail Saakashviliin presidenttikaudella, sillä Saakashvili oli halunnut muodostaa hyvät suhteet Yhdysvaltojen ja Euroopan unionin kanssa. Venäjä oli myös myöntänyt Venäjän kansalaisuuden Abhasiassa sekä etelä-Ossetiassa asuvalle venäjänkieliselle väestölle, joiden oikeuksia se pyrki ulkopoliittisten linjaustensa mukaisesti suojelemaan.¹⁵⁶

Etelä-Ossetian sekä Abhasian alueilla oli toteutettu useita rauhanturvaoperaatioita 1990-luvulta lähtien, joihin myös Venäjä oli saanut mandaatin osallistua. Jäätynyt konflikti alueella

¹⁵⁴ Finlan, Alastair: *Contemporary Military Culture and Strategic Studies: US and UK armed forces in the 21st century*. Routledge, Oxon, 2013, s. 76.

¹⁵⁵ Mastriano, Douglas & Derek O'Malley: *Project 1704: Analysis of Russian strategy in Eastern Europe, An Appropriate U.S. Response, and the Implications for U.S. Land power*. U.S. Army War College, 2015, s. 46.

¹⁵⁶ Cohen, Ariel & Robert E. Hamilton: *The Russian Military and the Georgia War: Lessons and Implications*. Strategic Studies Institute, 2011, s. vii, ix; Tähtinen, Janne: *Georgian sodan tarkastelu strategisen iskun toteutusperiaatteiden ja torjunnan näkökulmasta - Suomalaisen uhkamallin analysointi*

jatkui useita vuosia, kunnes vuonna 2003 Georgia alkoi vähitellen lisäämään hallintaansa Etelä-Ossetian ja Abhasian alueilla, sillä maa tavoitteli tosissaan Nato-jäsenyyttä. Yhdysvaltojen joukot ehtivät järjestää Georgiassa asevoimien yhteisharjoituksenkin keväällä 2008.¹⁵⁷

Sotilaallisen läsnäolon lisääminen sekä venäläismyönteisen ajattelun vahvistaminen Georgian maaperällä aloitettiin hyvissä ajoin. Sotilaalliset toimet olivat alkaneet jo sotaa edeltävän vuoden aikana, jolloin Venäjä pyrki arvioimaan Georgian kykyä reagoida tilanteisiin, lisäämään sotilaallista painostusta Georgiaa vastaan sekä vahingoittaa Georgian sotilaallista ja hallinnollista infrastruktuuria.¹⁵⁸

Sotilaallisten provokaatioiden tavoitteena oli saada Georgia aloittamaan sotatoimet, jolloin Venäjän olisi ollut helpompaa perustella ja oikeuttaa toimintansa alueella. Samanaikaisesti Venäjä siirsi hyökkäysoperaatioon osallistuvia joukkoja Etelä-Ossetiaan. Abhasian julistautunut presidentti Sergei Bagapsh jopa julisti paikallisessa televisiossa venäläisen pataljoonan saapuneen Etelä-Ossetiaan ja vakauttaneen tilanteen alueella.¹⁵⁹

Sotatoimet Georgiassa alkoivat elokuussa 2008 Etelä-Ossetian ja Abhasian alueilla. Venäjän sotilasoperaatio kesti viisi vuorokautta, ennen kuin aselepo maiden välillä astui voimaan. Sotatoimien jälkeen Venäjä veti pääosin joukkonsa pois Georgiasta, mutta muodosti puskuri-vyöhykkeen etelä-Ossetian ja Abhasian ympärille. Elokuun lopussa Venäjä tunnusti alueiden itsenäisyyden ja kutsui niitä *etupiiri-intressien mukaisiksi alueiksi*.¹⁶⁰

Georgian sodan katsotaan olevan ensimmäinen konflikti, jossa Venäjä käytti kyber- ja informaationsodankäynnin keinoja tavanomaisen sotilaallisen operaation tukemiseen. Venäläiset kyberiskut kohdistuivat kymmeniä eri georgialaisia sekä länsimaisia sivustoja, muun muassa Iso-Britannian Georgian suurlähetystöä, vastaan. Kyberoperaation avulla Venäjä pyrki vaikuttamaan konfliktista ja sen syistä käytyyn keskusteluun sekä yleiseen mielipiteeseen oman

---

Georgian sodan ja siitä saatavien oppien perusteella. Diplomityö, Maanpuolustuskorkeakoulu, 2013, s. 43, 59-60.

¹⁵⁷ Reuters, U.S. Troops Start Training Exercise in Georgia, 15.7.2008.

¹⁵⁸ Venäjä suoritti muun muassa helikopteri-iskun Kodori-solassa sijaitsevia hallintorakennuksia vastaan sekä ohjusiskun georgialaista tutka-asemaa vastaan, joka kuitenkin epäonnistui. Yleisradio. VäkivaltaisuuDET yltyvät Abhasiassa, 10.8.2008; kts. myös Cornell, Svante E. & Frederic Starr (eds.): *The Guns of August 2008 - Russia's War in Georgia*. Studies of Central Asia and the Caucasus, Armonk, New York, 2009.

¹⁵⁹ Asmus, Ronald D.: *A Little War That Shocked The World*. Palgrave-Macmillan, New York, 2010, s. 20; kts. myös Mastriano & O'Malley (2015), s. 46.

¹⁶⁰ Cohen & Hamilton (2011), s. iii; Donovan, George Jr: *Russian Operational Art in the Russo-Georgian War of 2008*. U.S. Army War College, Carlisle, 2009, s. 1.

ideologiansa mukaisesti, jossa Georgia ja presidentti Saakashvili mielletäisiin kriisin aggressiiviseksi osapuoleksi. Näin Venäjän oli tarpeellista puolustaa alueella asuvia kansalaisiaan.¹⁶¹

Sodan on katsottu olleen Venäjän vastalause Naton laajenemiselle itää kohti, sillä 2000-luvulla useat entiset Varsovan liiton maat olivat liittyneet Natoon. Venäjä toteutti Georgian operaation samanaikaisesti Pekingin olympialaisten kanssa, jolloin muun maailman huomio oli ymmärrettävästi toisaalla. Lisäksi länsimaat eivät todennäköisesti uskoneet Venäjän aloittavan aseellista konfliktia Georgiassa, sillä Venäjä oli tehnyt Euroopan kanssa yhteistyötä esimerkiksi kriisinhallintaoperaatioissa. Valtiollinen konventionaalinen sodankäynti oli myös poistunut eurooppalaisesta uhkakuva-ajattelusta jo edeltäneen vuosikymmenen aikana. Länsimaissa oli panostettu kriisinhallintaan jo pitkään, joten lännessä ehkä kuviteltiin poliittisten keinojen riittävän jännitteiden purkamiseen alueella. Venäjä ei myöskään ollut käyttänyt sotilaallista voimaa tavoitteidensa saavuttamiseen sitten 1990-luvun alun¹⁶².

5.2 Ukrainan kriisi

Ukrainan itsenäistymisen yhteydessä Venäjä menetti osan Mustanmeren alueesta, mikä oli sille selkeä geopoliittinen isku. Venäjä ei 1990-luvulla kyennyt estämään Naton ja Euroopan unionin laajentumista Itä-Eurooppaan, sillä se rakensi vielä omaa valtiollista ja sotilaallista suorituskyykyään¹⁶³. Krimin niemimaa on strategisesti tärkeä alue ja Venäjä on pitänyt varsinakin Sevastopolin satamaa ja laivastotukikohtaa sille sotilaallisesti merkittävänä. Vuoden 1997 sopimuksella Ukraina sekä Venäjä sopivatkin tukikohdan yhteiskäytöstä.¹⁶⁴

2010-luvulla Ukraina pyrki kehittämään suhteitaan länsimaihin ja Natoon, joka lisäsi erimielisyyksiä Itä- ja Länsi-Ukrainan väestön välillä. Vuonna 2013 presidentti Janukovyts perui Euroopan Unionin kanssa valmistellun kauppaj yhteistyösopimuksen, joita seuranneiden melakoiden, mielenosoitusten sekä aseellisten yhteenottojen jälkeen Janukovyts pakeni Venäjäl-

¹⁶¹ Venäjän ulkopoliitiikan keskeisenä tekijänä on jo 1990-luvulta lähtien ollut sen intressit entisiä Varsovan liiton maita kohtaan sekä Venäjän kansalaisten suojeleminen maan rajojen ulkopuolella jopa voimakeinoin. Larrabee (1993), s. 163; Cohen & Hamilton (2011), s. 44, 46, 54-56.

¹⁶² Frederick, Bryan, Matthew Povlock, Stephen Watts, Miranda Priebe & Edward Geist: *Assessing Russian Reactions to U.S. and NATO Posture Enhancements*. RAND Corporation, Santa Monica, 2017, s. 88.

¹⁶³ Venäjä katsoi Naton laajentumisen itäiseen Eurooppaan aiheuttavan Venäjän eristäytymiseen ja lisäävän epäluuloa Natoa kohtaan. Larrabee (1993), s. 158.

¹⁶⁴ Bebler, Anton: Crimea and the Russian-Ukrainian Conflict, *Romanian Journal of European Affairs*, Volume 15, No: 1. University of Ljubljana, 2015, s. 39; Mastriano & O'Malley (2015), s. 39; Black, J.L., Michael Johns & Alanda D. Theriault: *The Return of the Cold War, Ukraine, the West and Russia*. Routledge, Oxon, 2016, s. 15.

le. Uusi presidentti Oleksandr Turtsynov oli länsimyoenteinen, joten Venäjällä katsottiin Ukrainan valuvan pois sen vaikutuspiiristä.¹⁶⁵

Krimin niemimaalla venäläisväestön osuus oli suurempi kuin muualla Ukrainassa. Uuden presidentin ja hallinnon esityksestä venäjän kieli menetti virallisen asemansa Ukrainan ja Krimin alueilla, mikä lisäsi jännitteitä ja erimielisyyttä etenkin Krimin niemimaalla. Venäjällä pelättiin uuden hallinnon irtautuvan vuoden 2010 Kharkovin sopimuksesta ja vaativan Venäjän Mustanmeren laivaston poistamista Krimiltä¹⁶⁶. Sevastopolin menettäminen sekä mahdollinen Naton toiminnan lisääntyminen alueella olisi ollut Venäjälle turvallisuuspoliittinen painajainen.¹⁶⁷

Operaatiot aloitettiin maiden rajoilla järjestetyillä sotaharjoituksilla vuoden 2013 aikana. Näin venäläisjoukkojen siirtymiset voitiin perustella harjoitustoiminnalla. Helmikuun lopussa 2014 naamioituneet sotilaat ottivat Krimin niemimaalla haltuunsa paikallisen lentokentän sekä televisioaseman. Tämän jälkeen Ukrainan sotilastukikohdat saarrettiin sekä ilmatorjuntayksiköt valittiin venäläissotilaiden maahantulon mahdollistamiseksi. Venäjän harhautusoperaatioiden sekä disinformaation vuoksi varsinaisia taisteluita ei edes käyty, sillä Ukrainan toimet alueen hallinnan palauttamiseksi puuttuivat käytännössä kokonaan.¹⁶⁸

Krimin operaatio oli Venäjän yllätyshyökkäys, joka toteutettiin pääosin erikoisjoukoilla. Georgian tapaan Venäjän asevoimat hyödynsivät Krimin alueella olevia tukikohtia, paikallisväestöä sekä informaatio- ja erikoisoperaatioita. Operaation aikaan Sotshin olympialaiset olivat vielä käynnissä, joten jälleen maailman huomio oli kiinnittynyt toisaalle. Venäjän eritiedotusvälineiden avulla levittämät useat versiot alueen tapahtumista hidastivat kansainvälisen yhteisön mahdollisuuksia selvittää alueen todellisia tapahtumia.¹⁶⁹

¹⁶⁵ Mastriano & O'Malley (2015), s. 63; Nupponen, Matti: *Harhauttaminen Venäjän sotilasoperaatioissa*. Pro gradu -tutkielma, Maanpuolustuskorkeakoulu, 2017, s. 50-51.

¹⁶⁶ *Sevastopolin tukikohdan käyttösopimus olisi umpeutunut vuonna 2017 eikä Ukrainan länsimielisyys olisi ainakaan helpottanut uuden sopimuksen neuvotteluja. Mustanmeren ja Kaukasuksen alueet olivat keskeisessä asemassa jo Georgian kriisissä*. Tähtinen (2013), s. 33.

¹⁶⁷ Nupponen (2017), s. 51; kts. myös Black, Johns & Theriault (2016), s. 20-21.

¹⁶⁸ Black, Johns & Theriault (2016), s. 79, 82-83.

¹⁶⁹ Ibid, s. 51-52, Mastriano & O'Malley (2015), s. 49, 52, 60.

5.3 Taistelun- ja sodan kuva

Afganistanin ja Irakin operaatiot hallitsivat Iso-Britannian turvallisuuspoliittista keskustelua koko 2000-luvun ensimmäisen vuosikymmenen. Asevoimien suunnittelun lyhytnäköisyys sekä strategisen ajattelun vähyys nousivat puheenaiheeksi jopa pääministerin vaaliväittelyssä vuonna 2010, jossa Nick Clegg vaati asevoimien rakenteen ja suorituskyvyn kokonaisvaltaista uudelleenarviointia. Maailmalla muuttuvien uhkien vuoksi asevoimat oli päivitettävä vastaamaan uusia uhkakuvia.¹⁷⁰

Terrorismi, ulkomailla tapahtuvat konfliktit sekä epävakaus, kybersuorituskyvyt, energiaturvallisuus, organisoitu rikollisuus ja rajaturvallisuus olivat suurimmat uhkakuvat vuoden 2010 strategisen puolustus- ja turvallisuuskatsauksen mukaan.¹⁷¹ Valtioiden välisten sotien merkityksen ei katsottu kadonneen, mutta sodan toisena osapuolena katsottiin enemmän olevan hajoava valtio tai ei-valtiollinen toimija. Myös sodankäynnin tapojen katsottiin muuttuneen. Konventionaalisen taistelun rinnalle nostettiin taloudellinen vaikuttaminen, kybersodankäynti sekä muut asymmetriset keinot. Tavanomaisen maasodankäynnin lisäksi asevoimien tuli voittaa myös osapuolten välinen informaatio-sota.¹⁷²

Asevoimien käytön tuli perustua jatkossa entistä enemmän valtion intressien mukaiseen toimintaan. Taloudellisten, poliittisten sekä henkilöstöllisten kustannuksien tuli olla tasapainossa saavutettavaan hyötyyn nähden ja asevoimien toiminnalla tuli olla kansainvälinen laillinen hyväksyntä. Asevoimien tärkeimmiksi tehtäviksi asetettiin valtion suvereniteetin puolustamisen lisäksi muun muassa ydinpelotteen säilyttäminen, viranomaisyhteistyön lisääminen sekä sotilaallisen voiman käyttö interventio-operaatioissa maan intressien turvaamiseksi.¹⁷³

Vuoden 2010 arvion jälkeen kansainvälinen järjestys muuttui muun muassa Syyrian sisällissodan, Ukrainan konfliktin sekä arabikevään vaikutuksesta. Alun perin arvioidut *pienet muutokset* seuraavaan arvioon eivät riittäneet vastaamaan uuteen uhkamalliin, vaan jälleen riskiarvio oli tehtävä laajasti sekä kattavasti.¹⁷⁴

¹⁷⁰ Meijer & Wyss (2018), s. 80.

¹⁷¹ HM Government: *Securing Britain in an Age of Uncertainty: The Strategic Defence and Security Review*. 2010, s. 41.

¹⁷² Ibid, s. 16.

¹⁷³ Ibid, s. 17-19.

¹⁷⁴ Meijer & Wyss (2018), s. 82.

Natomaat olivat 2000-luvun alkupuolen aikana muuttaneet asevoimien käytön painopisteen kevyemmällä joukoilla suoritettaviin rauhanturvaamis- ja vakautusoperaatioihin. Samaan aikaan Venäjä oli rakentanut kaikki aselajit kattavan ja konventionaaliseen sodankäyttöön soveltuvan armeijan. Georgian, Ukrainan sekä Syyrian kokemusten avulla Venäjällä oli kyky toteuttaa isoja sotilasoperaatioita. Venäjän toimia seurattiin Natossa 2010-luvulle tultaessa tarkasti, sillä sen suorituskykyisimmät varuskunnat ja joukot sijaitsevat sen läntisen sotilaspiirin alueella, ja Naton itäisen rajan asevoimat koostuvat pääasiassa Viron, Latvian ja Liettuan pienistä asevoimista.¹⁷⁵

Krimin valtaamisen jälkeen Nato päätti asettaa lisää lentokoneita Liettuan tukikohtaan tehostamaan Naton alueen ilmasuojelua sekä lisäämään konepartiointia. Ukrainan kriisin seurauksena siviili- ja sotilasyhteistyö Venäjän kanssa päätettiin, mutta Natomaat säilyttivät diplomaattisuhteet Venäjään kriisin rauhanomaisen ratkaisun toivossa.¹⁷⁶

Vuonna 2015 Iso-Britanniaa kohtaavien riskien katsottiin olevan selvässä kasvussa. Uusimmiksi uhkiksi nostettiin ISIS-järjestö, Lähi-Idän yhä epävakampi tilanne sekä Ukrainan kriisin aiheuttamat jännitteet Euroopassa. Terrorismin muodostaman uhkan esitettiin kasvaneen vuoden 2010 arviosta. Eri järjestöjen käyttämien menetelmien katsottiin monipuolistuneen, ja terroristien arvioitiin edelleen pyrkivän saamaan haltuunsa kemiallisia-, biologisia- sekä radiologisia aseita.¹⁷⁷

Keskeisimpänä muutoksena vuoden 2010 näkemykseen oli valtioiden muodostamien uhkien paluu merkittäväksi uhkakuvaksi sekä valtioiden välisen kilpailun aiheuttamat jännitteet. Suurimmaksi valtiolliseksi uhkaksi nousi Ukrainan kriisin keskeinen toimija, Venäjä. Suoraan Iso-Britanniaa vastaan kohdistuvaa uhkaa ei pidetty todennäköisenä. Naton sekä muiden järjestöjen välisten puolustus- ja turvallisuussopimusten vuoksi brittien joutumista osaksi kansainvälistä kriisiä pidettiin todennäköisenä.¹⁷⁸

¹⁷⁵ Beauchamp-Mustafaga, Nathan, Michael Johnson, Scott Boston & Yvonne K. Crane: *Assessing the Conventional Force Imbalance in Europe, Implications for Countering Russian Local Superiority*. RAND Corporation, 2018, s. 5-7; Shurkin, Michael: *The Abilities of the British, French, and German Armies to Generate and Sustain Armored Brigades in the Baltics*. RAND Corporation, 2017, s. 2.

¹⁷⁶ Kramer, Mark: The New Russian Chill in the Baltic, *Current History*, Vol. 114, No. 770. 2015. [<http://www.currenthistory.com/Article.php?ID=1228>], luettu 7.8.2019, s. 113.

¹⁷⁷ HM Government: *National Security Strategy and Strategic Defence and Security Review 2015 - A Secure and Prosperous United Kingdom*. 2015, s. 5, 15-16.

¹⁷⁸ HM Government (2015), s. 15, 18, 85; kts. myös Meijer & Wyss (2018), s. ix.

Selonteossa arvioitiin, että kansainväliseen sotilaalliseen konfliktiin reagoiminen tulisi jatkossa olemaan entistä haastavampaa asymmetristen keinojen sekä hybridivaikuttamisen vuoksi. Kansainvälisen järjestyksen häiriötilan sekä sotilaallisen konfliktin välisen rajan katsottiin hämärtyneen entisestään, sillä taloudellisen vaikuttamisen, terrorismin, palkkasotilaiden sekä disinformaation käyttäminen on vaikeasti yhdistettävissä sotilaallisiin vaikuttamiskeinoihin.¹⁷⁹

Vuoden 2015 selonteossa puolustusbudjetin katsottiin olevan tasapainossa. Nopean valmiuden parantamiseksi hallitus teki päätöksen kahden uuden prikaatin perustamisesta. Prikaatien vahvuuden oli määrä olla 5000 henkeä. Lisämäärärahoja oli tarkoitus suunnata myös tiedustelualalle, kybersuorituskykyjen kehittämiseen, terrorismin vastaiseen työhön sekä ilmavoimien valmiudellisen suorituskyvyn kasvattamiseen.¹⁸⁰

Venäjän muodostaman koettiin selkeästi kasvaneen. Vuoden 2015 turvallisuuskatsauksessa Venäjän katsottiin liittäneen Krimin niemimaan laittomasti osaksi manner-Venäjää ja sen tuki itäukrainalaisille separatisteille tuomittiin jyrkästi. Venäjän toimien katsottiin olevan vaikeasti arvioitavissa eikä sen mahdollisuutta uhata Iso-Britannian liittolaisia voitu sulkea pois. Tärkeimpänä vastineena korostettiin tiivistyvää yhteistyötä Naton ja sen liittolaisten kesken, Naton valmiudellisten suorituskykyjen kehittämistä sekä Venäjää vastaan asetettuja pakotteita yhteistyössä Euroopan Unionin kanssa.¹⁸¹

Ison-Britannian vuoden 2015 selonteossa vahvistettiin yhteistyön tiivistäminen erityisesti Natossa. Naton harjoituksiin osallistumista korostettiin erityisesti Venäjän muodostaman uhkan vuoksi. Asevoimien asiantuntija-apua oli määrä jakaa enemmän erityisesti Baltian maiden sekä Puolan kanssa.¹⁸²

Ukrainan kriisi sekä Krimin valtaus palauttivat uhkamallin tavanomaisesta sodasta, joka käytäisiin Euroopan maaperällä. Natossa korostettiin asevoimien kykyä perustaa ja ylläpitää joukkoja valtion rajojen ulkopuolella. Vuoden 2016 Walesin kokouksessa sotilasjoukkojen läsnäoloa Naton itärajalla, eli Baltiassa ja Puolassa, haluttiin lisätä. Mahdollisen konfliktin eskaloituessa joukkoja olisi jo kohdealueella, minne ne eivät aiemmista tukikohdista olisi mil-

¹⁷⁹ HM Government (2015), s. 85, 87.

¹⁸⁰ Ibid, s. 5-6, 9, 13.

¹⁸¹ Ibid, s. 17-18, 54.

¹⁸² Ibid, s. 51.

lään ehtineet ajoissa. Walesin kokouksen aloitteesta käytetään termiä *enhanced Forward Presence*.¹⁸³

Enhanced Forward Presence on neljän pataljoonan taisteluosaston vahvuinen joukko Baltiassa ja Puolassa. Iso-Britannia otti Naton esityksestä johtoonsa Viroon sijoitun osaston, joka koostuu tykistöllä ja taistelupanssarivaunuilla vahvennetusta panssarijalkaväkipataljoonasta sekä tarvittavista tukiosista. Taisteluosaston kokonaisvahvuus on 987 henkilöä, joista brittisotilaiden osuus on 800 miestä. Taisteluosastojen on tarkoitus toimia sotilaallisena pidäkkeenä sekä mahdollisessa kriisitilanteessa ilmentää, että hyökkäys yhtä Naton liittolaista vastaan on samalla hyökkäys koko sotilasliittoa vastaan.¹⁸⁴

5.4 Doktriinin päivittyminen 2010-luvulla

Vuonna 2010 Iso-Britannian hallituksen keskeiseksi tavoitteeksi tuli talouden tasapainottaminen. Puolustusbudjettia oli määrä leikata kuitenkin vähemmän muihin aloihin verrattuna, sillä hallituksen tavoitteena oli nostaa puolustuksen määrärahat Naton tavoitteen asettamaan kahteen prosenttiin bruttokansantulosta seuraavien neljän vuoden aikana. Puolustusbudjetin muutokset olivat välttämättömiä kansallisen turvallisuuden takaamiseksi.¹⁸⁵

Selonteon mukaan asevoimia tuli uudistaa voimakkaasti. Etenkin maavoimien suorituskykyjen katsottiin olevan venytettyjä äärimmilleen ja niitä käytettiin liian usein ilman selkeää suunnitelmaa sekä tehtävänmukaista varustusta. Karkeimpana esimerkkinä käytettiin Irakin ja Afganistanin sotia, jossa joukot toimivat tienvarsipommien keskellä vain kevyesti panssaroituilla pyöräajoneuvoilla, jotka oli alun perin suunniteltu joukkojenhallintatehtäviin Pohjois-Irlannissa.¹⁸⁶

¹⁸³ Shurkin (2017), s. 2; Ringsmose, Jens & Sten Rynning: Now for the Hard Part: NATO's Strategic Adaptation to Russia, *Survival, Global Politics and Strategy* 59:3, 2017. [<https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/00396338.2017.1325603>], luettu 10.8.2019.

¹⁸⁴ *Latviaan sijoitetun taisteluosaston johtomaana toimii Kanada, Saksa johtaa Liettuassa olevaa osastoa ja Yhdysvallat Puolassa olevaa osastoa*. North Atlantic Treaty Organization: *NATO's Enhanced Forward Presence Factsheet*. June 2018.

[https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/pdf_2018_06/20180606_1806-factsheet_efp_en.pdf], luettu 15.12.2019; *Boosting NATO's presence in the east and southeast*. North Atlantic Treaty Organization. [https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_136388.htm], luettu 1.4.2020.

¹⁸⁵ Ibid, s. 3.

¹⁸⁶ Ucko, David H. & Robert Egnell: *Counterinsurgency in Crisis, Britain and the Challenges of Modern Warfare*. Columbia University Press, New York, 2013, s. 113.

Maavoimien uudistamisen keskeisimmäksi tavoitteeksi asetettiin sen kyky muodostaa ja ylläpitää prikaatin suuruinen osasto, joka olisi sijoitettavissa nopeasti mihin päin maailmaa tahansa. Samalla lyhyemmät operaatiot oli tarkoitus toteuttaa muilla eri joukoilla. Yhden keskitetyn prikaatin oli määrä olla joustava ratkaisu useisiin eri vaihtoehtoihin tilanteisiin, vaikka sen pääasiallinen tehtävä olikin varautua konventionaaliseen liikesodankäyntiin. Puolustushallinnon mukaan asevoimien eri joukkokokoonpanot olivat Afganistanin kokemusten mukaan räätälöity liian yksityiskohtaisiksi ja siten raskaiksi. Malliesimerkkinä käytettiin Israelin armeijaa vuoden 2006 Libanonin sodassa: Israelin asevoimien katsottiin suoriutuneen huonosti, sillä ne olivat liian erikoistuneet erilaisia tehtäviä varten, jolloin tavanomainen liikesodankäynti oli tuottanut israelilaisille yllättävän paljon haasteita.¹⁸⁷

Panssarivaunujen sekä tykistöaseiden määrää tuli vähentää, mutta puolustusteollisuudella tuli säilyttää kyky tuottaa niitä tilanteen vaatiessa lisää. Vähennykset perusteltiin muun muassa kustannustehokkuudella, jossa laatu korvasi määrän. Tykistöaseiden määrää voitiin puolestaan vähentää älyammusten määrällisellä lisäämisellä. Uusien panssaroitujen ajoneuvojen oli määrä vastata 2010-luvun konfliktien vaatimiin tilanteisiin.¹⁸⁸

Asevoimien käytön painopiste sijoittui edelleen käynnissä olevaan Lähi-Idän operaatioon. Puolustusmenoja tuli kuitenkin uudistaa, sillä puolustusmenot ja suunnitellut hankinnat ylittivät koko Iso-Britannian puolustusbudjetin jopa seuraavan 10 vuoden ajalla. Tarvittavat säästöt katsottiin hankittavan joitakin hankintatilauksia perumalla sekä säästämällä ”ei-etulinjan” suorituskyyistä. Iso-Britannian sitoutuminen sekä Afganistanin että Irakin sotaan oli kuluttanut ja jakanut henkilöstöllistä sekä kalustollista suorituskyyä yli oletetun tarpeen.¹⁸⁹

Asevoimien tuli jatkossa kyetä suorittamaan samanaikaisesti prikaatin vahvuinen vakauttamisoperaatio maan rajojen ulkopuolella, 2000 sotilaan lyhytkestoinen ja vaativa interventio-operaatio sekä 1000 sotilaan lyhytkestoinen ja yksinkertainen operaatio. Kustannusten hillitsemiseksi Iso-Britanniassa tehtiin historiallinen päätös sulkea Saksassa sijaitsevat tukikohdat sekä kotiuttaa Saksaan sijoitetut sotilaat vuoteen 2020 mennessä.¹⁹⁰

¹⁸⁷ Shurkin, Michael: *Setting Priorities in the Age of Austerity - British, French, and German Experiences*. RAND Corporation, 2013, s. 10-11.

¹⁸⁸ Hm Government (2010), s. 4.

¹⁸⁹ Ibid, s. 15.

¹⁹⁰ HM Government (2010), s. 19, 28, 32; Shurkin (2013), s. 6.

Asevoimien vahvuudesta leikattiin säästösyistä 17000 henkilöä, joista maavoimien osuus oli 7000. Maavoimien rungon suunniteltiin muodostettavan viidestä monikäyttöisestä prikaatista. Jokaiseen prikaatiin kuuluisi tiedustelujoukkoja, panssari- sekä mekanisoituja joukkoja, jalkaväkijoukkoja sekä tarvittavat tukiosat. Yhden prikaatin olisi kerrallaan määrä toimia korkeudessa valmiudessa, mikäli tarvetta valtion rajojen ulkopuolisille operaatioille ilmenisi. Aiempaan kokoonpanoon suunnitelmat tarkoittivat yhden prikaatin vähentämistä.¹⁹¹

Vähennykset koskivat henkilöstön lisäksi myös kalustoa. Vaikka taistelupanssarivaunun katsottiin soveltuvan useisiin erilaisiin tehtäviin, Challengerien määrää oli tarkoitus vähentää 40 prosentilla. Vähennykset tarkoittivat, ettei kaikkia suorituskykyjä ollut enää tarkoituksenmukaista hankkia tai ylläpitää ja joidenkin suorituskykyjen puuttuminen tulisi lisäämään Iso-Britannian riippuvaisuutta erityisesti Yhdysvalloista. Vaativimmat operaatiot olikin tarkoitus toteuttaa Yhdysvaltojen kanssa yhteistyössä, joko Nato-operaation tai koalition kautta.¹⁹²

British Defence Doctrine 2011

Vuoden 2011 doktriinissa asevoimien käyttötarkoitusta oli pelkistetty huomattavasti vuosien 1997 ja 2001 doktriineista. Pakottamistoimenpiteet nostettiin uusimmassa asiakirjassa puolustuspolitiikan keskeisimmäksi teesiksi, vaikka sen sanamuotoa pidettiin yksioikoisena. Pelotevaikutuksen katsottiin sisältyvän pakottamistoimenpiteiden alakäsitteeksi. Pakottamiskäsitteen vaikutusta arvioitiin asevoimien uskottavuuden, viestinnän, hallinnan sekä kyvykkyyksien avulla.¹⁹³

Uskottavuuden edellytyksenä oli, että vastustajan oli uskottava uhattujen toimenpiteiden tai vaikutusten toteutumiseen, mikäli asetettuja vaatimuksia ei noudatettaisi. Esimerkiksi laajamittainen konventionaalinen voimankäyttö katsottiin uskottavaksi, mutta toteutukseltaan kalliiksi, uhkavälineeksi. Pakottamistoimenpiteitä suorittavalla osapuolella tuli olla lisäksi riittävä sekä uskottava kyvykkyys rangaistus- ja uhkatoimenpiteiden toteuttamiseksi.¹⁹⁴

Vuonna 2010 tehty asevoimien budjetin leikkaus näkyi doktriinissa kyvykkyyksien ja niillä uhkaamisen paradoksina: hyvien ja suorituskykyisten joukkojen ylläpitäminen oli kallista, mutta muodosti uskottavan aseellisen voimankäytön. Suurten maajoukkojen asettaminen oli osoitus vakaasta sitoutumisesta, mutta kallista ylläpitää. Pienempien osastojen, esimerkiksi

¹⁹¹ HM Government (2010), s. 24-25

¹⁹² Ibid, s. 25; Kts. myös Louth & Taylor (2019), s. 34.

¹⁹³ *British Defence Doctrine*. Joint Warfare Publication 0-01, Swindon, 2011, s. 1-16 - 1-18.

¹⁹⁴ Ibid, s. 1-18 - 1-19.

erikoisjoukkojen tai erikseen muodostettujen osastojen, käytöllä mainittua paradoksia voitiin hallita ja joukkoja voitiin asettaa ja vetää pois toiminta-alueelta tarvittaessa nopeastikin.¹⁹⁵

Aseelliseen voimankäyttöön tuli varautua, mikäli pakotetoimenpiteet osoittautuisivat riittämättömiksi. Doktriinissa keinoiksi eriteltiin vastustajan toiminnan keskeyttäminen tai vastustajan lyöminen tai tuhoaminen. Aseelliset operaatiot jakautuivat konfliktien ennaltaehkäisyyn, konflikteihin puuttumiseen sekä taistelullisiin toimenpiteisiin. Ennaltaehkäisevät toimenpiteet olivat asevoimien osoitus niin sanotun pehmeän voimankäytön keinoista. Tärkeimpinä työkaluina olisivat ei-sotilaalliset keinot, kuten asevalvonta, koulutus, avustustoimenpiteet sekä humanitaarinen apu.¹⁹⁶

Konflikteihin puuttuminen, *interventio*, tarkoittaa doktriinissa rauhaan pakottamista tai kriisin leviämisen estämistä sotilaallisin keinoin. Riittävä kyky tulisi joko muodostaa erikseen tai hyödyntää nopean toiminnan joukkojen suorituskykyä. Myös rauhanturvaoperaatioissa tilanteet saattaisivat yllättäen kehittyä sellaiseksi, jotka olisi ratkaistavissa vain taistelutoimilla. Konflikteihin puuttumisen tulisi kuitenkin johtaa tilanteeseen, jossa turvallisuusvastuut luovutettaisiin aikanaan paikallisille joukoille tai muille siihen mandaatin saaneille joukoille.¹⁹⁷

Eräs selkeä lisäys doktriiniin oli suurten taisteluoperaatioiden mahdollisuus. Suuren operaation vastapuolena olisi joko hyvin suuri epätavanomainen vastustaja tai toisen valtion asevoimat. Keskeisinä tekijöinä eriteltiin muun maailman suhtautuminen operaatioon sekä kansakunnan kaikkien resurssien hyödyntäminen.¹⁹⁸ Suurista taisteluoperaatioista ei aiemmissa doktriineissa ollut mainintaa. Toisaalta hajoavan valtion tai suuren ei-valtiollisen uhkan merkitys Iso-Britannian valkoisissa kirjoissa sekä turvallisuuskatsauksissa korostui juuri doktriinia edeltäneessä, vuoden 2010 turvallisuusselonteossa.

Asevoimien käytön suunnittelussa tarvittavan taisteluvoiman määrän ja laadun tuli sopia konfliktin yleisluonteeseen. Toimintaympäristön monimuotoisuus tuli ottaa huomioon toiminnan mahdollisuuksia sekä uhkia arvioitaessa. Joukkojen ja kalusto yhteensopivuus oli kriittistä liittolaisten välisen yhteistoiminnan helpottamiseksi. Operaatioalueen kulttuurin ja historian tun-

¹⁹⁵ British Defence Doctrine (2011), s. 1-19.

¹⁹⁶ Ibid, s. 1-20, 3-2.

¹⁹⁷ Ibid, s. 3-3 - 3-4.

¹⁹⁸ Ibid, s. 3-5 - 3-6.

temus nostettiin tärkeimmäksi yksittäiseksi vaatimukseksi asevoimien käytön suunnittelulle.¹⁹⁹

UK Defence Doctrine 2014

Vain kolme vuotta edeltäjänsä jälkeen julkaistu doktriini noudatti pääosin samaa retoriikkaa kuin vuoden 2011 julkaisu. Asevoimissa tehtyjen muutosten myötä uudessa doktriinissa tuotiin selkeästi ilmi, että sotilaallisen voiman käytettävyyttä turvasi valtion kykyyn ja tahtotilaan lähettää joukkoja nopeasti ja tehokkaasti. Iso-Britannialla katsottiin olevan tarvittava kyky modernin, teknologisesti kehittyneen sotilaallisen voiman projisointiin tarvittaessa eri puolille maailmaa.²⁰⁰

Uudessa doktriinissa kriisiksi määriteltiin tila, jossa tapahtumat muuttuvat vaikeiksi, vaaralliseksi tai ajallisesti epävakaaiksi. Tehokas kriisienhallinta koostui täten juurisyiden selvittämisestä, varautumisesta kriisin eskaloitumista varten, sekä erilaisista ennalta ehkäisy-, hallinta- sekä ratkaisukeinoista, joilla voitaisiin estää kriisin kehittyminen aseelliseksi konfliktiksi. Doktriinissa tunnistettiin, ettei kaikkia kriisejä voitu välttämättä hallita. Kriisien ja konfliktien ennustamisen tiedostettiin olevan hankalaa, joten asevoimilla tuli olla kyky reagoida nopeasti muuttuviin olosuhteisiin.²⁰¹

Progressiivisen adaptaation käsitteellä tarkoitetaan asevoimien kykyä sopeutua erilaisia tilanteita varten sekä kykyä ottaa käyttöön uusia järjestelmiä sekä uutta teknologiaa. Yllättävien ja ennustamattomien tilanteiden tai epätavanomaisten vastustajien vuoksi tulevat kriisit saattaisivat vaatia täysin uusien suorituskyykyjen hankkimista, tai osoittaa jotkin aiemmista suorituskyvyistä vanhentuneiksi. Asevoimien tuli kyetä mukautumaan näihin tilanteisiin mahdollisimman vaivattomasti.²⁰²

Doktriinin mukaan Iso-Britannian näkemys kansainväliseen epävakauteen sekä konflikteihin on, että ne on ratkaistava niiden syntyalueella. Valtion rajojen ulkopuolisiin sotilaallisiin operaatioihin tuli varautua, jotta väkivaltaiset konfliktit kyettäisiin estämään, tilanteet kyettäisiin vakauttamaan sekä alueellinen tai paikallinen jälleenrakennus kyettäisiin mahdollistamaan.

¹⁹⁹ British Defence Doctrine (2011), s. 4-2 - 4-3.

²⁰⁰ *UK Defence Doctrine*. Joint Doctrine Publication 0-01, Ministry Of Defence, Swindon, 2014, s. 13.

²⁰¹ Ibid, s. 16.

²⁰² Ibid, s. 40.

Aseellista voimaa oli varauduttava käyttämään välittömään uhkaan vastaamiseksi, vastustajan toimintakyvyn vähentämiseksi tai vastustajan päätöksentekokykyyn vaikuttamiseksi.²⁰³

Vuonna 2015 esitetty *Joint Force 2025* -konsepti koostui kuudesta monipuolisiin tehtäviin suunnitellusta prikaatista sekä kuudesta jalkaväkiprikaatista. 3. Kommandoprikaati kuului merivoimien suorituskykyyn ja 16. Ilmarynnäköprikaati eriytyi kalustoltaan ja käyttöperiaatteiltaan muista maavoimien prikaateista. Panssaroidut joukot jaettiin kahteen panssaroituun jalkaväkiprikaatiin sekä kahteen iskevään prikaatiin. Ulkomaille tarvittaessa asetettavan divisiioonan oli määrä kuulua kolme prikaatia.²⁰⁴

Asevoimia oli tarvittaessa tarkoitus käyttää itsenäisesti, mutta todennäköisempänä tilanteena pidettiin brittien osallistumista suurempaan koalitioon tai operaatioita osana Natoa. Iskevillä prikaateilla tuli olla valmius perustaa ja sijoittaa ne toiminta-alueelle nopeasti. Jalkaväkiprikaatien joukoilla oli määrä toteuttaa terrorismin vastaisia operaatioita sekä niihin liittyviä tukitehtäviä, kuten koulutusta, mentorointia sekä puolustussuorituskykyjen rakentamista.²⁰⁵

UK Land Power 2017 ja Land Operations 2017

Maajoukkojen pitkäjänteisen sitoutumisen valtion rajojen ulkopuolella katsottiin olevan konkreettinen osoitus Iso-Britannian poliittisesta sitoutumisesta yhteistyöhön sekä sen liittolaisten väliseen yhteistyöhön. Doktriinin mukaan nykyajan konfliktien luonteenomaiset piirteet vaihtelevat, kuten vastustajien kyvykkyydet sekä osallistuvien valtioiden poliittiset tavoitteet. Jatkuvasti olemassa olevien joukkojen valmiutta tulisi säädellä, jotta edellä kuvattuihin tilanteisiin kyettäisiin vastaamaan niiden vaatimalla tavalla. Samalla tuli säilyttää kyky reagoida muuttuviin tilanteisiin.²⁰⁶

Laajentuneen informaatioympäristön katsottiin mahdollistavan erilaiset tieto- ja propaganda-kampanjat, joissa totuutena esitetty tieto saattoi olla väärää tai jopa keksittyä. Houkuttelevan strategisen narratiivin katsottiin olevan potentiaalinen vaikutuskeino, mikäli sitä tuettaisiin jatkuvalla operatiivisella ja taktisella tasolla. Konflikteja ratkaistaisiin harvoin vain sotilaallisilla ratkaisulla.²⁰⁷ Kappaleella viitattiin todennäköisesti Venäjän toimintaan Ukrainan kriisin

²⁰³ UK Defence Doctrine (2014), s. 67.

²⁰⁴ *Strike Brigade* -koonpanosta käytetään tässä tutkimuksessa termiä iskevä prikaati. HM Government, 2015, s. 28, 31; kts. myös Louth & Taylor (2019), s. 185.

²⁰⁵ Ibid.

²⁰⁶ *UK Land Power*. Joint Doctrine Publication 0-20 (JDP 0-20), Ministry Of Defence, Swindon, 2017, s. iii, 18; *Land Operations*. Army Doctrine Publication AC 71940, Land Warfare Development Centre, Warminster, 2017, s. i.

²⁰⁷ *Land Operations* (2017), s. 21-22.

aikana, jossa sen katsottiin käyttäneen niin sanottuja hybrdivaikuttamisen eri keinoja kansainvälisiä tiedotusvälineitä sekä uutisvirtaa kohtaan.

Hybrdivaikuttamisen katsottiin hämärtävän rauhan ja aseellisen konfliktin välistä rajaa entisestään. Mahdollisten vastustajien arvioitiin osoittavan sekä tahtoa että kykyä heikentää länsimaiden operatiivisia suorituskykyjä ja laillisuusperiaatteita sekoittamalla konventionaalisia ja ei-konventionaalisia vaikutuskeinoja sekä -tapoja: *”Our opponent’s methods, which can be applied in ways that remain below well-established military response thresholds, include posturing, provocation and persuasion in the physical and virtual domains, subversion, economic and cyber warfare, with or without employing conventional military forces.”*²⁰⁸

Maajoukot jaettiin doktriinissa niiden toiminnallisuuden mukaan taisteleviin joukkoihin, taistelua välittömästi tukeviin- sekä välillisesti tukeviin joukkoihin. Hallinnon ja huollon osat alueet kuuluivat välillisesti tukeviin joukkoihin, muiden tukiosien kuullessa taistelua välittömästi tukeviin joukkoihin. Panssarijoukot ja muu jalkaväki muodostivat taistelevien joukkojen rungon. Naton jaottelun mukaisesti joukot jaettiin edelleen kevyisiin, keskiraskaisiin sekä raskaisiin joukkoihin. Jaottelun tarkoituksena oli mahdollistaa halutunlaisten joukkokokoonpanojen rakentaminen sekä eri suorituskykyjen tehokas yhdistäminen.²⁰⁹

Vuoden 2017 doktriinissa maajoukkojen eri toimintavaihtoehdot yhdenmukaistettiin Naton teemojen mukaisesti sodankäyntiin, turvallisuuteen, rauhanturvaamiseen sekä rauhanajan sotilaallisiin toimiin. Aiemmissa doktriineissa mainittujen pelotevaikutuksen ja pakottamisen katsottiin kuuluvaksi jokaiseen yllä mainittuun teemaan.²¹⁰

Doktriinissa tunnistettiin maajoukkojen haasteet asevoimien yhteistoiminnan parantamiseksi. Eriävät organisaatorakenteet, lainsäädäntö, joukkojen varustus, taistelutekniikka sekä taktiikka olivat esimerkkejä näistä haasteista. Yhteensopivuuden saavuttamisen katsottiin vaativan aikaa, resursseja, koulutusta sekä harjoittelua. Liittolaisten sekä yhteistyön kasvanut merkitys korosti eri joukkojen tehokkaan yhteistoiminnan vaatimuksia. Asevoimien sisällä yhteistoiminta tarkoitti eri aselajien sekä puolustushaarojen välistä toimintaa.²¹¹

²⁰⁸ Land Operations (2017), s. 21-22

²⁰⁹ UK Land Power (2017), s. 40.

²¹⁰ Ibid, s. 45-46,

²¹¹ UK Land Power (2017), s. 54-55; Land Operations (2017), s. 1-10, 3-2.

Land Operations -doktriinissa tunnustettiin Iso-Britannian maavoimien olevan suhteellisen pienet. Maaoperaatioiden katsottiinkin olevan lähes poikkeuksetta monikansallisia ja sisältävän Iso-Britannian ohella etenkin muiden Nato-maiden ja liittolaisten joukkoja. Maavoimien sekä sen joukkojen eri organisaatioiden tuli olla joustavia. Tehokas joukko tuli olla tarvittaessa muodostettavissa eri toiminnallisuuksista sekä joukkotyypeistä.²¹²

Liikesodankäynnin oppi ja teoria oli pysynyt Maavoimien taisteluoppina jo kylmän sodan loppuvuosilta asti. Sen selitteet pysyivät lähes identtisinä, vaikka doktriineja uudistettiin melko tasaisin väliajoin. Sen keskeisimpiin periaatteisiin kuuluivat edelleen aloitteen tempaaminen, hyökkäystempo sekä yllätyksellisyys. Uudessa operaatioympäristössä joukkojen toiminnan paljastuminen vaati erilaisten harhauttamistoimenpiteiden omaksumista sekä hyödyntämistä. Myös saavutetun menestyksen hyväksikäyttö ei ollut aiemmin kirjoitettuna brittiläiseen doktriiniin.²¹³

5.5 Kalusto ja suorituskyky

Panssaroitujen joukkojen pääkalusto muodostui edelleen Challenger 2 -taistelupanssarivaunuista sekä Warrior -rynnäkköpanssarivaunuista. Niiden rinnalle oli tarkoitus ottaa käyttöön Ajax -rynnäkköpanssarivaunukalusto, jonka toimitusten oli alun perin määrä alkaa 2010-luvun alkupuolella. Challenger -kaluston elinkaarta on suunniteltu jatkettavan 2030-luvulle asti ja Warrior -kalusto on määrä ylläpitää niin ikään 2030-luvulle asti.²¹⁴

Vuonna 2004 aloitettu Scout SV -hanke nimettiin uudelleen Ajax -rynnäkköpanssarivaunuksi vuonna 2015. Ajax on ensisijaisesti suunniteltu korvaamaan FV107 Scimitar -tiedustelupanssarivaunut myös panssaroiduissa rykmenteissä, mutta sen 40 millimetrin kone-tykin sekä konekiväärinsä ansiosta se soveltuu erinomaisesti myös panssaroidun jalkaväen taisteluajoneuvoksi. Alkuperäisen 245 vaunun tilausta kasvatettiin 589 vaunuun vuonna 2014. Kaluston toimitusten on määrä alkaa vuonna 2019, jolloin asevoimien tilaus olisi toimitettu vuoden 2024 loppuun mennessä.²¹⁵

²¹² Land Operations (2017), s. 2-1, 2-10, 3-7.

²¹³ Ibid, s. 5-2 - 5-4,

²¹⁴ HM Government, 2015, s. 31; House of Commons (2006), s. 229.

²¹⁵ <http://www.military-today.com/apc/ajax.htm>, luettu 2.2.2020;

https://www.armyrecognition.com/scout_sv_light_tracked_armoured_vehicle_variants_u/ajax_scout_sv_ct40_40mm_automatic_cannon_light_tracked_armoured_vehicle_technical_data_sheet_pictures.html, luettu 2.2.2020; <https://www.army-technology.com/news/general-dynamics-ajax-to-achieve-initial-operating-capacity-this-year/>, luettu 3.2.2020.

5.6 Johtopäätökset

Georgian tapahtumat nähtiin Isossa Britanniassa yksittäisenä kriisinä, joten Venäjän toimet eivät aiheuttaneet muutoksia uhkakuva-ajatteluun vielä 2010-luvun taitteessa. Valtiollinen uhkakuva palasi puolustusselontekoihin vasta Ukrainan tapahtumien jälkeen vuonna 2015. Tavanomaisen valtiollisen uhkan lisäksi muun muassa kyber- ja hybridivaikuttaminen kirjattiin uusimpien uhkakuvien joukkoon.

Sodan kuvan katsottiin monimuotoistuneen, sillä ennen lähinnä sotilaallisten eri keinojen rinnalle nousivat käsitteet, kuten taloussota, kybervaikuttaminen sekä informaationsota. Uhkakuvien muuttumisen suurimpana syynä olivat Venäjän toimet Georgian ja Ukrainan konflikteissa. Venäjän voimapolitiikan nousu tuli briteille yllätyksenä, sillä 2010-luvun alussa asevoimien huomion veivät vielä Naton operaatiot Lähi-Idässä.

Asevoimilta vaadittiin jatkossa nopeaa projisoitavuutta sekä korkeaa valmiutta. Nato otti käyttöön kylmän sodan ajalta tutun pidäkkeen ja loi enhanced Forward Presence -lauselman sotilasliiton itärajan vahvistamisesta. Ison Britannian asevoimat liittyivät pidäkkeeseen mukaan viemällä Viroon vahvennetun panssarijalkaväkipataljoonan.

Uhkakuvien muuttuminen on vaikuttanut isobritannialaisten doktriinien muuttumiseen voimakkaasti 2010-luvulla. Doktriinien kehitystyöhön on otettu enemmän vaikutteita Natosta, koska asevoimat ovat pienentyneet lähes koko sotilasliitossa. Liittouman joukkojen välistä yhteistyötä on tiivistetty, sillä joukot ovat operaatioissa entistä enemmän monikansallisia. Yhteistyö on nopein keino koostaa eri maiden joukoista riittävän suuri, sillä asevoimien vahvuudet vähenivät suuresti 2000-luvun alkupuolella.

Pelotevaikutus ja pakotuskeinot nousivat 2010-luvun doktriineissa keskeisiksi sotilaallisen vaikuttamisen teemoiksi. Näin suuressa roolissa ne olivat viimeksi kylmän sodan aikana. Pelotevaikutuksen uskottavuus katsottiin Isossa Britanniassa ja Natossa ongelmalliseksi pienillä asevoimilla. Brittiläiset ovatkin selonteissa myöntäneet asevoimien olevan jatkossa riippuvaisempia Yhdysvaltojen tuesta. Pelotevaikutuksen tehostamiseksi Nato on siirtänyt länsieurooppalaisia joukkoja Baltiaan, jolloin Venäjän mahdollinen hyökkäys yhtä liittouman maata kohtaan katsottaisiin hyökkäykseksi kaikkia maita kohtaan.

Doktriineihin on 2010-luvulla kirjattu myös suurten taisteluoperaatioiden mahdollisuus, joka oli doktriinissa viimeksi asevoimien varautumistehtävänä Follow-on Forces Attack -doktriinin aikaan 1980-luvulla. Arvion mukaan taisteluoperaation vastustajan kyvykkyydet voivat vaihdella, joten liittouman joukkojen tuli olla mukautettuja ja valittavissa kulloisenkin tarpeen mukaan.

Panssaroitujen joukkojen organisaatiot ovat muuttuneet 2010-luvun aikana. 2010 Puolustusarviossa maavoimien joukkokokoonpanoja haluttiin yksinkertaistaa, sillä prikaatien aiempi jako raskaisiin, keskiraskaisiin sekä kevyisiin prikaateihin ei vastannut 2010-luvun uhkakuvia. Uusi suunnitelma oli muodostaa viisi monikäyttöistä prikaatia, joista kaikista löytyisi mahdollisimman monipuolisia suorituskkyjä. Asevoimiin kohdistuneiden leikkausten vuoksi alkupe-
räisestä kuuden prikaatin rakenteesta vähennettiin yksi prikaati.

Panssaroituja joukkoja on sijoitettuna kahteen panssariprikaatiin sekä kahteen iskevään prikaatiin. Panssariprikaatit ovat edelleen perinteisiä, raskaita sekä tavanomaisia suorituskkyjä omaavia, liikesodankäyntiin suunniteltuja joukkoja. Mikäli Iso-Britannia ryhtyisi mukaan suuren luokan taisteluoperaatioon, se varaisi operaatioon edelleen divisioonan tukiosineen. Divisioona koostuu edelleen kolmesta prikaatista, mutta joukot voidaan jatkossa valita operaation luonteen mukaan panssaroiduista, iskevista tai kevyempien jalkaväkiprikaatien suorituskkyistä. Joint Force 2025 -konsepti pitää sisällään samankaltaisen monipuolisuuden, mutta Ajax-kaluston käyttöönoton myötä Iso-Britannian on tarkoitus tuoda jo kertaalleen leikattu prikaati takaisin asevoimien vahvuuteen.

6 YHDISTELMÄ

6.1 Johtopäätökset

Tutkimuksessa tarkastellun ajanjakson aikana Iso-Britannian panssaroitujen joukkojen organisaatioiden ainoa suuri muutos on ollut se, mihin ylempään johtoportaaseen ne on sijoitettu. Panssariyrykmentit ja panssarijalkaväkipataljoonat ovat muodostaneet osia panssariprikaateista, mekanisoiduista prikaateista sekä iskevista prikaateista. Panssarivaunuyksiköt ovat pysyneet rykmenttikokoonpanossa koko tutkimusajan. Ainoa hetkellinen muutos on ollut komppanioiden sekä täten panssarivaunujen määrä rykmentissä.

Lyhyttä poikkeusta lukuun ottamatta panssariyrykmentti on ollut nelijakoinen, mikä on tulivoiman ja käytettävyyden näkökulmasta hyvä rakenne. Panssarivaunukomppanioiden kokoonpano on pysynyt käytännössä muuttumattomana koko tutkimuksen ajan. Panssarivaunukomppania koostuu neljästä kolmen panssarivaunun joukkueesta.

Panssarijalkaväkipataljoonien kokoonpano ei ole tutkimusaikana muuttunut. Pataljoona koostuu kolmesta panssarijalkaväikkomppaniasta, esikuntakomppaniasta sekä tukikomppaniasta. Panssarijalkaväikkomppania koostuu kolmesta joukkueesta, jotka koostuvat edelleen kolmesta ryhmästä. Nelijakoisuus parantaisi panssarijalkaväikkomppanioiden ja -pataljoonien suorituskykyä, mutta jostain syystä lisäystä ei panssarivaunukomppanioiden tapaan ole tehty.

Panssarijalkaväkipataljoonien keskeisin muutos on ollut kaluston määrän ja laadun muuttuminen Warrior -rynnäköpanssarivaunun suorituskyvyn kehittämisen myötä. Panssarijalkaväkipataljoonien tulivoimaltaan ja suoja-arvoltaan heikompaa kuljetuspanssarivaunukalustoa on korvattu Warriorin eri versioilla. Mekanisoitujen pataljoonien pääkalusto koostuu vielä panssaroituista pyöräajoneuvoista, mutta Ajax -kaluston arvioitu käyttöönotto 2020-luvun lopulla siirtää suuren osan pataljoonien suorituskyvystä rynnäköpanssarivaunun alustalle.

Panssarivaunuyksiköitä ja panssaroitua jalkaväkeä on käytetty tutkimuksessa tarkastelluissa operaatioissa tiiviisti yhdessä. 1990-luvulla Persianlahdella jalkaväen merkitys oli vielä vähäisempää, mutta vuoden 2003 Irakin sodan jälkeen jalkaväen määrää brittiarmeijassa lisättiin voimakkaasti jopa taistelupanssarivaunujen kustannuksella.

Taistelupanssarivaunujen erittäin hyvä taistelunkestävyys oli kriittinen suorituskky Irakin aluksi tavanomaisessa, mutta myöhemmin epäsymmetrisessä sekä rakennetulle alueelle keskittyneessä operaatioissa. Vastaavasti panssarivaunuille epätavanomaisessa ympäristössä panssaroidun jalkaväen lähisuojauskky oli korvaamatonta, vaikka yhtään Challengeriä ei raportoitu tuhoutuneen vihollisen toiminnan ansiosta.

Ison-Britannian asevoimissa jalkaväen voimakas kehittäminen kevyeksi sekä kalustoltaan nopeasti siirrettäväksi suorituskkyksi ei vaikuttanut panssaroitujen joukkojen taistelutapaan käytännössä ollenkaan. Asevoimien panssarivaunukaluston vähentämisen voidaan ajatella heikentäneen panssaroitujen joukkojen suorituskkyä. 2000-luvun taloudellinen kehitys, sotateknologian kallistuminen sekä asevoimiin kohdistuneet useat säästötavoitteet ovat aiheuttaneet panssarikaluston määrään laskevasti. Lisäksi arvioidulla vihollisella ei ole ollut tarpeeksi panssaroituja kyvykkyyksiä, joten tarvetta suurille panssarijoukoille ei asevoimissa ole ollut.

1990-luvulla isobritannialaiset doktriinit suosittivat kevyitä ja huipputeknologialla varustettuja joukkoja, jotka oli tarkoitus siirtää nopeasti operaatioalueella ennaltaehkäisemään konfliktien eskaloitumista. Varsinaisiin taisteluihin varautuminen ei ollut enää niin merkittävää, mikä mahdollisti osaltaan panssaroitujen joukkojen määrällisen vähentämisen. Persianlahden sota sekä operaatioissa menestyksekkäästi hyödynnetty liikesodankäynti osoittivat kuitenkin panssaroitujen joukkojen tarpeellisuuden asevoimissa.

2000-luvulla asevoimien painopiste oli edelleen kriisinhallinnassa sekä konfliktien ennaltaehkäisyssä. Panssaroidut joukot taistelivat Irakissa edelleen menestyksekkäästi liikesodankäynnin oppien mukaisesti. Ison Britannian panssaroidut joukot eivät osallistuneet Georgian tai Ukrainan konflikteihin, joten ne eivät suoraan muuttaneet panssaroitujen joukkojen käyttöperiaatteita.

Uusimmat isobritannialaiset doktriinit painottavat edelleen liikesodankäynnin oppia. 2010-luvun aikana tavanomaiseen sotilaalliseen uhkaan varautuminen on kuitenkin palannut asevoimien tehtäviin. Uhkakuvien muuttumisen voidaan katsoa muuttaneen koko Ison-Britannian asevoimien käyttöperiaatteita, joukkorakennetta sekä joukkojen käytössä olevaa kalustoa, mutta suurta vaikutusta panssaroituihin joukkoihin sillä ei ole ollut.

Teknologian kehitys on parantanut panssaroitujen joukkojen kalustollista suorituskkyä lähes koko tutkimuksen ajan. 1990-luvulla panssaroidun kaluston tulivoima kasvoi huomattavasti

esimerkiksi taistelupanssarivaunun pääaseen, ampumatarvikkeiden sekä ammunnanhallintajärjestelmien kehittämisen ansiosta. Sotateknologiset parannukset, kuten pimeänäkölaitteet, paikantamislaitteet sekä kehittyneen johtamisjärjestelmän liittäminen panssarivaunuihin on tehnyt panssaroiduista joukoista joustavia, helpommin johdettavia sekä nopeammin liikuteltavia.

Challenger 2 -taistelupanssarivaunun käyttöönotto mahdollisti luopumisen vanhemmasta Chieftain -kalustosta, joka ei täyttänyt liikesodankäynnin asettamia vaatimuksia. Persianlahden ja Irakin sotien myötä kalustossa on palattu suojan lisäämiseen. Avoimeen maastoon sekä asutuskeskuksiin sitoutuneiden joukkojen oli haettava suoja etenkin vaunun pohjan, kylkien ja takaosan vahvemmassa panssaroinnista. Myös Warrior -rynnäkköpanssarivaunun panssarointi lisääntyi huomattavasti.

2000-luvun aikana myös Challenger 1 -kalustosta on luovuttu. Yhteen pääkalustoon siirtyminen selkeyttää joukkojen välistä yhteistoimintaa sekä huoltamista, sillä nimeämisestä huolimatta Challenger 2 on eri panssarivaunu kuin edeltäjänsä.

Ison-Britannian käytössä olleet panssarivaunut ovat sen oman puolustusteollisuuden tuotteita. Panssarikaluston vähentämisen yhteydessä puolustushallinto on asettanut puolustusteollisuudelle sekä asevoimille vaatimuksen säilyttää ja ylläpitää kyky panssarikaluston määrän kasvattamiseen tarvittaessa. Tämä voidaan nähdä aselajin selkeänä vahvuutena, sillä Isolla-Britannialla on kyky panssaroitujen kyvykkyyksien omavaraiseen lisäämiseen.

Iso-Britannian asevoimat on ottamassa käyttöön Ajax -rynnäkköpanssarivaunun 2020-luvun lopussa. Challengeriä ja Warrioria on suunniteltu käytettävän 2030-luvun loppuun asti. Ajax-alustalle on kuitenkin suunniteltu myös prototyyppi 120 millimetrin pääaseelle. Mikäli Ajax osoittautuu tehokkaaksi suorituskyvyksi, sen monipuolisen alustansa vuoksi se voi olla yksi vaihtoehto sekä Challengerin että Warriorin seuraajaksi.

Bruce Gudmundsson esitti vuonna 2004 arvion panssarikaluston modulaarisuuden lisääntymisestä. Monipuolinen lavetti, jonka panssarointia ja aseistusta kyettäisiin valikoimaan operaation mukaan ja jonka korjaaminen onnistuisi modulaarisia komponentteja vaihtamalla²¹⁶. Ajax voi olla potentiaalinen seuraavien vuosikymmenien taistelujoneuvon alusta Ison-Britannian asevoimille.

---

²¹⁶ Gudmundsson (2004), s. 179.

6.2 Tutkimuksen arviointi

Tutkimusaiheen valinta perustui sotataidon laitoksen asettamiin tutkimusaiheisiin sekä tutkimuksen tekijän omaan mielenkiintoon panssariaselajia kohtaan. Ison-Britannian panssaroituja joukkoja ei ollut Maanpuolustuskorkeakoulussa tutkittu kylmän sodan päättymisen jälkeiseltä ajalta.

Tutkimustyön tarkoituksena oli kartoittaa Ison-Britannian ammattiasemoimien panssaroitujen joukkojen suorituskyvyssä tapahtuneet muutokset kylmän sodan päättymisestä vuoteen 2018 saakka ja kuvata tärkeimmät suorituskykyjen muutoksiin johtaneet syyt. Tutkimus auttaa ymmärtämään isobritannialaisten panssaroitujen joukkojen suorituskyvyssä tapahtuneita muutoksia. Tutkimustuloksia voidaan hyödyntää eurooppalaisiin panssaroituihin joukkoihin suuntautuvissa tutkimuksissa yhtenä taustatutkimuksena.

Tutkimuksen aikana suuri ongelma muodostui luotettavien ohjesääntölähteiden heikosta saatavuudesta. Koska tutkimus käsittelee ajallisesti uutta aikaa, uusimmat isobritannialaiset ohjesääntö- ja käsikirjalähteet ovat turvaluokiteltua aineistoa. Organisaatioiden tutkimisessa oli käytettävä apuna muita tutkimuksia sekä raportteja, joiden sisältämät tiedot osoittautuivat kuitenkin varsin yhdenmukaisiksi.

Persianlahden ja Irakin sotaa koskevia tutkimuksia sekä lähdeaineistoa oli saatavilla riittävästi. Lähteistä saatuja tietoja voidaan pitää luotettavana, sillä lähdeaineisto koostui yliopistollisten kustantamoiden julkaisemista tutkimusraporteista sekä -kirjallisuudesta, joista osa perustui myös kokemuseräiseen tietoon. Aineiston tiedoissa ei esiintynyt merkittäviä ristiriitoja verrattuna Ison-Britannian julkaisemiin asiakirjoihin. Lisäksi tutkimuksessa pyrittiin hyödyntämään erityisesti objektiivisesta näkökulmasta tehtyjä tutkimuslähteitä.

Georgian ja Ukrainan konflikteista oli saatavissa runsaasti lähdemateriaalia. Iso-Britannia ei kuitenkaan osallistunut sotilaallisesti kumpaankaan konfliktiin, joten 2010-luvun tutkiminen oli haastavaa. On mahdollista, että doktriini- ja valtiollisista lähteistä huolimatta on jäänyt löytämättä. Iso-Britannian strategisista asiakirjoista ei kuitenkaan löytynyt viitteitä, että asevoimissa tapahtuneet verrattain suuretkin muutokset olisivat koskeneet panssaroituja joukkoja muuten, kun tutkimuksessa esitettyjen kalustomäärien osalta.

Tutkimuksen laadun ja yleistettävyyden osalta suurin haaste muodostui tutkimuksen tarkentumisesta ja verrattain voimakkaasta muuttumisesta tutkimusprosessin aikana. Alun perin tutkimuksessa oli tarkoitus käsitellä myös kahden muun asevoiman panssaroituja joukkoja, mutta päätös Ison-Britannian asevoimiin keskittymisestä tehtiin vasta tutkimusprosessin ja tutkimusajan puolivälin jälkeen. Tällöin tutkijalla oli lyhyempi mahdollisuus uudelle tiedonkeruuvaiheelle, joten tutkimuksen lähdeaineisto ei välttämättä ole kattavin mahdollinen. Aikaisempi tiedonkeruu oli kuitenkin osoittanut lähdeaineiston olevan runsainta juuri Ison-Britannian osalta.

Laadullista tutkimusta arvioitaessa on ymmärrettävä tutkimuksen olevan osittain subjektiivinen, sillä tutkimustulokset perustuvat tutkijan omaan tulkintaan ja johtopäätöksiin tutkittavasta ilmiöstä. Tutkimustulosten vääristymistä on saattanut aiheuttaa myös tutkijan mahdollinen tutkimuskohteiden liian pinnallinen tarkastelu.

6.3 Jatkotutkimus

Tutkimuksen aikana lähdemateriaalissa korostettiin voimakkaasti koulutuksen merkitystä panssarijoukkojen suorituskykyyn varsinkin Persianlahden ja Irakin sodissa. Tässä tutkimuksessa koulutuksen vaikutusta ei tutkittu, joten panssarijoukkojen koulutuksen kehittämisen näkökulmasta sotakokemukset ja niiden vaikutus koulutusjärjestelmään olisi aselajin piirissä mielenkiintoinen tutkimusaihe.

Tutkimuksen luotettavuuden parantamiseksi jatkotutkimuksen aiheita voisivat olla jonkin toisen länsieurooppalaisen asevoiman, esimerkiksi Ranskan panssaroitujen joukkojen tutkiminen ja vertailu brittiläisen muutoksen rinnalla. Ranska on Ison-Britannian tavoin aktiivinen toimija Naton operaatioissa ja sen panssarijoukot osallistuivat myös Persianlahden sotaan.

Jatkotutkimustarpeena ovat myös panssarijoukkojen käyttöperiaatteiden muutos 2020-luvun turvallisuusympäristössä. Iso-Britannian Challenger ja Warrior -kaluston käyttöiän on suunniteltu jatkuvan 2030-luvulle asti, mutta panssariaseen merkityksestä ja tarpeellisuudesta käydään jatkuvasti keskustelua. Paluu tavanomaisen sodankäynnin uhkakuvamalliin sekä esimerkiksi Venäjän uuden T-14 Armata -taistelupanssarivaunun käyttöönoton myötä asevarustelun ei voida katsoa suinkaan päättyneen.

LÄHTEET

1 JULKAISEMATTOMAT LÄHTEET

1.1 Puolustusvoimien asiakirjat

Pääesikunnan ohje: *Sotilaallisen suorituskyvyn käsitelmä*. HO46/31.5.2018.

1.2 Opinnäytteet

Arola, Henri: *Iso-Britannian panssarijoukkojen käyttöperiaatteiden kehittyminen Kylmän sodan aikana*. Pro gradu -tutkielma, Maanpuolustuskorkeakoulu, 2009.

Jouko, Petteri: *Brittien maaoperaatiot Falklandin ja Persianlahden sodissa*. Diplomityö, Maanpuolustuskorkeakoulu, 1998.

Nupponen, Matti: *Harhauttaminen Venäjän sotilasoperaatioissa*. Pro gradu -tutkielma, Maanpuolustuskorkeakoulu, 2017.

Pellinen, Perttu: *Mekanisoidun pataljoonan kehittyminen Ison-Britannian asevoimissa 1955-1991*. Pro gradu -tutkielma, Maanpuolustuskorkeakoulu, 2016.

Tähtinen, Janne: *Georgian sodan tarkastelu strategisen iskun toteutusperiaatteiden ja torjunnan näkökulmasta - Suomalaisen uhkamallin analysointi Georgian sodan ja siitä saatavien oppien perusteella*. Diplomityö, Maanpuolustuskorkeakoulu, 2013.

Uljas, Antti: *Panssarikaluston vaikutus moottoroidun jalkaväkikomppanian taktiseen suorituskyvyn*. Esiupseerikurssin tutkielma, Maanpuolustuskorkeakoulu, 2015.

Vuorenvirta Antti: *Brittiläisen panssarivaunun kehittyminen toisen maailmansodan jälkeen*. Pro gradu -tutkielma, Maanpuolustuskorkeakoulu, 2006.

1.3 Ohjesäännöt

Panssarivaununkomppanian käsikirja (PSVK KÄSIK), Maavoimien Esikunnan Henkilöstöosasto, Edita Prima Oy, Helsinki, 2008. (Käyttö rajoitettu).

1.4 Muut julkaisemattomat lähteet

Taktiikan laitoksen opinnäytetöiden ohjaajan opas, Maanpuolustuskorkeakoulu, Taktiikan laitos, Julkaisusarja 2, Edita Prima Oy, Helsinki, 2009.

Sipilä, Joonas, Tommi Koivula, Olli-Matti Mikkola & Antti Pulkka: *Analyysiopas*. Sotataidon laitos, Julkaisusarja 2: Tutkimusselosteita nro 3, Maanpuolustuskorkeakoulu, 2017. (Käyttö rajoitettu).

1 JULKAISTUT LÄHTEET

2.1 Tutkimukset ja opinnäytteet

Alexander, Michael & Timothy Garden: *The Arithmetic of Defence Policy*. Royal Institute of International Affairs, London, 2001.

Black, J. L., Michael Johns & Alanda D. Theriault: *The Return of The Cold War: Ukraine, the West and Russia*. Routledge, Oxon, 2016.

Boston, Scott, Michael Johnson, Nathan Beauchamp-Mustafaga & Yvonne K. Crane: *Assessing the Conventional Force Imbalance in Europe: Implications for Countering Russian Local Superiority*. RAND Corporation, 2018.

Cohen, Ariel & Robert E. Hamilton: *The Russian Military and the Georgia War: Lessons and Implications*. Strategic Studies Institute, 2011.

Cordesman, Anthony: *The Iraq War: Strategy, Tactics, and Military Lessons*. Center for Strategic and International Studies, Praeger Publishers, Westport, 2003.

- Donovan, George Jr: *Russian Operational Art in the Russo-Georgian War of 2008*. U.S. Army War College, Carlisle, 2009.
- Egnell, Robert: *Complex Peace Operations and Civil-Military Relations, Winning the Peace*. Routledge, Oxon, 2009.
- Farrell, Theo, Frans Osinga & Terry Terriff: *A Transformation Gap? American Innovations and European Military Change*. Stanford University Press, Stanford, 2010.
- Frederick, Bryan, Matthew Povlock, Stephen Watts, Miranda Priebe & Edward Geist: *Assessing Russian Reactions to U.S. and NATO Posture Enhancements*. RAND Corporation, Santa Monica, 2017.
- Huttunen, Mika, Keijo Kostiainen, Petteri Lalu, Kari Nisula & Janne Tähtinen: *Taistelun kuva muutoksessa - Taistelukentästä taistelutilaan*. Maanpuolustuskorkeakoulu, Taktiikan laitos, Julkaisusarja 4, Helsinki, 2008.
- Krüger, Dieter & Volker Bausch (eds.): *Fulda Gap, Battlefield of the Cold War Alliances*. Lexington Books, Lanham, 2018.
- Mastriano, Douglas & Derek O'Malley: *Project 1704: Analysis of Russian strategy in Eastern Europe, An Appropriate U.S. Response, and the Implications for U.S. Land power*. U.S. Army War College, 2015.
- Raitasalo, Jyri & Joonas Sipilä (toim.): *Muuttuva Sota*. Maanpuolustuskorkeakoulu, Strategian laitos, Gummerus Kirjapaino Oy, Jyväskylä, 2005.
- Raitasalo, Jyri & Joonas Sipilä (toim.): *Sota - Teoria ja todellisuus, näkökulmia sodan muutokseen*. Maanpuolustuskorkeakoulu, Strategian laitos, Julkaisusarja 1: Strategian tutkimuksia No24, Edita Prima Oy, Helsinki, 2008.
- Saarelainen, Jorma & Jussi Metteri: *Sodan ja taistelun kuva*. Maanpuolustuskorkeakoulu, Taktiikan laitos, Julkaisusarja 2, Taktiikan asiantietoa n:o 3/2000, Edita Oy, Helsinki, 2000.
- Sabev, Sabi I.: *European security after the Cold War*. Air War College, Maxwell, 1994.

Shurkin, Michael: *Setting Priorities in the Age of Austerity: British, French, and German Experiences*. RAND Corporation, 2013.

Shurkin, Michael: *The Abilities of the British, French, and German Armies to Generate and Sustain Armored Brigades in the Baltics*. RAND Corporation, 2017.

Steinert, Peter: *NATO and European security in the Post-Cold War era*. Naval Postgraduate School, Master's Thesis, Monterey, 1999.

2.2 Kirjallisuus

Asmus, Ronald D.: *A Little War That Shocked The World*. Palgrave-Macmillan, New York, 2010.

Barry, Ben: *Harsh Lessons, Iraq Afghanistan and the Changing Character of War*. The International Institute for Strategic Studies, Routledge, London, 2017.

Boyle, Walter J.: *Operation Iraqi Freedom*. Tom Doherty Associates, New York, 2003.

Cordingley, Patrick: *In The Eye of the Storm, Commanding the Desert Rats in the Gulf War*. Coronet Books, London, 1997.

Cornell, Svante E. & Frederic Starr (eds.): *The Guns of August 2008 - Russia's War in Georgia*. Studies of Central Asia and the Caucasus, Armonk, New York, 2009.

Gaddis, John Lewis: *The Cold War*. Penguin Books, Lontoo & New York, 2007.

Gander, T.J.: *Britain's Armed Forces Today: 3 British Army Of the Rhine*. Ian Allan Ltd, Shepperton Surrey, 1984.

Gudmundsson, Bruce: *On Armour*. Praeger Publishers, Westport, 2004.

Finlan, Alastair: *Contemporary Military Culture and Strategic Studies: US and UK armed forces in the 21st century*. Routledge, Oxon, 2013.

Freedman, Lawrence & Efraim Karsh: *The Gulf Conflict 1990-1991*. Princeton University Press, New Jersey, 1993.

Halberstadt, Hans: *Desert Rats, The British 4. and 7. Armoured Brigades, WWII to Today*. Motorbooks International Publishers and Wholesalers, Osceola, 1993.

Hirsjärvi, Sirkka, Pirkko Remes & Paula Sajavaara: *Tutki ja kirjoita*. Kustannusosakeyhtiö Tammi, Helsinki, 2015.

Huttunen, Mika & Jussi Metteri (toim.): *Ajatuksia operaatiotaidon ja taktiikan laadullisesta tutkimuksesta*. Maanpuolustuskorkeakoulu, Taktiikan laitos, Edita Prima Oy, Helsinki, 2008.

Jouko, Petteri: *Ylijohdon reservi - Suomalaisen panssaritaktiikan vuosisata*. Maanpuolustuskorkeakoulu, Julkaisusarja 1: Tutkimuksia nro 36, Edita Publishing Oy, Keuruu, 2019.

Judge, Edward H. & John W. Langdon: *The Cold War Through Documents - A Global History*. Rowman & Littlefield, Maryland, 2018.

Jørgensen, Christer & Chris Mann: *Tank Combat - The Theory and Practice of Tank Warfare 1916-2000*. Amber Books Ltd, London, 2017.

Kananen, Jorma: *Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä, Miten kirjoitan kvalitatiivisen opinnäytetyön vaihe vaiheelta*. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 176, Juvenes Print, 2014.

Keegan, John: *The Iraq War*. Hutchinson, London, 2004.

King, Anthony: *The Transformation of Europe's Armed Forces, From the Rhine to Afghanistan*. Cambridge University Press, Cambridge, 2011.

Louth, John & Trevor Taylor: *British Defence In The 21st Century*. Routledge, Oxon, 2019.

Lüdeke, Alexander: *International Tank Developments From 1970*. Pen & Sword Books Ltd, Barnsley, 2018.

Meijer, Hugo & Marco Wyss (eds.): *The handbook of European Defence Policies & Armed forces*. Oxford University Press, New York, 2018.

Moskos, Charles C., John Allen Williams & David R. Segal: *The Postmodern military: Armed forces after the Cold War*. Oxford University Press, New York, 2000.

Pearce, Nigel: *The Shield and the Sabre, The Desert Rats in the Gulf 1990-1991*. Her Majesty's Stationary Office, London, 1992.

Pimlott, John, Badsey, Stephan: *The Gulf War Assessed*. Arms and Armour Press, London, 1992.

Rantapelkonen, Jari & Lotta Koistinen: *Pohdintoja sotatieteellisistä käsitteistä*. Maanpuolustuskorkeakoulu, Sotataidon laitos, Julkaisusarja 2: Tutkimusselosteita nro 1, Helsinki, 2016.

Rekkedal, Nils: *Nykyaikainen sotataito*. Maanpuolustuskorkeakoulu, Edita Prima Oy, Helsinki, 2006.

Rekkedal, Nils: *Operaatiotaito*. Maanpuolustuskorkeakoulu, Taktiikan laitos, Julkaisusarja 1, Edita Prima Oy, Helsinki, 2013.

Ronkainen, Suvi, Leila Pehkonen, Sari Lindblom-Ylänne & Eija Paavilainen: *Tutkimuksen voimasanat*. Sanoma Pro Oy, Helsinki, 2013.

Simón, Luis: *Geopolitical Change, Grand Strategy and European Security: The EU-NATO Conundrum in Perspective*. Palgrave Macmillan, Hampshire, 2013.

Skinner, Kiron K: *Turning Points In Ending: The Cold War*. Hoover Institution Press Publication, Stanford, 2008.

Stone, John: *The Tank Debate - Armour And The Anglo-American Military Tradition*. Routledge, Oxfordshire, 2015.

Ucko, David H. & Robert Egnell: *Counterinsurgency in Crisis, Britain and the Challenges of Modern Warfare*. Columbia University Press, New York, 2013.

2.3 Artikkelit

Bebler, Anton: Crimea and the Russian-Ukrainian Conflict, *Romanian Journal of European Affairs*, Volume 15, No: 1. University of Ljubljana, 2015.

Bernstein, Richard: General defends NATO's new tactical doctrine, *The New York Times*, 14.11.1984.

[<https://www.nytimes.com/1984/11/14/world/general-defends-nato-s-new-tactical-doctrine.html>], luettu 29.1.2020.

Boosting NATO's presence in the east and southeast. North Atlantic Treaty Organization. [https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_136388.htm], luettu 1.4.2020.

Coker, Christine: The Future Rapid Effects System Programme, The Highest Priority Programme Within the British Army, *Military Technology* 9/2007. Mönch Publishing Group, 2007.

Cordingley, Patrick: The Gulf War - Operating With Allies, *Rusi Journal of the Royal United Services Institute for Defence Studies*. Volume 137, Royal United Services, London, 1992.

Dannat, Sir Francis: Shaping the Future British Army, *NATO's Nations & Partners for Peace II/2008*. Mönch Publishing Group, 2008.

Galbreath, David J.: Western European Armed Forces and the Modernisation Agenda: Following or Falling Behind?, *Defence Studies* 14:4. Routledge, 2014.

Gordon, John & Bruce Pirnie: Heavy Forces in Operation Iraqi Freedom, *Joint Forces Quarterly JFQ*, issue 39, 2005.

Hawkins, William R.: *Iraq: Heavy Forces and Decisive Warfare, Parameters*. Autumn, 2003.

Hooton, Ted: FRES - A New Approach for British Armour, *Military Technology* 7/2004. Mönch Publishing Group, 2007.

Jenkin, Bernard: Find, Fix and Strike, The Doctrinal Lessons of the Second Gulf War, *RUSI Defence Systems*. January 2004.

Kettunen, Aleksei: Panssari palaa!, *Suomen Sotilaan panssarit*. Kustannus Oy Suomen Mies, Helsinki, 2008.

Kramer, Mark: The New Russian Chill in the Baltic, *Current History*, Vol. 114, No. 770. 2015. [<http://www.currenthistory.com/Article.php?ID=1228>], luettu 7.8.2019.

Reuters, U.S. Troops Start Training Exercise in Georgia, 15.7.2008.

Reid, Brian: Introduction: The Operational Level of War and Historical Experience, *The British Army and The Operational Level of War*. Tri-Service Press Limited, London, 1989.

Ringsmose, Jens & Sten Rynning: Now for the Hard Part: NATO's Strategic Adaptation to Russia, *Survival, Global Politics and Strategy* 59:3, 2017. [<https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/00396338.2017.1325603>], luettu 10.8.2019.

2.4 Lehdet

Foss, Christopher & Peter Sarson: *Warrior Mechanised Combat Vehicles 1987-94*. New Vanguard, Osprey Publishing, Oxford, 1994.

Dunstan, Simon & Peter Sarson: *Challenger Main Battle Tank 1982-97*. New Vanguard, Osprey Publishing, Oxford, 1998.

Dunstan, Simon & Tony Bryan: *Challenger 2 Main Battle Tank 1987-2006*. New Vanguard, Osprey Publishing, Oxford, 2006.

Neville, Leigh: *British Troops in Afghanistan 2006-14, Task Force Helmand*. Osprey Publishing Ltd, Oxford, 2015.

Schulze, Carl, James R. Hill & Hubert Cance: *Warrior: British Combat Vehicle Tracked*. Concord Publications Co, Hong Kong, 2001.

Schulze, Carl: *British Armour Evolution: Development, Types and Detail of Modern British Vehicle Armour*. Tankograd Publishing, Erlangen, 2007.

2.5 Muut julkaistut lähteet

Aspects of Britain and the Gulf Crisis. Her Majesty's Stationary Office, London, 1993.

British Defence Doctrine. Her Britannic Majesty's Stationary Office, Caldwell Prince Ltd, London, 1997.

British Defence Doctrine. Joint Warfare Publication 0-01 (JWP 0-01), Swindon, 2001.

British Defence Doctrine. Joint Warfare Publication 0-01, Swindon, 2011.

Dodd, Tom: *Frontline First: The Defence Costs Study*. Research Paper 94/101, 1994.
[<https://researchbriefings.parliament.uk/ResearchBriefing/Summary/RP94-101#fullreport>], luettu 17.10.2019.

Euroopan turvallisuuskehitys ja Suomen puolustus. Valtioneuvoston selonteko eduskunnalle 17.3.1997.

HM Government: *National Security Strategy and Strategic Defence and Security Review 2015 - A Secure and Prosperous United Kingdom*. 2015.

HM Government: *Securing Britain in an Age of Uncertainty: The Strategic Defence and Security Review*. 2010.

Land Operations. Army Doctrine Publication AC 71940, Land Warfare Development Centre, Warminster, 2017.

Ministry of Defence: *Delivering Security in a Changing World - Future Capabilities*. 2004.

[http://archives.livreblancdefenseetsecurite.gouv.fr/2008/IMG/pdf/future_capabilities.pdf], luettu 22.10.2019.

Ministry of Defence: *Delivering Security in a Changing World - Defence White Paper*. 2003a. [https://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20121018172935/http://www.mod.uk/NR/rdonlyres/051AF365-0A97-4550-99C0-4D87D7C95DED/0/cm6041I_whitepaper2003.pdf], luettu 20.10.2019.

Ministry of Defence: *Operation TELIC - United Kingdom Military Operations in Iraq*. National Audit Office, London, 2003b.

Ministry Of Defence: *Operations in Iraq, January 2005-May 2009 (OP TELIC 5-13), An Analysis from the Land Perspective*. Hampshire, 2016.

Ministry Of Defence: *The Strategic Defence Review: A New Chapter*. 2002.

North Atlantic Treaty Organization: *NATO's Enhanced Forward Presence Factsheet*. June 2018.

[https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/pdf_2018_06/20180606_1806-factsheet_efp_en.pdf], luettu 15.12.2019.

Strategic Defence Review: Modern Forces For The Modern World. 1998.

[https://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20121018172816/http://www.mod.uk/NR/rdonlyres/65F3D7AC-4340-4119-93A2-20825848E50E/0/sdr1998_complete.pdf], luettu 11.10.2019.

Tanks, dans l'enfer des combats, IMAGISSIME, Netflix, 30.11.2018.

The International Institute for Strategic Studies: *The Military Balance*. Vuosikirjat 1989-2018, The IISS, London, 1989-2018.

The Report of the Iraq Inquiry. Report of a Committee of Privy Councillors, Volume XI, The House of Commons, July, 2006.

The United Kingdom Defence Programme: The Way Forward. 1981.

[<http://fc95d419f4478b3b6e5f3f71d0fe2b653c4f00f32175760e96e7.r87.cf1.rackcdn.com/991284B4011C44C9AEB423DA04A7D54B.pdf>], luettu 10.10.2019.

UK Defence Doctrine. Joint Doctrine Publication 0-01, Ministry Of Defence, Swindon, 2014.

UK Land Power. Joint Doctrine Publication 0-20 (JDP 0-20), Ministry Of Defence, Swindon, 2017.

U.S. Congress, Office of Technology Assessment: *Technologies for NATO's Follow-On Forces Attack Concept-Special Report*. OTA-ISC-312, U.S. Government Printing Office, Washington D.C., 1986.

2.6 Internet lähteet

<https://api.parliament.uk/historic-hansard/written-statements/2004/may/05/future-rapid-effect-system>, luettu 2.2.2020.

<https://www.army-technology.com/projects/fres/>, luettu 3.2.2020.

https://www.armyrecognition.com/scout_sv_light_tracked_armoured_vehicle_variants_u/ajax_scout_sv_ct40_40mm_automatic_cannon_light_tracked_armoured_vehicle_technical_data_sheet_pictures.html, luettu 2.2.2020.

<https://www.army-technology.com/news/general-dynamics-ajax-to-achieve-initial-operating-capacity-this-year/>, luettu 3.2.2020.

<https://www.forces.net/services/army/all-gen-ajax-military-vehicle>, luettu 3.2.2020.

<https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tieteenfilosofiset-suuntaukset/hermeneutiikka>, luettu 7.4.2020.

<https://maavoimat.fi/panssarivaunut>, luettu 14.8.2019.

<http://www.military-today.com/apc/ajax.htm>, luettu 2.2.2020.

<https://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/asia/afghanistan/8212290/Tanks-needed-to-fight-Taliban.html>, luettu 8.1.2020.

Yleisradio. VäkivaltaisuuDET yltyvät Abhasiassa, 10.8.2008.

LIITTEET

Liite 1	Taulukko Iso-Britannian taistelu- ja rynnäköpanssarivaunukalustosta sekä vahvuuksista vuosina 1988-2018
Liite 2	Tutkimuksen keskeisimmät käsitteet

Taulukko Iso-Britannian taistelu- ja rynnäköpanssarivaunukalustosta sekä vahvuuksista vuosina 1988-2018²¹⁷

	1988		1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
MBT:											
Challenger 2:							20	36	36	58	91
Challenger 1:	300		426	426	426	426	426	426	426	426	396
Chieftain:	870		850	850	700	495	60	79	79	61	55
Centurion:			38	42							
AIFV:											
Warrior:	150		510	605	682	760	786	555	555	575	528
Rarden:			13	13	13	11	11	11	11	11	11

	2000		2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Challenger 2:	192		294	386	386	386	386	386	386	386	386
Challenger 1:	410		388	205	156	156	156	156			
Chieftain:	14		4	3	1	1	1	1			
Warrior:	527		575	575	575	575	575	575	575	575	575
Rarden:	11		11	10							

	2010		2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Challenger 2:	386		325	227	227	227	227	227	227	227
Warrior:	575		526	526	526	350	400	400	623	623

²¹⁷ The IISS: *The Military Balance*. Vuosikirjat 1988-2018, London, 1989-2018.

Tutkimuksen keskeisimmät käsitteet

Sotilaallinen suorituskyky tarkoittaa ”kykyä suorittaa tietty toiminta tai saavuttaa tietty vaikutus”²¹⁸. Sotilaallisen suorituskyvyn kehittämisen yhteydessä suorituskyvyllä tarkoitetaan vaikutuksen luomisen kykyä. Haluttu vaikutus luodaan useiden eri osatekijöiden, kuten esimerkiksi doktriinin, organisaation, materiaalin, henkilöstön ja infrastruktuurin avulla.²¹⁹

Panssaroiduilla joukoilla tarkoitetaan tässä tutkimuksessa taistelu- ja rynnäkköpanssarivaunuja sekä niiden kanssa kiinteässä yhteistoiminnassa toimivaa jalkaväkeä²²⁰. Taistelupanssarivaunu on yleensä 100-125 millimetrin tykillä ja pyörivällä tornilla varustettu, tela-alustainen ja itsekantavalla rungolla varustettu, panssariteräksestä valmistettu panssariajoneuvo. Rynnäkköpanssarivaunu on vähintään 20 millimetrin tykillä varustettu, panssarijalkaväen kuljettamiseen tarkoitettu taisteluajoneuvo.²²¹

Kylmän sodan päättyminen liitetään tässä tutkimuksessa Neuvostoliiton viralliseen hajoamiseen joulukuussa 1991. Neuvostoliiton lakattua olemasta myös Kylmän sodan aikana maailmanlaajuisesti vallinnut kaksinapainen järjestelmä Yhdysvaltojen ja Neuvostoliiton välillä lakkasi olemasta.²²²

Uhkakuvilla tarkoitetaan määrittelyä siitä, ketä vastaan esimerkiksi valtio puolustautuu, mitä aiotaan puolustaa, miksi jotakin aluetta puolustetaan ja kenen toimesta. Uhkakuvien muodostamiseen vaikuttavat muun muassa valtion sijainti, käytössä olevat resurssit, turvallisuustilanne sekä esimerkiksi historialliset tai kulttuuriset tekijät.²²³

---

²¹⁸ Pääesikunnan ohje: *Sotilaallisen suorituskyvyn käsitelmä*. HO46/31.5.2018, s. 5.

²¹⁹ Ibid.

²²⁰ Esim. ”Panssarivaunukomppania taistelee aina kiinteässä yhteistoiminnassa panssarijääkäriyksiköiden ja pataljoonan tukevien osien kanssa”. *Panssarivaunukomppanian käsikirja (PSVK KÄSIK)*. Maavoimien Esikunnan Henkilöstöosasto, Edita Prima Oy, Helsinki, 2008, s. 17. (Käyttö rajoitettu).

²²¹ <https://maavoimat.fi/panssarivaunut>, luettu 14.8.2019.

²²² Esim. Neuvostoliiton viimeinen johtaja Mihail Gorbatsov puheessaan: ”...An end has been put to the ‘Cold War,’ the arms race, and the insane militarization of our country, which crippled our economy, distorted our thinking and undermined our morals. The threat of a world war is no more.” Gaddis, John Lewis: *The Cold War*. Penguin Books, London, 2007, s. 58, 152; kts. myös Judge, Edward H. & John W. Langdon (eds.): *The Cold War Through Documents, A Global History*. Rowman & Littlefield, Maryland, 2018, s. 364-365.

²²³ Raitasalo, Jyri & Joonas Sipilä (2005), s. 197-200.

Sodan kuvalla tarkoitetaan tässä tutkimuksessa kokonaisvaltaista näkemystä aseellisen voiman käyttötavoista, käyttötarkoituksista sekä niiden kohdentamisesta eri konflikteissa. Sodan kuva vaihtelee eri maiden välillä, sillä jokainen valtio määrittelee sodan kuvansa muun muassa olosuhteiden sekä eri uhkamallien perusteella.²²⁴.

---

²²⁴ Saarelainen, Jorma & Jussi Metteri: *Sodan ja taistelun kuva*. Maanpuolustuskorkeakoulu, Taktiikan laitos, Julkaisusarja 2, Taktiikan asiatietoa n:o 3/2000, Edita Oy, Helsinki, 2000, s. 106-107.